

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖNSÖZ.....	iv

BİRİNCİ BÖLÜM

TAHKÎK.....	1
TAHRÎC.....	1
ERBEÛN'LAR.....	2
USFÛRÎ'NİN (MUHAMMED BİN EBİ BEKİR) HAYATI VE ESERLERİ.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ HADİS	7
(Canlılara merhamet etmek)	
İKİNCİ HADİS	9
(Allah'ın rahmetinden ümit kesmemek)	
ÜÇÜNCÜ HADİS	12
(Yaşlıların günah işlemekten sakınması)	
DÖRDÜNCÜ HADİS	14
(İlim öğrenmenin Allah katındaki mükâfâtı)	
BEŞİNCİ HADİS	18
(Kötülüğün arkasından hemen iyilik yapmak)	
ALTINCI HADİS	20
(Vakit namazları ve Cuma namazları, arada işlenen günahlara kefârettir)	
YEDİNCİ HADİS	25
(Kelime-i Tevhîdi gönülden okuyan kulunun Allah ömrünü uzatmak ister)	
SEKİZİNCİ HADİS	27
(Meleklerin Cuma namazına gidenlerin isimlerini yazmaları)	
DOKUZUNCU HADİS	30
(Günah işlerken Allah'tan hayâ etmek, rızık sebebiyle itaattan kaçmamak)	
ONUNCU HADİS.....	32
(Cenneti istemek ve Cehennemden sakınmak)	
ONBİRİNCİ HADİS	37
(Sadaka vermenin fazîleti)	

ONİKİNCİ HADİS	43
(Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin Cennetteki durumları)	
ONÜÇÜNCÜ HADİS	48
(Ölümü çok anmak ve kabrin insanla konuşması)	
ONDÖRDÜNCÜ HADİS	51
(Hz. Ebû Bekir'in hesapsız Cennete girmesi)	
ONBEŞİNCİ HADİS	53
(Yaşayanların amellerinin geçmişlerine arz olunması)	
ONALTINCI HADİS	55
(İhlas sûresini okumanın fazîleti)	
ONYEDİNCİ HADİS	58
(Hasta iken de sağlıklı iken yaptığı amellerinin sevabının alınması)	
ONSEKİZİNCİ HADİS	61
(Yaratılmışların içinde en beğenilen îmânın kimin îmânı olduğu)	
ONDOKUZUNCU HADİS	63
(Gassân b.Mâlik'in, putun, İslâm geldi ve putlar batıl oldu dediğini söylemesi)	
YİRMİNCİ HADİS	67
(Allah'tan hakkıyla hayâ etmek)	
YİRMİBİRİNCİ HADİS	70
(Müslüman'ın kalbine sevinç ve sürûr vermek)	
YİRMİİKİNCİ HADİS	72
(Geceyi dört gam ile geçirmek)	
YİRMİÜÇÜNCÜ HADİS	75
(Âyet'el Kürsîyi okumanın fazîleti)	
YİRMİDÖRDÜNCÜ HADİS	77
(Riyâ küçük şıktır.)	
YİRMİBEŞİNCİ HADİS	78
(Hûriler, Allah'ın rızâsını nefsi arzularına tercih edenler için yaratılmıştır)	
YİRMİALTINCI HADİS	82
(Cömertliğin övülmesi, cimriliğin yerilmesi)	

YİRMİYEDİNCİ HADİS	84
(Kulların, kıyâmet günü iyiliklerinin ve kötülüklerinin yazılı bulunduğu amel defterlerini okuması)	
YİRMİSEKİZİNCİ HADİS	86
(İyi kul ve kötü kulun vasıfları)	
YİRMİDOKUZUNCU HADİS	88
(Cenâzelerin arkasından hayırla yâd etmek)	
OTUZUNCU HADİS	89
(Allah'ın kulları hakkında, insanların şahitliğini kabul etmesi)	
OTUZBİRİNCİ HADİS.....	91
(Allahü Teâlâ kendisine itaat etmeyenlere vereceği cezâları, itaat edenler hürmetine vermez)	
OTUZİKİNCİ HADİS	93
(Ümmetin en iyileri ve en şerlilerinin vasıfları)	
OTUZÜÇÜNCÜ HADİS	96
(Cuma namazına gusül abdesti ile gitmenin fazîleti)	
OTUZDÖRDÜNCÜ HADİS	98
(Kişinin Müslümanlığını mükemmelleştiren dört haslet)	
OTUZBEŞİNCİ HADİS.....	100
(Yatađa yatariken okunacak dua ve fazîleti)	
OTUZALTINCI HADİS.....	101
(Fâtiha Âyet'el Kürsî ve Âl-i İmrân sûrelerini okumanın fazîleti)	
OTUZYEDİNCİ HADİS	104
(Bir meclisteki konuşmaların ardından yapılacak duâ)	
OTUZSEKİZİNCİ HADİS	106
(Kıyâmet günü kâfirlerin Müslüman olmadıklarına pişman olacakları)	
OTUZDOKUZUNCU HADİS.....	109
(Kırk Hadis ezberleyenlerin kazanacağı mükâfâtlar)	
KIRKINCI HADİS	113
(Kıyâmet alâmetleri)	
SONUÇ.....	115
BİBLİYOGRAFYA.....	117

ÖNSÖZ

İslam kültür ve medeniyetini meydana getiren en önemli iki kaynak Kur'ân-ı Kerim ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünnetidir. İslâm târihi boyunca Müslümanların bütün faaliyetlerinde ve hayat tarzında bu önemli iki temel kaynak vazgeçilmez ilke ve temel teşkil etmiştir. Günümüzde de bu anlayış aynen muhâfaza edilmektedir.

Hadis alanında çalışmaya yönelmemizin sebebi; Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sözlerine ve davranışlarına karşı olan özel ilgimizden kaynaklanmaktadır. Tez konusu olarak “Usfûr'nin, Kırk Hadis Şerhi'ni” seçmemizin sebebi ise, bu eserin Osmanlılar tarafından çok yazılmış ve okunmuş olmasına rağmen günümüze kadar bu eserle ilgili Türkçe bir çalışmanın yapıldığını görememiş olmamızdır. Bu münasebetle Osmanlı döneminde yaygın şöhrete erişmiş olan müellifin bu eserini hadis ilmi açısından değerlendirilmesine çalışılmıştır.

Eserin müellifi olan Muhammed b. Ebî Bekir'in hayatı ve bu eserinin dışında başka eserlerinin bulunup bulunmadığı konusunda kesin bilgilere ulaşamadık. Eserde yer alan hadisleri önce muteber hadis kaynaklarına öncelik vererek araştırdık. Bu çalışmalarımız esnasında bilgisayar teknolojisinden de faydalandık. Metinde yer alan hadislerden muteber hadis kaynaklarında geçenleri, dipnotlarda belirttik. Kaynağına ulaşamadığımız hadisler için ise dipnotta kaynağına ulaşamadığımızı diye yazdık. Metin içinde yer verilmiş olan âyetleri de Kuran'ı-Kerimden yerlerini bularak (sûre ve âyet numarası ile birlikte) dipnotlarda yazdık. Eserin ismi “Kırk Hadis Şerhi” olduğu için, müellif esas aldığı her bir hadisi konu ile ilgili olan diğer hadis ve haberlere de yer vermek suretiyle şerh etmiş, ayrıca tasavvufî hikâyeye ve menkıbelerle de şerhi genişleterek süslemiş ve zenginleştirmiştir. Biz önce müellifin esas aldığı hadisin metnini eserdeki şekli ile arapça olarak yazdık ve hemen altında Türkçe tercemesine yer verdik. Dipnotu da tercemenin sonunda numaralandırdık. İlk hadisi şerh etmek için yer verilen diğer hadislerin ve hikâyelerin ise sadece tercemelerine yer verdik. Kaynağına ulaşabildiklerimizi de dipnotlarda yazdık. Metinde yer alan hikâyelerin bazısının “Ravzatul Ulemâ” isimli ez-Zündüsî (h.v.:400)'nin eserinde de yer almakta olduğunu müşahede ettik. Ancak diğer hikâyelerin geçtiği yerlere ve bulunabilecekleri kaynaklara ulaşma imkanını bulamadık.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tahkik, tahrir, erbaûn kavramlarının açıklanmasına ve eserin müellifi olan Usfûrî'nin hayatı ve eserleri ile ilgili konu başlıklarına yer verdik. İkinci bölümde ise metinde yer alan hadislerin ilk olanlarının orijinallerini aynen muhafaza ettik. Altına tercemelerini yazdık. Esas alınan ilk hadislerin şerhinde yer verilen diğer hadislerin ve hikayelerin ise sadece tercemelerini yazdık. Her bölümün sonuna da o bölümde geçen hadisler ve hikayelerin kısa ve özet olarak değerlendirmesini yaptık. İkinci bölümün sonunda ve sonuç başlığı altında çalışmalarımız neticesinde ulaştığımız sonuçları belirttik. Faydalandığımız kaynakları bibliyografya bölümünde alfabetik olarak verdik.

Çalışmalarım esnasında bana yardımcı olan ve yönlendiren tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet Ali Sönmez Hocam'a ve diğer bütün emeği geçenlere en içten saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Hasan Hüseyin DURAK

Bursa – 2001

BİRİNCİ BÖLÜM

TAHKİK

Mahiyetini, hakikatini araştırma, araştırıp soruşturma, doğruluğunu ispat etme, doğrulama demektir.¹

TAHRİC

Hadis ilmi ile meşgul olan İslâm âlimleri “bir eser de bulunan hadislerin; senedini, kaynağını ve sıhhat derecesini tespit etme” şeklinde kendini gösteren bu neviden çalışmalara “hadislerin tahrîci” adını vermişlerdir. Bilindiği üzere, senedsiz hadis nakletme geleneğinin başlangıcı, bazı istisnalarla, takriben beşinci asır sonlarına doğru başlar. Bu durum, bir bakıma hadis metinleri yönünden “kaynak eserler devri”nin kapandığı dönemi de işaretlemektedir.

Nitekim, hadis ve haberleri senedi ile birlikte kaydetme geleneğinin hicri beşinci asır içinde hâlâ devam ettirildiği hususu, o devrin eserlerinde kendini göstermektedir. Bu gelenek, sadece hadis sahasındaki eserlerde değil diğer ilim dallarının kaynaklarında da sürdürülmüştür. Meselâ es-Sâymerî(ö: 436/1044)’nin bir menâkıp kitabı olan “Ahbâr’u Ebî Hanîfe”si, Ebû Nu’aym el- İsfehânî (ö:430/1039)’nin bir tabakât kitabı olan “Hilyet’ül- Evliyâ ve Tabakât’ül-Asfiyâ”sı, Kuşeyrî (ö:465/1072)’nin tasavvufî eseri “er-Risâle”si, İbn Abd’il-Berr (ö:643/1071)’in çeşitli hadis meselelerine dâir kaleme aldığı “Câmi’u Beyân’il-İlm”i, Hatîb el-Bağdâdî (ö:463/1071)’nin bir şehir tarihi olan “Târîhu Bağdâd”ı yanında hadisin çeşitli meselelerine tahsîs etmiş olduğu. “el-Kifâye”, “Şerefü Ashâb’il-Hadis” ve “el-Câmi’u li-Ahlâk’ır-Râvî ve Âdâb’is-Sâmi”i, el-Beyhakî (ö:458/1066)’nin “es-Sünen’ül-Kübrâ”, “Şu’ab’ül-Îmân” ve benzeri eserleri, el-Kuzâî (ö:454/1062)’nin “Müsned’üş Şihâb”ı gibi daha pek çok eser, senedli hadis ve haber nakletme devrinin son mahsulleri olarak tarihi yerlerini almışlardır.

¹ Doğan, Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük, (Tahkik mad.)

Adı geçen asrın sonlarına doğru yeni bir te'lif ve tasnif çığırı açılmıştır. Artık, diğer ilim dalları bir tarafa, hadis sahasında yapılan yeni çalışmalar da bile, hadisler, sâdece ilk râvîleri ve alındıkları kaynaklar verilerek kaydedilmeye başlanmıştır. Deylemî (ö:509/1115)'nin “Firdevs'ül-Ahbâr”ı, Bagavî (ö:516/1122)'nin “Mesâbih'us-Sünne”si, İbn'ül-Esîr (ö:606/1209)'in “Câmi'ul-Usûl”ü, Hâfız el-Münzirî (ö:656/1258)'nin “et-Terğîb ve't-Terhîb”i, Nevevî (ö:676/1277)'nin “Rıyâz'üs-Sâlihîn”i, Heysemî (ö:807/1404)'nin “Mecme'uz-Zevâid”i, İbn Hacer (ö:852/1448)'in “el-Metâlib'ül-Âliye”si, Suyûtî (ö:911/1505)'nin “el-Câmi'us-Sagîr”i, Alaaddîn el-Hindî (ö:975/1567)'nin “Kenz'ül-Ummâl”i ve daha sonra günümüze kadar kaleme alına gelen hadis kitapları hep senedsiz olarak yazılmış eserlerdir.

Tahrîc çalışmalarının ilk örnekleri, hicrî sekizinci asırda kendini göstermektedir. Daha önceki asırlarda (hicrî 6-7. asırlar) böyle bir çalışma örneğine rastlıyamıyoruz. Kâtip çelebi, bu ilk devir tahrîc örneklerinden sekiz tanesini kaydeder. El-Kettânî ise, yirmi iki kadarını tanıtır. Bunlar arasında; İrâkî'nin, Gazâlî'nin “İhyâ”sındaki hadislerin tahrîci olan “el-Muğnî”si ile; Zeylaî'nin, “el-Hidâye” hadislerinin tahrîci maksadıyla kaleme aldığı “Nasb'ür-Râye”si, bu nev'in isim yapmış örneklerinden sadece ikisidir. Günümüzde de tahrîc çalışmaları sürdürölmektedir. Meselâ, Alaaddîn es-Semerkindî (ö:552/1157)'nin ölümsüz eseri “Tuhfet'ül-Fukahâ”nın tahrîci bunlardan birisidir. Özellikle ciddiyet ve titizlikle hazırlanan tahkîkli neşirlerde, klasik eserlerin hadislerinin tahrîci de verilmektedir ki, bu mesâî eserlerden istifadeyi kolaylaştırmakta ve esere karşı ilgi ve güveni arttırmaktadır.²

ERBEÛN'LAR

Türkçemizde “Kırk Hadîs” diye adlandırılan Erbeûnlar, her ne kadar tasnif devri eserlerinin özelliklerini taşımazlarsa da, hicrî ikinci asır sonlarından îtibâren ayrı bir tasnif şekli olarak ortaya çıkmıştır.

² Yardım, Ali, Hadis II, s. 108-109.

Erbeûn nev'inin ortaya çıkışına, oldukça yaygın olan ve ashâbtan bir kaç rivâyet yoluyla bize intikal etmiş bulunan şu Hadîs-i Şerîf'in vücut verdiği söylenir:

“Her kim, ümmetim için din işlerine dair kırk hadis bellese, Allah onu, fakîhler ve âlimler zümresi arasında diriltir.³

Öte yandan, İslâm dininde ve müslüman kavimler arasında 40 adedinin husûsiyeti; Hazreti Peygamber'in şefâatine nâil olmak ve hayır duâ almak arzusu; faydasız geçen zamânı telâfi etmek, dîne ve müslümanlara hizmet etmek, dost ve talebe ricâsını yerine getirmek, ders takrîrlerinde istifâde edilmek, Hadis ilminde behresi olduğunu göstermek düşüncesi; dînin temel prensiplerine dâir hadîsleri seçmek sûretiyle, bu prensipleri her sınıftan halkın öğrenmesini sağlamak ve onları, belleme ve uygulama yönünden kolay hâle getirmek gibi sebepler, erbeûnlar'ın ortaya çıkışının başlıca âmilleri arasında mütâlâa edilebilir.

Diğer tasnîf şekilleri hicrî üçüncü ve dördüncü asırlarda en mükemmel meyvelerini vererek kemâl devresine ulaşırlarken, erbeûnlar, daha çok hicrî yedinci asırda Nevevî (ö:676/1277) ile en şöhretli devrini idrak etmiştir. Kırk Hadîsler'in sayısı pek çoktur. Bildiğimiz kadarı ile, bunlardan iki tanesi, klasik dönemde çok tutulmuş ve üzerinde çalışılmıştır. Birincisi Nevevî'nin “Erbeûn”u diğeri de Molla Câmî (ö:898/1493)'nin “Kırk Hadis”i dir. Nevevî'nin Kırk Hadîsi bilhassa ulema arasında ve medrese çevresinde yaygınlık kazanmıştır.

Kırk Hadîsler üzerinde en şumüllü ve metodik çalışma, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden merhum Abdülkâdir Karahan tarafından yapılmıştır. Karahan, “İslam-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs” adlı 400 sahîfe tutarındaki

³ Keşfü'l Hafâ ve Müzî'l'ül-İlbâs, II/340-341, Hadis no: 2465. (Acîûnî'nin değerlendirmesi şöyledir. “Bu hadisin benzerini Ebû Naîm, İbni Abbas ve İbni Mes'ûd'dan rivâyet etmiştir. İbnü'l Cevzî de hadisi İlelî'l Mütênâhiye'de Enes, Ali, Muaz ve Ebû Hüreyre'den tahrîc etmiştir. İbni Neccâr Tarihinde Ebû Saîd el-Hudrî'den benzer lafızla tahrîc etmiştir. Dârekutnî ise bu hadisin bütün tariklerinin zayıf olduğunu söylemiştir. Sâbit değildir, demiştir. Hâfız İbni Hacer bu hadisin bütün tariklerini bir cüzde topladığını, bütün tariklerinin illetli olduğunu söylemiştir. Beyhakî Şuabu'l İmân'ında Ebu'd-derdâ rivâyetinin sonunda bu hadis için halk arasında metni meşhur fakat isnadı sahih değildir, demiştir. İbni Asâkir bu konuda çok söz söylemiştir, demiştir. Nevevî, hadis hâfızlarının bu hadisin zayıf olduğu hususunda ittîfak ettiklerini ifade etmiştir.”

eserinde, başlangıçtan yirminci asıra kadar ki dönemde, Arapça, Farsça ve Türkçe olarak yazılmış olan “Kırk Hadis” kitaplarını tespit etmeye çalışmıştır. Karahan’ın bu üç dilde yazılmış, terceme ve şerhleri yapılmış bulunan kırk hadislerden tespit ettiği ve bir kısmını özellikleri ile tanıttığı eserlerin ulaştığı rakam üç yüz civarındadır.

Musannıfın ilgisini çeken herhangi bir konuda veya değişik konularda toplanmış kırk hadisten oluşan “Erbeûn” lar, aslında tedvin ve tasnif dönemi içinde ilk kez vücut bulmuş bir türdür.⁴ İlk erbeûn müellifi olarak bilinen zat Abdullah b. El-Mübarek (181/797) dir.

USFÛRÎ’NİN (MUHAMMED BİN EBÎ BEKİR) HAYATI VE ESERLERİ.

Muhammed b. Ebî Bekir adını taşıyan pek çok müellif vardır. Ancak “Usfûrî” nisbesiyle meşhur olanına ne Keşfu’z-zunûn ve zeyillerinde, ne de Mu’cemü’l-Müellifin ve el-Âlam gibi biyografik ve bibliyografik kaynaklarda rastlamak mümkün olmadı. Muhammed b. Ebî Bekir’in “Şerh-i Hadîs-i Erbaîn” adını taşıyan eserinin sadece matbu nüshalarında rastladığımız bu nisbet, bize daha sonra konulmuş gibi geliyor. Müellifin ilk hadisini şerh ederken anlattığı “Usfûr” (Serçe) hikâyesi, diğer şârihlerden farkını belirtmek için müellifine alem olmuş gibi görünmektedir.⁵

Müellifin hayatı ile ilgili olarak yaptığımız araştırmalar neticesinde vefat tarihine ulaşamadık. Kâtip Çelebi’nin Keşfu’z-zunûn adlı eserinde müelliften ve bu eserinden bahsedilmekle birlikte vefat tarihinin yazılmadığı müşâhede edilmiştir.

Türkiye Diyânet Vakfı’nın yayınlamakta olduğu İslâm Ansiklopedisinde (23. cildi çıktı) İmamzâde Muhammed b. Ebî Bekir’in (ö. 573/1177) hayatı hakkında bilgi verilirken, “Şir’a’tü-l İslâm” isimli eserinden bahsedilmekte, “Kırk Hadis Şerhi” ile ilgili bir eserinin bulunduğu dair bir bilgi verilmemektedir. “Osmanlılarda Kırk Hadis Çalışmaları” konusunda doktora tezi hazırlamış olan Selahattin Yıldırım da

⁴ Yardım, Ali, Hadis II, s. 93-94.

⁵ Yılmaz, Hasan Kâmil, Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî’nin Kırk Hadis Şerhi. s.52.

çalışmasında, bu esere müellifin hayatı ile ilgili bilgilere ulaşamadığı için yer vermemiştir. “Kırk Hadis Edebiyatı” konusunda en geniş çalışmayı yapmış olan Abdülkâdir Karahan da kitabında esere oldukça geniş yer vermesine rağmen müellif hakkında hiçbir bilgi vermemektedir. Hasan Kâmil Yılmaz ise, “Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî'nin Kırk Hadis Şerhi” adlı eserinde müellifle ilgili olarak “Eserin yazma ve basma nüshaları üzerinde yaptığımız inceleme sonucu biz de bu zâtın (ö. 660/2168) yılında vefât eden Muhammed b. Ebî Bekir er-Râzi olabileceği kanaati hasıl oldu”. demektedir.

Eserin, Bursa Yazma ve Matbu Eski Eserler Kütüphanesinde ve İstanbul Süleymaniye, Âtîf Efendi, Köprülü, Sümbülağa, Nur-u Osmaniye, Beyazıt Devlet Kütüphanelerinde yazma ve matbû nüshalarının bol miktarda bulunması bu eserin Osmanlılar tarafından çok yazılıp okunduğunu ortaya koymaktadır. Ancak görebildiğimiz kadarı ile üzerinde herhangi bir tenkitli çalışma yapılmış değildir. Şu ana kadar müellifin bu eseri ile ilgili olarak günümüz Türkçe'si ile yapılmış bir çalışmaya ulaşamamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(RAHMAN VE RAHİM ALLAH'IN ADIYLA)

Hamd Âlemlerin Rabbi Allah'a güzel sonuç ta müminlere mahsustur. Düşmanlık ise ancak zâlimleredir. Allah'ın rahmeti yaratılmışların en hayırlısı Hz. Muhammed (s.a.v.) ve O'nun bütün âilesine olsun. İmdi:

Günahkar kul – Allah rahmet eylesin – Ebû Bekir oğlu Muhammed, uzun süre günah ve isyân denizine daldıktan sonra Allâhü'r–Rahmân'ın hoşnutluğunu kazanmak, şeytana ters düşmek, cehennemden kurtulmak ve cennete girmek istedi. Ama nefsi ona güvenlik yoluna girmeye izin vermedi. Ancak insanların en hayırlısı, mûcizeler ve burhân sâhibi'nin hadisinde buldu ki, O, şöyle buyurmuştur:

من جمع اربعين حديثًا فهو في العفو والغفران

“ Her kim Kırk hadîsi bir araya toplarsa, o affedilir ve bağışlanır”⁶

Bunun üzerine bu kul da seçkin âlimlerden ve büyük imamlardan Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ulaşan senetlerle kırk hadis topladı, onlardan her biri Ashâb-ı Kirâmdan birinden rivâyet edilmiştir. Bu kul ayrıca bunlara, haber ve eserlerde anılan âlimlerden işitilmiş mev'ıza ve hikâyeleri de kattı ve bu kitabı okuyanlardan ve vaazlarını onunla süsleyen vâizlerden duâda bulunmalarını rica etti; Allah da onu hayır duâ ile ananlara merhamet etsin ve onları unutmasın. Umulur ki, topladığı hadis ve haberlerin bereketiyle Melikü'l–Cebbâr'ın gazabından emin olur ya da âhirette Settâr–ı Hakîm'den bir âtîfet bulur.

⁶ Bu hadisin metni ulaşabildiğimiz hadis kaynaklarında müşahede edilememiştir.

BİRİNCİ HADİS

عن عبدالله بن عمر رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم : الراحمون يرحمهم الرحمن ارحموا من في الارض يرحمكم من في السماء

H.z.Ömer'in oğlu Abdullah'dan (Allah her ikisinden de razı olsun) rivâyet edilmiştir ki, şöyle demiştir. Rasûlüllah (s.a.v.) buyurdu:

“ Merhamet edenler var ya, Allah da onlara merhamet edecektir. Öyleyse yeryüzünde olan canlılara merhamet edin ki, göktekiler (melekler) de size merhamet etsin.”⁷

Bu hadîse H.z.Ömer'in başından geçen şu olay uygun düşer: Medine sokaklarında yürürken bir çocuk gördü. Elinde bir serçe vardı ve onunla oynuyordu. H.z. Ömer kuşa acıdı. Hemen onu çocuktan satın alıp âzad etti. H.z. Ömer vefat edince bir çokları onu rüyâsında görüp durumunu sormuşlar. Allah sana nasıl muamele etti? O da şöyle cevap vermiş: Allah beni bağışladı ve beni affetti. Yine sormuşlar: hangi sebepten dolayı; cömertliğinden mi, yahut adâletinden mi, ya da zühdünden mi? Onlara şu cevabı vermiştir: beni kabre koyup üzerimi toprakla örttüğünüz ve beni tek başıma bıraktığınız zaman derhal karşıma iki heybetli melek çıktı, onların heybetinden aklım başımdan gitti ve bütün mafsallarım çözüldü. Hemen beni tutup oturtular ve sorgulamak istediler. O esnada, gâipten şöyle bir ses işittim. Bırakın kulumu ve korkutmayın onu! Çünkü, Ben ona merhamet ettim ve onun günahlarını bağışladım. O dünyada bir serçeye acıdı, ben de ona ukbâda acıdım.

Başka bir hikâye: İsrail oğulları içinde bir âbid vardı. Yolculuk esnasında karşısına bir kum tepesi çıktı. Bu sırada İsrâiloğulları kıtlıkla karşı karşıya kalmışlardı. Onların bu hâlini düşünerek kendi kendine şöyle dedi: şu tepedeki kumlardan her biri un zerresi olsa da İsrâiloğullarını doyursam. Bunun üzerine Allahü Teâlâ onların peygamberlerinden bir peygambere vahyetti ve şöyle buyurdu: Falancaya de ki: Allahü Teâlâ buyurdu: O tepedeki kumlar un olsaydı da onu tasadduk ederek insanları

⁷ Ebû Dâvud. Edep, 58 Hadis no: 4290; Tirmizî, Birr, 16. Hadis no: 1847

doyursaydı ne kadar sevap kazanacaksa işte Ben ona, bu niyetini gerçekleştirmiş gibi sevab ihsan ettim. Şu halde her kim Allah'ın kullarına acırsa Allahü Teâlâ da ona acır. Çünkü o kul: “Şu kum tepesi un olsaydı da insanları doyursaydım” diyerek Allah'ın kullarına acıyınca onu yapmış gibi sevap kazandı.

Değerlendirme

Müellifin eserinde yer verdiği bu ilk hadis, metni kısa olmakla beraber anlamı çok geniş manalar taşımaktadır. İslâm'ın temel prensiplerinden biri olan “yaratılmışlara merhametli davranmak” ilkesini özet olarak ifade etmektedir. İnsanları kâinattaki canlı cansız bütün varlıklara karşı merhametli olmaya, zâlimce davranışlardan uzak durmaya teşvik eden bir hadistir. Bu davranış şekli Allah'ın rızasını kazanmamıza sebep olabilecek salih amellerdendir.

Müellif birinci hadisi iki hikâye ile şerh etmiştir. Birincisinde hayvanlara karşı merhametli davranışa örnek verilmiştir. Karşılığında alınacak mükâfâtın, Allah'ın günahları bağışlaması olduğu belirtilmektedir. İkincisinde ise insanlar hakkında merhametli düşünmenin örneği verilmiş ve mükafâtı açıklanmıştır.

Hadisi, Ebû Dâvud, Tirmizî, Ahmed b. Hanbel rivâyet etmiş, Tirmizî hasen-sahih olduğunu söylemiştir.

İKİNCİ HADİS

عن ابن مسعود رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم: الفاجر الراجي
برحمة الله تعالى أقرب الى الله تعالى من العابد المقتط

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir; Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Allahü Teâlâ'nın rahmetini uman günahkar, Allah'a, O'nun rahmetinden ümidini kesen âbidden daha yakındır.”⁸

Zeyd b. Eslemden rivâyet edilmiştir: “ Geçmiş ümmetlerde bir adam vardı ki, ibadete gayret ediyor ve kendine güveniyordu. Ancak, insanları ise Allah'ın rahmetinden ümitsizliğe sevk ediyordu. Gün geldi bu adam vefat etti. Ruhu bedeninden çıkar çıkmaz şöyle dedi: yâ Rabbi bana senin katında ne var? Allahü Teâlâ da: Sana ateş var, dedi. Bunun üzerine : yâ Rabbi! Nerede kaldı bunca ibadet ve gayretim dedi. Allahü Teâlâ da: Sen dünyada insanları benim rahmetimden ümitsizliğe düşürüyordun, işte Ben de şimdi seni rahmetimden mahrum ediyorum dedi.”⁹

Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir ki; Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur.

“Bir adam Kelime-i Tevhidden başka asla bir hayır yapmadı. Vâdesi geldiğinde âilesine dedi ki: öldüğüm zaman beni yakıp küllerimi fırtınalı bir günde denize savurun. Onlar da bunu yaptılar. Allah ona Benim için ne yaptın dedi. O da: sadece senden korktum dedi. Allah da onu bu sözünden dolayı bağışladı. Halbuki o, “Kelime-i Tevhid” okumaktan başka hiçbir hayır yapmamıştı.”¹⁰

Bu konuda bir hikâye de şudur ki: Hz. Mûsâ (a.s.) zamanında bir adam ölmüş. Fâsık olduğu için insanlar onu yıkamak ve defnetmek istememişler ve bir çöplüğe atmışlardır. Bunun üzerine Allahü Teâlâ Hz. Mûsâ (a.s.)'a vahyederek: “Ey Mûsâ falan

⁸ el-Hindî, Kenzu'l Umma'l, III, 140, hadis no: 5869; El-Hakîm, et-Tirmizî, Nevâdiru'l Usûl Fî Ehâdisir-Rasûl, I, 93.

⁹ Beyhakî, Şuabü'l'Îmân, II, 21, hadis no: 1052

¹⁰ Ahmed, II, 304, Hadis no 8027

mahallede filan çöplükte benim dostlarımdan bir adam öldü. İnsanlar onu yıkamadılar, kefenlemediler ve defnetmediler. Haydi git onu yıka, kefenle ve defnet.” buyurmuştur. Bunun üzerine Hz. Mûsâ (a.s.) o mahalleye gelip mahalle halkına onun durumunu sormuş, onlarda şu şu sıfatları taşıyan bir adam öldü ve o alenen günah işleyen bir kimse idi demişlerdir. Hz. Mûsâ, mahalle halkına hitaben: “Onun şuanda nerede olduğunu bana söyleyin, çünkü Rabbim bana onun için vahyetti”, demesi üzerine hep birlikte onun bulunduğu yere gitmişlerdir. Hz. Mûsâ onu çöplüğe atılmış olarak görüp, insanlar da onun kötü fiillerini sayıp dökünce Rabbi'ne yalvarıp şöyle demiştir: “Rabbim, bana onu defnetmemi ve namazımı kılmamı emrettin. Hemşehrileri ise onun şerîr bir adam olduğunu söylüyorlar. Halbuki Sen övüleni ve çirkin olanı onlardan daha iyi bilirsin.” Allahü Teâlâ da: “Ey Mûsâ! (a.s.) Mahalle halkı doğru söylüyor. Gerçekten o kötü huylu idi. Şu kadar var ki, o vefat ederken üç şeyle benden şefaata istedi. Eğer benden bütün günahkar kullarımı bağışlamamı isteseydi, onları bağışladım. O isteyip dururken, Ben de Erhamürrâhimîn olduğum halde ona nasıl merhamet etmem.” buyurmuştur. Hz. Mûsâ: “Yâ Rabbi! Nedir o üç şey?” diye sormuş. Allahü Teâlâ da o günahkâr kulunun isteklerini şöyle açıklamıştır: “Ölümü yaklaşınca dedi ki: Yâ Rabbi! Sen beni bilirsin ki, günah işliyordum. Halbuki günah işlemekten tiksiniyordum. Ama kalbimde günah işlemeyi çirkin görmekle beraber günah işlediğim için bende üç haslet toplandı. Bunlardan birincisi nefsin hevâsı, kötü arkadaş ve Allah lânet etsin şeytanın vesvesesidir. İşte bu üçü beni günah bataklığına attı. Elbette Sen söylediklerimin doğru olduğunu bilirsin. Öyleyse beni bağışla. İkincisi şudur: Elbette bilirsin ki ben, fasıklarla beraber olduğum zaman günah işliyordum. Ama sâlihlerle sohbet etmeyi seviyordum. Onlarla beraber olmak ve onların yanında bulunmak bana fâsıklarla beraber olmaktan daha sevimli idi. Üçüncüsü ise şudur: Yâ Rabbi! Sen biliyorsun ki sâlihler bana fâsıklardan daha sevimli idi. Öyle ki, benden sâlih ve zâlim iki adam yardım istese, zâlime değil, sâlihe yardım ederdim.

Vehb b. Münebbih'in bir rivâyetine göre bu adam demiştir ki: eğer beni affeder ve günahlarımı bağışlarsan velîlerin ve nebîlerin sevinir, benim ve senin düşmanın olan şeytan üzülür. Eğer bana günahlarımdan dolayı azab edersen şeytan ve avânesi sevinir, nebîler ve velîler üzülür. Ben biliyorum ki, velîlerin ve nebîlerin ferahlaması sana

şeytan ve avânesinin ferahlamasından daha sevimlidir. Öyleyse beni bağışla. Allah'ım muhakkak ki Sen benim söylediklerimi bilirsin.

Haydi bana acı ve günahlarımı affet. Allahü Teâlâ da buyurdu ki: Ben de sana acıdım, günahlarını bağışladım. Çünkü Ben, bilhassa huzurumda günahını ikrar eden kullarıma karşı son derece şefkatli ve merhametliyim, işte sen de günahını itiraf ettin ve ben de seni bağışladım ve günahlarının üzerine bir çizgi çekiverdim. Ey Mûsâ, haydi emrettiklerimi yap. Çünkü ben onun namazını kılan ve onu defneden kimseler hürmetine de bağışlarım.

Değerlendirme

Müellifin esas aldığı ikinci hadis için, Suyûtî, Câmiu's-Sagîr'de, el-Hindî Alaaddin el-Müttekî ise, Kenzül Ummâl'de, Hakîm en-Nisâbûrî Müstedrek'de, eş-Şirâzî'nin ise el-Kâb'ında İbni Mes'ud'dan rivâyet ettiğini bildirmiştir. Suyûtî hadisin zayıf olduğunu belirtmiştir.

Şerh bölümünde, iki ayrı hadis ile bir hikâyeye yer verilmiştir. Birinci hadisi Ma'mer b. Râşid Câmî'inde (Abdurrezzak, Muammer, Zeyd b. Eslem) Târîkiyle rivâyet etmiştir. Beyhakî de Şûabü'l İman'da hadise aynı senedle yer vermiştir.

İkinci hadisi Ahmed Müsned'in de (Yahya b. İshak, Hammad b. Seleme, Âsım b. Behdele, Ebî Vâil, Abdullah b. Mes'ud) senediyle merfu muttasıl olarak rivâyet etmiştir. Ahmed bu hadisi rivâyette tek kalmıştır.

Hikâyede ise Hz. Mûsâ zamanındaki bir olay anlatılmaktadır. Naklettiği bilgiler arasında bol miktarda israiliyat bulunan Vehb b. Münebbih de yer almaktadır. Bu tür bilgiler ihtiyatla karşılanmalıdır. Mevzu olma ihtimali yüksektir.

ÜÇÜNCÜ HADİS

عن انس بن مالك رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ان الله تعالى ينظر الى وجه الشيخ صباحا و مساء و يقول عبدي قد كبر سنك و رق جلدك و دق عظمك و اقترب اجلك و حان قدومك الي فاستحي مني فانا استحي من شيبتك ان اعذبك في النار

Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyet edilmiştir, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

Şüphesiz ki Allah ihtiyarın yüzüne sabah akşam bakar ve der ki: “Ey kulum, yaşlandın, derin inceldi, kemiklerin çaptan düştü, ecelin yaklaştı ve bana gelmene çok az bir zaman kaldı. Şu halde benden utan ki ben de ihtiyarlığımdan dolayı sana azab etmekten utanayım.”¹¹

Anlatırlar ki, Hz. Ali (k.v.) bir sabah acele acele sabah namazına gidiyordu. Önünde yol boyunca vakar ve sükûnetle yürüyen bir ihtiyara rastladı. Hz. Ali ihtiyarlığına hürmeten adamın önüne geçmedi. Nihâyet güneş doğmak üzere iken caminin kapısına geldiler. Ama ihtiyar camiye girmedi. Hz. Ali bu sebepten anladı ki, adam Hıristiyan imiş. Kendisi derhal camiye girip Rasûlullah (s.a.v.) i rükûda buldu. Rükûu iki rükû kadar uzattığı için Hz. Ali de rekata yetişti. Namaz kılındıktan sonra Sahâbeler: “Yâ Rasûlellah, daha önce hiç yapmadığın halde niçin bu namazda rükûu uzattın” dediler. Rasûlullah (s.a.v.): “Rükûa eğilip her zamanki gibi Sübhâne Rabbiye'l'azîm deyip doğrulacağım zaman Cebrâil bana gelip kanadını sırtıma koydu ve beni uzun süre bekletti, kanadını kaldırıncaya bende başımı kaldırdım.” buyurdu Sahabeler Cebrâil niçin böyle yapmış diye Rasûlullah'a sordular. O da : “O esnada Cebrâil (a.s.) gelerek, dedi ki: Yâ Muhammed (s.a.v.) şüphesiz ki Ali namaza yetişmek için acele ediyordu. Yolda Hıristiyan bir ihtiyarla karşılaştı, Onun hakkına riâyet ettiği için namaza gecikti. İşte bundan dolayı Allah Ali sabah namazına yetişsin diye bana seni rükûda tutmamı emretti” dedi. Bu, şaşılacak bir şey değildir. Bundan daha hayret verici olan ise şudur: Allahü Teâlâ, Hz. Ali (k.v.)'nin namaza yetişmesi için güneşin doğması geciksinsin diye, Mikâil'e kanadıyla Güneş'i tutmasını emretti.

¹¹ Bu hadis ulaşabildiğimiz hadis kaynaklarında tesbit edilememiştir.(Envârü'l Âşıkîn kitabının Türkçe tercemesinde (H. Mahmut Serdaroğlu-A. Lütfi Aydın) bu hadisin mealinin verildiğini 272. sayfada gördüm, kaynak belirtilmemiştir.)

Sahabeler: Hz. Ali (k.v.) bu dereceyi, Hıristiyan olan bir ihtiyara saygısından dolayı kazanmıştır, dediler.

Diğer bir hikâyeye de şudur : Seksen yaşına gelmiş olan Ebû Mansûr Mâtürîdî'nin hocası ölümüne yakın hastalandı. Bunun üzerine öğrencisi Ebû Mansûr Mâtürîdî'ye kendi yaşında bir köle satın alıp âzad etmesini emretti. O da çok aramasına rağmen böyle birisini bulamadı. Ona, seksen yaşına varmış, âzad edilmeden köle olarak kalmış birini nasıl bulacaksın dediler. Bunun üzerine hocasına dönüp insanların söylediklerini anlattı. Hocası bu sözleri işitince, başını toprağın üstüne koyup Allah'a şöyle yalvardı: "Rabbim senin kulların seksen yaşına varan kölelerini köle olarak tutmayıp kereminden dolayı bağışlarsa, Sen kerîmsin, cömertsin, bağışlayıcısın, şükürleri kabul edensin, hikmet sâhibisin; seksen yaşına basmış ben kulunu nasıl cehennem ateşinden âzad etmezsin!" Allah da onu bu güzel yakarışından dolayı âzad etti.

Değerlendirme

Bu bölümde bir hadis ve iki hikâyeye yer verilmiştir. Hikâyelerin birinde Hz. Ali'nin yaşlı bir kimseye hürmeti ve saygısı anlatılmaktadır. Bu olayın ne derece doğru olduğu tartışılabilir. Aklın kabul etmeyeceği olaylar da hikâyede yer almaktadır. Bununla birlikte vermek istediği mesaj inancı ne olursa olsun yaşlılara saygılı davranılması gerektiğidir. İslamda sadece yaşlılara değil bütün insanlara saygılı davranmak esastır. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hayatında insanlarla olan ilişkilerinde bunun en güzel örneklerini görmekteyiz.

İkinci hikâyeye de ibret vericidir. Ancak Ebû Mansûr'un hocasını Allah'ın cehennemden âzad etmesi bilgisi bir hayale dayanmaktadır. Mesnedi yoktur.

DÖRDÜNCÜ HADİS

عن ابراهيم عن علقمة عن عبدالله بن مسعود رضي الله تعالى عنهم قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم: من تعلم بابا من العلم ينتفع به في آخرته و دنياه اعطاه الله خيرا له من عمر الدنيا سبعة آلاف سنة صيام نهارها و قيام ليلاتها مقبولا غير مردود .

İbni Mes'ûd (r.a.)'den rivâyet edilmiştir ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim ilimden bir konu öğrenirse dünyasında ve âhiretinde ondan faydalanır. Allah ona gündüzlerini oruç tutarak, gecelerini namaz kılarak geçirmiş gibi, kabul edilen ve reddedilmeyen yetmiş bin senelik ibâdet sevâbı verir.”¹²

Abdullah (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kur'an okumak iş yapamayanların işi, namaz kılmak âcizlerin işi, oruç tutmak fakirlerin işi, tesbih çekmek kadınların işi, sadaka vermek cömertlerin işi, tefekkür etmek zayıfların işidir. Dikkat edin, size kahramanların işini haber vereyim mi” dedi. Sahabeler: nedir bu kahramanların işi, yâ Rasûlellah diye sordular. O da: “İlim tahsil etmektir, çünkü o dünya ve âhirette müminin nûrudur.”¹³ buyurdu.

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır.”¹⁴

Hâricîler bu hadisi işitince Hz. Ali (k.v.)'yi kıskandılar. İleri gelenlerinden on kişi toplanıp dediler ki: biz ona her birimiz aynı soru olmak üzere bir tek soru soralım bakalım bize nasıl cevap verecek? Eğer her birimize başka başka cevap verirse anlarız ki o gerçekten Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dediği gibi âlimdir.

Derken onlardan biri gelerek Hz. Ali'ye,

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı? diye sordu.

¹² Kenzu'l Ummâl, X, Hadis no: 28822

¹³ Ulaşabildiğimiz hadis kaynaklarında bu hadisin bulunduğu tespit edilememiştir.

¹⁴ Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, I, 235; Ukaylî, Duafâ, III, 149, hadis no: 1134; Bağdâdî, Tarihu Bağdat. II. 377. hadis no: 887

—İlim, maldan daha üstündür.

—Delilin nedir?

—İlim peygamberlerin mirâsıdır. Mal ise Kârûn, Şeddâd, Firavun ve benzerlerinin mirâsıdır. Bir diğeri geldi ve sordu:

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—İlim seni korur. Malı ise sen korursun. Bir başkası geldi ve yine aynı soruyu sordu.

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal sahibinin pek çok düşmanı vardır. İlim shibinin ise pek çok dostu vardır. O da bu cevapla gitti. Bir başkası geldi ve yine aynı soruyu sordu.

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal harcamakla azalır. İlim ise harcamakla çoğalır. Bir diğeri geldi ve yine aynı soruyu sordu.

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal sahibi cimrilik ve alçaklıkla çağrılır, ilim sahibi ise azamet ve şerefle çağrılır. Onlardan bir diğeri gelerek yine aynı soruyu sordu.

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal hırsızlıktan korunur, ilim ise korunmaz. Bir başkası geldi ve yine aynı soruyu sordu:

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal sahibi kıyâmet günü hesaba çekilecek, ilim sahibi ise kıyâmet gününde şefaata edecek. Bir diğeri geldi ve yine aynı soruyu sordu:

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal zamanla yok olur, ilim ise yok olmaz ve çürümez. O da bu cevapla gidip bir diğeri geldi ve yine aynı soruyu sordu:

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal kalbe kasvet verir, ilim ise kalbi nurlandırır. Bir diğeri geldi ve yine aynı soruyu sordu:

—İlim mi üstündür, yoksa mal mı?

—İlim maldan daha hayırlıdır.

—Delilin nedir?

—Mal sahibi malına güvenerek Tanrılık iddia eder. İlim sahibi ise kulluk davasındadır.

Hz. Ali, eğer bana bu soruyu sormaya devam etmiş olsaydınız, yaşadığım sürece her birinize başka başka cevap verirdim dedi. Bu olaydan sonra, soru soran hâriciler Hz. Ali hakkındaki yanlış kanaatlerinden vazgeçtiler.

Değerlendirme

Müellifin esas aldığı dördüncü hadisde az bir amele çok büyük sevap verileceği ifade edildiği için, uydurma olduğu gâyet açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Hadis alimleri az bir amele karşılık çok sevap vâdeden hadislerin mevzu olduğunu ifade etmektedirler. Dördüncü hadis bu duruma uygun bir örnek teşkil etmektedir.

Dördüncü hadisin şerhinde yer verilen birinci hadis de uydurmadır. Çünkü İslamda ibâdetler hususunda mü'minler arasında ayırım söz konusu değildir. Örneğin Kur'an okumak bütün müslümanlara farzdır. Namaz ve oruç ibâdetleri de öyledir. Bu rivâyetler İslâmın rûhuna aykırıdır. Sahih hadis kaynaklarında ve zayıf hadisleri ihtiva

eden diğer kaynaklarda bu hadisin bulunduğunu müşâhade edemedik. Şerhte yer verilen ikinci hadis için ise Tirmizî münkerdir demiştir.

Hz. Ali'nin (k.v.) sözlerinin hayret verici boyutları bir yana, genel olarak Onun ruhu, geniş kapsamlı ve çok yönlü, çok boyutlu bir ruhdur ve daima bu sıfatla övülmüştür. O adâletli bir yönetici, geceyi ibadetle geçiren bir âbid, ibadet mihrabında gözü yaşlı, savaş meydanında güler yüzlü, tâvîzsiz bir asker, şefkatli ve yumuşak kalpli bir idareci, derin düşünceli bir filozof ve liyakatli bir komutandır. O hem öğretmendir hem hatip; hem kadıdır hem müftü; hem çiftçidir hem de yazar. O mükemmel bir insan olup beşeriyetin bütün mânevî dünyasına ihata etmiştir.

BEŞİNCİ HADİS

عن ابى ذر الغفارى رضى الله عنه انه قال قلت يا رسول الله علمنى عملا يقربنى الى الجنة و يباعدنى من النار : قال اذا عملت سيئة فاتبعها حسنة قال امن الحسنات قوله لا اله الا الله قال نعم هي احسن الحسنات .

Ebû Zerr el-Gifâri (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir. “Yâ Rasûlellah, bana bir amel öğret ki, beni cennete yaklaştırsın ve cehennemden uzaklaştırsın.” dedim. O da : “Kötü bir iş yaptığın zaman hemen arkasından iyi bir iş yap.” dedi. “Lâ ilâhe illallah demek de bu iyi işlerden midir?” diye sordum.

—“Evet, hatta o iyi işlerin en iyisidir.”¹⁵ buyurdu.

Bu konuda hikâye şudur: Bir adam Arafat’ta vakfe yapıyordu. Elinde de yedi taş vardı. Taşlara şöyle dedi: Rabbimizin katında bana şahitlik yapın. Ben, şehâdet ederim Allah’tan başka hiçbir Tanrı yoktur ve Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah’ın Rasûlüdür. O gece şöyle bir rüyâ gördü, kıyâmet kopmuş, hesaba çekilmiş ve cehennemlik olmuş. Bunun üzerine bir melek gelip onu alıyor ve cehennemin kapısına götürüyor. Bir de ne görsünler bu taşlardan biri cehennemin kapısını kapatmış. Derhal azab melekleri toplanıp onu oradan kaldırmak istediler ama güçleri yetmedi. Sonra onu başka bir cehennemin kapısına götürdüler. Bir de baktılar, o yedi taştan biri de bu cehennemin kapısını kapatmış, melekler onu da kaldıramadılar. Böylece yedi cehennemden her birinin kapısına vardıklarında kapının bu taşlardan biri ile kapatılmış olduğunu gördüler. Sonra onu Arş’in altına götürdüler. Melekler: Ey Rabbimiz sen bu kulunun durumunu biliyorsun. Biz onu bir türlü cehenneme sokamadık, dediler. Allahü Teâlâ buyurdu: “Kulum taşları şahit gösterdiği için hakkı kaybolmamıştır. Ben de onların şahitliğine şahidim. Öyleyse nasıl olur da onun hakkını zâyî ederim haydi onu cennete sokun.” Cennet kapısına yaklaşınca bir de ne görsün, Kelime-i Tevhid hürmetine bütün cennet kapıları ardına kadar açılmış! Adam da oraya giriverdi.¹⁶

¹⁵ Ahmed, V, 153-158. hadis no: 20512

¹⁶ Zündüsî, Alaaddin, Ravzatü’l Ulema, I, vr.18.

İmam Zâhid anlatıyor: Hz. Mûsâ (a.s.) Rabbine yalvarıp, mahlukâtı yarattın, onları nimetinle terbiye ettin ve onlara rızık verdin. Sonra da onları kıyâmet gününde ateşine atacaksın, dedi. Allahü Teâlâ Hz. Mûsâ (a.s.)'a vahyetti: “Ey Mûsâ kalk da hububat ek.” Bunun üzerine onu ekti, suladı ve tımar etti. Nihâyet onu biçti ve dânelerini ayıkladı. Allahü Teâlâ: “Ey Mûsâ mahsulünü ne yaptın?” diye sordu. Hz. Mûsâ, onu ambara koydum, dedi. Allahü Teâlâ : “Ondan hiçbir şey bırakmadın mı?” diye sordu. Hz. Mûsâ (a.s.) : Yâ Rabbi ondan ancak hiçbir işe yaramayan kısmını bıraktım, dedi. Allahü Teâlâ da: “Kendisinde hayır olmayan kimseyi cehenneme sokacağım.” buyurdu. Hz. Mûsâ (a.s.): Kimdir o? dedi. Allahü Teâlâ: “O öyle bir kimsedir ki, Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlüllah demekten çekinir.” buyurdu.

Değerlendirme

Beşinci hadisin şerhinde iki hikâyeye yer verilmiştir. Hadis Ahmed b. Hanbel'in Müsnedinde merfu munkatı bir senetle rivâyet edilmiştir. Hadisin zayıf olduğu senedden anlaşılmaktadır. Birinci hikâyede anlatılan olay Ravzatü'l Ulema isimli yazma eserde de yer almaktadır. Uydurmadır. İkinci hikâyede zâhid imamdan kimin kastedildiği anlaşılamamıştır.

ALTINCI HADİS

عن ابي نصر الواسط قال سمعت ابا ذر جاء العطاردي يحدث عن ابي بكر الصديق رضى الله عنه ان اعرابيا اتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال بلغني أنك تقول من الجمعة الى الجمعة والصلوة الخمس كفارة لما بينهن لمن اجتنب من الكبائر قال رسول الله صلى الله عليه وسلم نعم ثم زاد فقال الغسل يوم الجمعة كفارة والمشى الى الجمعة كفارة و كل قدم منها كعمل عشرين سنة فاذا فرغ من الجمعة اجير بعمل مأتي سنة.

Hız. Ebû Bekir (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir. Bir bedevî Hız. Peygamber (s.a.v.)'e gelip şöyle dedi: bana ulaştı ki, Sen “Her kim iki cuma namazını kılsa bu ikisi arasındakilere, beş vakit namaz da büyük günahlardan sakınmak şartıyla bunların arasındakilere kefârettir” demişsin. Rasûlüllah (s.a.v.) de evet dedi.¹⁷ Şunu da ilave etti: “Cuma günü yıkanmak kefârettir, cumaya yürüyerek gitmek kefârettir. Her adımına yirmi sene ibadet yapmış gibi sevap vardır. Cuma namazından çıkınca yüz senelik ibadetin eciri verilir.”¹⁸

Hız. Ebû Bekir (r.a.) câhiliye devrinde tüccar idi. Müslüman olmasına sebep şudur; Şam'da bir rüyâ gördü. Güneş ve ay kucağına düşmüş hemen onları eliyle alıp göğsüne bastı. Uyanınca rüyâsını sormak için bir Hıristiyan Râhibe gitti ve ondan rüyâsını tâbir etmesini istedi. Râhip ona sordu:

—Nerelisin sen?

—Mekkeliyim.

—Hangi kabiledensin?

—Hâşim kabilesindenim.

—Burada ne arıyorsun?

—Ticaret yapıyorum.

—Senin zamanında Hâşimoğullarından bir adam çıkacak O'na Muhammed'ül Emîn denir. O âhir zaman peygamberi olacak. Eğer O olmasaydı Allah gökleri ve yeri ve ikisinde olanları yaratmazdı. Ne Âdem'i yaratırdı, ne de enbiyâ ve mürselleri.. Zirâ O nebîlerin ve mürsellerin Efendisi ve Hâtemün'nebiyyîndir. Sen Onun dînine gireceksin ve onun vezîri ve ondan sonra halîfesi olacaksın. İşte senin rüyânın tâbiri budur. Sonra

¹⁷ Mervezî, Muhammed b. Nasr, Ta'zim Kaderussalah, I, 156, Hadis no: 95.

¹⁸ El- Hindî, Kenzu'l Ummal , VIII, 368, hadis no: 23299

ilave etti. Ben O'nun sıfatını Tevrat'ta, İncil'de ve Zebur'da buldum. Muhakkak ben Ona teslim oldum, ama hıristiyanlardan korkuma müslümanlığımı gizledim. Ebû Bekir râhipten Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vasıflarını duyunca kalbi inceldi ve onu görmeye can attı. Mekke'ye gelip onu buldu. Onu öyle seviyordu ki, bir saat olsun ondan ayrı duramıyordu. Günler böylece geçip giderken bir gün Rasûlüllah, (s.a.v.) ey Ebû Bekir, her gün bana geliyor ve benimle oturuyorsun da neden müslüman olmuyorsun? diye sordu. Ebû Bekir:

—Eğer peygamber isen mucize göstermen gerekir. Hz. Peygamber (s.a.v.) Pekiyi, Şam'da gördüğün, râhibin tâbir ettiği ve senin müslüman olacağını haber verdiği rüyâ sana yetmez mi? dedi. Ebû Bekir (r.a.) bunu duyunca: Şehâdet ederim, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Sen Allah'ın Rasûlüsün, dedi. Böylece müslüman oldu ve müslümanlığı güzel oldu.

Diğer bir hikâye de şudur: Mâlik b. Dinar zamanında ateşe tapan iki mecûsî kardeş vardı. Onlardan biri yetmiş üç, diğeri otuz beş yaşında idi. Küçük kardeş ağabeyine dedi ki: Gel de ateşe girelim, bakalım bizi yakacak mı, yoksa yakmayacak mı. Nitekim kendisine tapmayanları yakıyor. Eğer bizi yakmazsa ona tapınmaya devam ederiz. Yoksa yok!.. Evet, dedi ağabeyi. Odun toplayıp bir ateş yaktılar, küçük olan, ağabeyine

—Sen mi elini ateşe koyacaksın, yoksa ben mi?

—Sen koyacaksın,

—Kardeşi elini ateşe koyar koymaz ateş elini yaktı ve âh, dedi ve elini ateşten çekti. Bunun üzerine:

—Sana otuz beş seneden beri ibadet ediyorum, yine de beni yakıyorsun. dedi.

Ağabeyine:

—Gel de bir olan Allah'a ibadet edelim. Beş yüz sene günah işleseydik ve onun emrini terketseydik, bir saat taatta bulunmakla ve bir kere istiğfâr etmekle bizi bağışlardı, dedi. Ağabeyi de ona katılıp:

—Gel de bize doğru yolu gösterecek ve bize İslâm'ı öğretecek bir âlime gidelim, dedi. Kendilerine İslâm'ı öğretmesi için Mâlik b. Dinar'a gitmeye karar verirler. Günlerce yolculuktan sonra onu Basra'nın bir köyünde buldular. Halka vaaz ediyordu ve etrafında pek çok insan toplanmıştı. Onu gördüklerinde ağabeyi kardeşine:

—Anladım ki ben müslüman olamayacağım. Çünkü ömrümün en büyük kısmı ateşe tapmakla geçti. Eğer müslüman olursam ve Muhammed'in dinine dönersem âilem ve komşularım beni ayıplar. Onlar beni ayıplamaktansa ateşte yanmayı tercih ederim. dedi. Kardeşi de ona:

—Yapma, çünkü onların ayıplamaları gelip geçer, ama ateş ebedîdir, zeval bulmaz. diye cevap verdi. Fakat o kardeşini dinlemedi. Ağabeyine:

—Sen cehennemlik oğlu cehennemlikisin! Sonuçta ağabeyi geri döndü ve müslüman olmadı. Kardeşi ise, küçük çocukları ve eşi ile birlikte gelip insanları yarararak meclise girdiler. Mâlik vaazını bitirinceye kadar oturdular. Sonra genç ayağa kalkıp ondan kendisine ve âilesine İslâm'ı anlatmasını istedi. O da onlara İslâm'ı anlattı. Hepsi de toptan müslüman oldular. Bütün müslümanlar sevinçlerinden ağlaştılar. Genç geriye dönmek istedi. Mâlik ona:

—Otur. Sana arkadaşlarımızdan biraz dünyalık toplayayım.

—Dinimi dünya karşılığında satmak istemem dedi. Sonra oradan ayrılıp bir harâbeliğe çekildiler. Orada mamur bir ev bulup konakladılar. Sabaha çıktıklarında karısı ona:

—Çarşıya git, kendine bir iş bak. Aldığın ücretle de yiyecek bir şeyler al. Kalkıp çarşıya gitti. Ama ona hiç kimse iş vermedi. Bu durumda kendi kendine: Allah için çalışmalıyım dedi. Cemaatsız kalmış bir mescide girip akşama kadar namaz kıldı ve sonra boş elle evine döndü. Karısı ona sordu:

—Bugün hiçbir şey bulamadın mı?

—Hanımcığım, bu gün Hükümdara çalıştım, ama bana hiçbir şey vermedi. Umarım ki yarın verir diye cevap verdi. Hep beraber aç gecelediler. Sabah olunca çarşıya çıktı ama yine hiçbir iş bulamadı. Yine o mescide gelip akşama kadar Allah için namaz kıldı. Sonra evine boş elle döndü. Karısı:

—Bugün de bir şey bulamadın mı?

—Dün çalıştığım hükümdara çalıştım. Umarım ki yarın verir dedi. O günde günlerden cuma idi. Yine aç olarak gecelediler. Sabaha çıktıklarında çarşıya gitti ama yine hiçbir iş bulamadı. Bunun üzerine yine o mescide gidip iki rekat namaz kıldı ve ellerini göğe kaldırıp:

—Allah'ım, Efendim ve Mevlam. Beni İslâm'la şereflendirdin, beni, İslâm'ın tacı ile taçlandırdın. Bana hidâyet tacını hediye ettin. Beni merzûk kıldığım dinin

hürmetine ve kadri senin katında büyük olan mübârek ve şerefli Cuma günü hürmetine âilemi geçindirme sıkıntısından kurtar ve ummadığım bir yerden rızıklandır. Vallahi çoluk çocuğumdan utanıyorum ve dinden dönmelerinden korkuyorum. Sonra kalkıp tekrar namaz kılmaya başladı ve iki rekat daha kıldı. Cuma vakti bu genç cuma namazına gitti. Açlık da çocuklarının canına tak etmişti. Derken bir adam içinde âilesinin bulunduğu evinin kapısına gelip kapıyı çaldı. Karısı çıktı, bir de ne görsün temiz yüzlü bir genç, elinde, üzeri altın işlemeli bir mendille örtülmüş altın bir tabakla kapıda duruyor. Kadına:

—Bu tabağı al ve kocana de ki: işte bu senin iki günlük çalışmanın ücretidir. Haydi sen her gün, hele hele cuma günü daha çok çalış, biz de senin ücretini artıralım. Çünkü cuma günü az işin karşılığı Melik'ül Cebbâr katında çoktur. Bunun üzerine kadın tabağı aldı. Bir de ne görsün tabakta bin dinar var! Hemen dinarları alıp sarrafa gitti. Sarraf ta bir Hıristiyandı. Dinarları tarttı. Bir miskal iki miskal geliyor. Altınların süslemelerine baktı. Derhal anladı ki onlar âhiretten gönderilmiş bir hediyedir. Kadına:

—Bunları nereden buldun? Kadın da hikâyeyi anlattı. Sarraf:

—Bana İslâm'ı anlat dedi. O da ona İslâm'ı anlatınca sarraf hemen müslüman oldu ve arkasından da ona bin dirhem verip onları harca, tükenince de bana bildir dedi.

Genç namaz kıldıktan sonra yine boş elle evinin yolunu tuttu. Mendilini yere serip içini toprakla doldurdu. Kendi kendine: karım bu nedir dese de bende un getirdim desem diye düşündü. Harabeye girince şöyle bir evine baktı. Bir de ne görsün, her taraf halılarla döşenmiş. Burnuna da nefis bir yemek kokusu geliyordu. Mendilini sessizce kapının yanına koydu. Sonra karısına bu durumu ve evde gördüklerini sordu. Karısı olanı biteni anlatınca derhal Allah'a şükür secdesine kapandı. Karısı ona sordu:

—Mendilde ne getirdin?

—Bana sorma dedi. Karısı hemen gidip mendili açtı. Toprak Allah'ın izniyle un olmuş. Genç bir kere daha şükür secdesine kapandı ve bundan sonra ölünceye kadar Allah'a ibadet etti.¹⁹

¹⁹ Zühdü'si Alaaddin, Ravzatü'l Ulema, II, vr.46

Œu halde Müslümanların cuma günlerinde ellerini gööe kaldırıp: Allah'ım cumanın hürmetine bizi bağıŒla, sıkıntılarımızı gider diye dua etmeleri gerekir. Baksanıza, bu genç cumanın hürmetine diye dua edince Allah onun ihtiyacını giderdi ve onu ummadığı yerden rızıklandırdı. Çünkü Allah son derece Œefkatli ve cömerttir.

Deöerlendirme

Altıncı hadis, müellifin metninde iki ayrı hadis birleŒtirilerek bir hadismiŒ gibi ifade edilmiŒtir. Bu hadisler de muteber hadis kaynaklarında yer almamaktadır. Az bir amele büyük sevaplar vaadettiöi için uydurmadır. Ancak cuma namazlarına ve vakit namazlarına özen gösterilmesini teŒvik etmek amacına matuftur. Hz. Ebû Bekir'in müslüman olmasına sebep olduöu anlatılan olay ise uydurmadır. Aslı yoktur. İki mecûsî kardeŒ ile ilgili anlatılan hikâye de uydurmadır.

YEDİNCİ HADİS

عن عبدالصمد بن معقل . قال سمعت ان وهب بن منبه رضى الله تعالى عنه يقول قرأت في آخر زبور داود صلوات الله عليهم ثلاثين سطرا قال يا داود... هل تدري أى المؤمن من أحب الى ان أطيل حياته قال لا قال الذى إذا قال لا إله إلا الله أقشعر جلده و ارتعدت مفاصله فانى أكره له بذالك الموت كما يكره الوالد لولده ولاكن لا بد له منه, إني أريد أن أسره فى دار سوى هذه الدار فان نعيمها بلاء ورخاءها شدة و فيها عدو لا يألونكم خبالا يجرى منكم كمجرى الدم , من أجل ذلك عجلت أوليائى الى الجنة لو لذلك لمامات آدم و ولده حتى ينفخ فى الصور...

Vehb b. Münebbih diyor ki: Davud (a.s.)'ın Zebûr'unun sonunda otuz satır okudum. Allahü Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu yazıyordu:

— “Ey Dâvud, bilir misin hangi müminin hayatını uzatmak isterim?”

—Hayır dedi. Allahü Teâlâ:

— “O kimsenin hayatını uzatmak isterim ki, Lâ ilâhe illallah dediği zaman cildi titrer ve mafsalları çözülür. Nasıl baba çocuğunun ölmesini istemezse ben de onun ölmesini istemem. Ama çaresiz ben onu bu yurttan değil, kendi yurdunda sevindirmek isterim. Çünkü dünyanın nimetleri beladır. İçinde bir düşman vardır ki, size fesad çıkarmakta kusur etmez. İçinizde kanın dolaştığı gibi dolaşır. Bundan dolayı velilerimi cennete sokmakta acele ederim. Böyle olmasaydı Âdem ve çocukları İsrâfil Sûr'a üfürünceye kadar ölmezdi.²⁰ buyurdu.

Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyet edilmiştir: Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Her kim Lâ ilâhe illallah derse dört bin büyük günahı affolunur.²¹

Kisâî merhum demiştir: Hâzim b. Velid hastalandı. Doktor gelip nabzını tuttu ve onda hiçbir hastalık yok. Ama ona siz nasıl olduğunu sorun. Çünkü kişi kendi durumunu herkesten daha iyi bilir dedi. Hastaya durumunu sordular. O da:

—Bende ancak Allah'tan korku illeti, huzura çıkma ve hesap verme korkusu, îmânın yok olması ve azâba müstahak olma korkusu vardır diye cevap verdi. Ne mutlu bu dünyadan îmânla göçenlere ve karargâhı cennet olanlara!

²⁰ Ebû Nuaym, Hilyetü'l Evliya, IV, 46.

²¹ El- Hindî, Kenzu'l Ummal, I, 60, hadis no: 202.

Abdullah oğlu Ebû Bekir: Bir kral Rabbine isyân bayrağını açmıştı. Bunun üzerine müslümanlar onunla savaştılar ve onu sağ olarak yakaladılar. Onu Rabbine isyânından dolayı ne şekilde öldürelim dediler. Sonra onu toprak bir küpün içine koymak üzere anlaşılıp başını sımsıkı bağladılar ve küpün altında ateş yaktılar. Ateşin harâretini hissedince tapındığı tanrılarına : ey Lât gel beni kurtar, ey Hübel gel beni kurtar, ey Uzzâ gel beni kurtar. Ey Hübel hani senin başını sıvazlıyordum! Sana şöyle şöyle hizmet etmişim diyerek yalvarmaya başladı. Onlara sığındıkça ateşin harâreti arttı. Nihâyet anladı ki, kendisine yardım etmeyecekler. Artık onlardan ümidini kesip Allah'a döndü ve küpün içinde: Allah'tan başka hiç tanrı yoktur. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın elçisidir dedi. Bunun üzerine Allah gök yüzünden bu ateşin üzerine yağmur yağdırıp ateşi söndürdü. Arkasından bir kasırğa koptu ki küpü kaldırıp havaya uçurdu. O ise küpün içinde durmadan Kelime-i Tevhid okuyordu. Nihâyet gözden kayboldu. Kasırğa onu Allah'ı tanımayan bir topluluğun içine attı. Derhal onu küpün içinden çıkarıp:

—Sen kimsin? Diye sordular. O da:

—Ben falan yerin kralyım dedi. Sonra başından geçenleri onlara olduğu gibi anlattı. Dinleyenlerin hepsi Müslüman oldular.

Değerlendirme

Yedinci hadisin metninde yer alan ifadeler “Hilyetül Evliyâ” isimli eserde otuz küsür satır olan uzunca bir rivâyetin sadece bir bölümüdür. Diğer hadis kaynaklarında da geçmemektedir. Biz bu rivâyetin müellifin eserinde yer verdiği bölümünü terceme ettik. Hadisin baş tarafının ve sonunun bulunduğunu belirtmek için de ilgili bölümde... .. işaretleriyle belirttik. Bu rivâyetin “Vehb b. Münebbih'den” nakledilen bir söz olduğu anlaşılmaktadır. En azından zayıf bir rivâyet olduğu izlenimini vermektedir.

Birinci hikâyede müslümanlara Allahdan korkma, hesap gününü hatırlama, ona hazırlanma, küfre düşme ve azabı haketme gibi konulara dikkatlerin çekilmesi istenmiştir.

İkinci hikâyede ise, uydurma olmasına rağmen anlatılmak istenen, sadece Allah'a iman edilmesi ve yardımın da ancak ondan beklenmesidir.

SEKİZİNCİ HADİS

عن علي بن ابي طالب كرم الله وجهه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم : يجلس على كل بابا من المسجد يوم الجمعة سبعون ملكا يكتبون الناس باسمائهم حتى يكون اخر من يكتب رجل جاء حين جلس الامام على المنبر فلم يأذى احدا في مجلسه ولم يقل الا خيرا فذلك ادنى أهل يوم الجمعة حظا و ذلك الذي يغفر له ما عمل السيئات بين الجمعيتين .

Hız. Ali (k.v.)'den rivâyet edilmiştir; Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Cuma günü her mescidin kapısında yetmiş melek durup mescide gelenlerin isimlerini yazarlar. En son adı yazılan ise, imam mimbere çıktığı zaman gelip hiç kimseyi rahatsız etmeyen, hayırdan başka bir şey söylemeyen kimsedir. İşte bu, cuma namazına gelenlerin en aşağı dereceden bir nasîbidir. Onların iki cuma arasındaki günahları bağışlanır.²²

Allahü Teâlâ Bakara süresinde buyurmuştur: “Hani Rabbin Meleklerle muhakkak ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” demişti. Melekler de: “Yâ Rabbi yer yüzünde fesad çıkaracak ve yer yüzünü kana boyayacak bir mahluk mu yaratacaksın? Biz Seni tesbih ve takdîs ederiz.”²³ dediler. Bu soru üzerine Allah Meleklerle öfkeleni ve : “Muhakkak ben sizin bilmediklerinizi bilirim”²⁴ dedi. Bu durumda melekler kanatlandılar ve Arş’ın etrafında yedi kere döndüler. Allah da onları bağışladı ve onlara yer yüzünde bir ev yapmalarını emretti. Tâ ki Âdemoğulları bir günah işledikleri zaman onun etrafında yedi kere dönsünler ve Allah melekleri bağışladığı gibi onları da bağışlasın. Derhal yeryüzüne inip Kâbe’yi inşa ettiler. Sonra Allah onu Tûfan sırasında dördüncü göğe kaldırdı ve bu evin yani Kâbe’nin güney tarafında bir minare halketti. Sonra ona Beytül’Ma’mur adını verdi. Minârenin uzunluğu beş yüz senelik yoldur. Her cuma Cebrâil (a.s.) bu minareye çıkar, ezan okur. İsrâfil de minbere çıkıp hutbe okur. Mikâil de meleklerle imam olur. Namazdan sonra Cebrâil der ki: okuduğum ezandan hâsil olan sevabı yer yüzündeki müezzinlere bağışladım.

²² Muteber hadis kaynaklarında müşahede edilememiştir.

²³ Bakara, 30.

²⁴ Bakara, 30.

İsrâfil, okuduğum hutbeden hâsıl olan sevabı yer yüzündeki hatiplere bağışladım der. Mikâil de kıldırđım namazın sevabını yer yüzünde cuma namazını kıldırđan imamlara bağışladım der. Sonra melekler de:

—Biz de kıldırđımız namazdan hâsıl olan sevabı yer yüzünde cuma namazı kılan Müslümanlara bağışladık derler. Allahü Teâlâ da:

—“Ey meleklerim kullarıma ikram edin. Ben ise ikram edenlerin en cömertiyim. Ey meleklerim şâhit olun, ben onları bağışladım.” buyurur. İşte bütün bunlar bu ümmete mahsustur. Geçmiş ümmetlerin bu ikramlardan nasîbi yoktur.

İmam Alaaddin

—Ebû Muhammed b. Abdullah anlattı: Meysere b. Huneys bir gün mezarlığâ giderek ölülere: Allah’ın selâmı üzerinize olsun ey mezardakiler der. Siz bizden önce gittiniz. Biz de arkanızdan geleceğiz. Allah bize de size de merhamet etsin. Bizi de sizi de bağışlasın. Allah bize de size de bereket versin. Bir gün biz de sizin gibi olacağız diye duâ eder. Derken Allah o mevtâlardan birinin cesedine ruhunu geri gönderir ve ceset fasih bir dille konuşmaya başlar:

—Ne mutlu size ey dünyadakiler! Her ay dört kere haccediyorsunuz! Meysere sorar:

—Her ay dört kere nerede haccediyoruz?

—Allah iyiliğini versin, cuma namazı bir haccdır. Bilmez misiniz cuma kabul edilmiş bir haccdır.

—Allah sana merhamet etsin, o gün ne yapalım?

—Ey dünyadakiler! İstiğfâr âhirette en hayırlı şeydir.

—Neden bizim selâmımıza mukâbele etmedin?

—Selâm bir hasenedir. Bize ise hasene yasaktır. Artık bizim için ne bir hasene vardır, ne de seyyie. Ey dünyadakiler bize rahmet okumanızdan hoşnut olduk. Hani Allah rahmet eylesin falanca.... diyorsunuz ya.²⁵

Yine İmam Alaaddin: Ebû Mansur şöyle demiştir: Allahü Teâlâ Hz. Mûsâ ve onunla beraber elli peygambere cumartesi gününü verdi. Pazar gününü de Hz. İsâ’ya ve

²⁵ Zündüsî Alaaddin, Ravzattî’l Ulema, II, vr.49.

onunla beraber elli peygambere verdi. Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ve onunla birlikte altmış üç peygambere de Pazartesi gününü verdi. Çünkü yüz yirmi dört bin peygamber gelip geçmiştir. Onlardan en üstünü ise Hz. Muhammed (s.a.v.) dir.

Onunla beraber elli değil altmış üç peygamber zikredildi. Salı günü Süleyman (a.s.)'a ve onunla birlikte elli peygambere verildi. Çarşamba günü Âdem (a.s.)'a ve onunla birlikte elli peygambere verildi. Cuma günü de Allah'a kaldı. Hz. Muhammed (s.a.v.)

—Yâ Rabbi; ümmetime ne vereceksin? Allahü Teâlâ:

—Yâ Muhammed; Cuma günü ve cennet benimdir. Cumayı ve cenneti senin ümmetine verdim. Cuma ve cennetle birlikte hoşnutluğum da cuma namazını kılanlara hediyemdir.²⁶

Değerlendirme

Bu bölümde bir hadis ve üç hikâyeye yer verilmiştir. Hadisin zayıf olma ihtimali yüksektir. Hikâyeler ise uydurma olmakla birlikte İslam'da cuma namazının önemini ve faziletini dile getirmesi açısından mânidardır. Cuma namazına teşvik etmek ve özendirmek amacıyla uydurulmuştur. Cuma namazı cemaatle kılınması gereken haftalık farz ibâdetlerdendir.

²⁶ a.g.e.

DOKUZUNCU HADİS

عن معاذ بن جبل رضي الله تعالى عنه انه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم: يقول الله يا ابن آدم استحي مني عند معصيتك و انا استحي منك يوم العرض الاكبر اني لا اعذبك يا ابن آدم تب الى اكرمك كرامة الانبياء يا ابن آدم لا تحول قلبك عني فانك ان حولت قلبك عني آخذ لك فلا انصرك يا ابن آدم لو لقيتني يوم القيامة ومعك حسنات مثل اهل الارض لم اقبل منك حتى تصدقتني بوعدي ووعدي يا ابن آدم اني انا الرزاق و انت المرزوق و تعلم اني اوفيك رزقك فلا تترك طاعتي بسبب الرزق فانك ان تركت طاعتي بسبب رزقك اوجبت عليك عقوبتي يا ابن آدم احفظ على هذه الخمس الخصال و لك الجنة .

Muaz b. Cebel (r.a.)’den rivâyet edilmiştir, Hz. Muhammed (s.a.v.) Allahü Teâlâ’nın kuluna şöyle söylediğini buyurmuştur:

“Ey Âdem oğlu günah işlerken benden utan (da günah işleme) ki ben de en büyük hesap gününde senden utanayım da sana azab etmeyeyim. Ey Âdem oğlu bana tövbe et, ben de sana peygamberlere ikram ettiğim gibi ikram edeyim. Ey Âdem oğlu kalbini benden çevirme. Çünkü kalbini benden çevirdiğin zaman seni yakalar da sana yardım etmem. Ey Âdem oğlu kıyâmet gününde bütün insanların sevabı kadar sevabın olsa bile benim vaad ve vaîdimi tasdik etmedikçe o sevapları kabul etmem. Ey Âdem oğlu! Muhakkak Ben, Rezzâk-ı Âlemim. Sen ise benim rızıklıla yaşıyorsun. Sana rızıkını ben veriyorum. Öyleyse mâîşet yüzünden bana itaatsizlik etme. Çünkü rızık kazanacağım diye bana taatı bırakırsan cezâmı sana gerekli kılarım. Ey Âdem oğlu bu beş hasleti iyi koru ki cennete varasın.²⁷

Ey kardeşlerim rızık endişesi taşımayın, ya da rızık endişesi sizi hiçbir şekilde taattan uzaklaştırmasın. Zîrâ Allahü Teâlâ: “Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki rızıkına Allah kefil olmasın.”²⁸ buyurmuştur.

Haberde vârid olmuştur, Allahü Teâlâ gök yüzünde yeşil bir kuş yarattı. Sirtına ve karnına da birer ok yerleştirdi. Denizde de bir balina yarattı, balıkları yiyor ve dişlerinin arasına balık eti giriyor. Bu et onu rahatsız edince sudan başını çıkarıp ağzını açıyor. İşte bu sırada o yeşil kuş gelip dişlerinin arasındaki etleri yiyor, sırtında ve karnındaki oklar balığın kendisini yemesine engel oluyor. Dişler arasındaki et bitince

²⁷ Bu hadis muteber hadis kaynaklarında yer almamaktadır.

²⁸ Hud, 6.

kuşta havaya uçuyor. Allah onun rızkını balığın dişleri arasında yaratmış. Dişleri temizlenen balık ta rahatlayarak tekrar suya dalıyor. Balık ve kuş birbirlerinin yaşama sebebidir. Görüldüğü gibi kuş rıziksız bırakılmayınca insan oğlu nasıl rıziksız bırakılır?

İbrâhim b. Ethem'in tövbesinin sebebi şudur: bir gün ava gitti. Bir yerde oturup yemek yemek için çıkını yere serdi. Tam o sırada bir karga gelip sofradaki ekmekten pir parça alıp uçtu. İbrâhim buna şaşır kaldı ve kısırağına binip kuşu takip etti. Kuş dağa yükselip gözden kayboluncaya kadar arkasından gitti. Bu defa İbrâhim de kuşu bulmak için dağa tırmandı. Şöyle uzaktan kargayı gördü. İbrâhim yaklaşınca karga uçtu. İbrâhim baktı ki orada iplerle bağlanmış başı aşağı vaziyette bir adam var. İbrâhim o adamı bu halde görünce atından indi ve adamın iplerini çözdü. Adama durumunu ve başından geçenleri sordu. Adam:

—Ben tüccardım. Beni bir eşkıya yakalayıp bütün malımı aldı. Beni öldürmeyip bağladı ve buraya attı. Tam bir haftadır bu karga, her gün bana bir ekmeğe getiriyor ve göğsüme oturup ekmeği gagasıyla parçalıyor ve ağızıma koyuyor. Bu yedi gün zarfında Allah beni aç bırakmadı. Bunun üzerine İbrâhim kısırağına binip yemek yediği yere döndü. İbrâhim b. Ethem bu durumdan çok etkilenerek tövbe etti ve Allah'a döndü. O süslü elbiselerini çıkarıp yün aba giydi. Kölesini de âzad edip bütün mallarını vakfetti. Eline bir âsâ alıp azıksız ve yaya olarak Mekke'ye doğru yola koyuldu ve Allah'a tevekkül etti. Azık endişesi taşımadı ve hiç de aç kalmadı. Nihâyet Kâbe'ye ulaştı. Allah'a şükredip hamd-ü senâ etti .Şu âyeti okudu: “Her kim Allah'a tevekkül ederse. O ona yeter. Allah her şey için bir ölçü yaratmıştır.”²⁹

Değerlendirme

Bu bölümde bir kudsî hadis ve iki hikâyeye yer verilmiştir. Hadisin kaynağına ulaşamamıştır. Uydurma olma ihtimali yüksektir. Birinci hikâyede rızık endişesi ile Allah'a itaatten yüz çevirilmemesi gerektiği işlenmiştir. İkinci hikâyede ise Allah'a tevekkül işlenmektedir. Anlatılan olay bizi yanlış tevekkül anlayışına götürebilir. Gerçek tevekkül anlayışına göre hareket edilmek istenir ise; önce gerekli çalışma ve tedbirlerin alınması daha sonra .Allah'a tevekkül edilmesi gerekir. Hikâyedeki anlayış ise İslamdaki gerçek tevekkül anlayışını yansıtmamaktadır.

²⁹ Talak, 3.

ONUNCU HADİS

عن كليب بن حازم رضى الله تعالى عن هم قال سمعت عن رسول الله صلى الله عليه وسلم : يقول يا قوم اطلبوا الجنة جهدكم واهربوا من النار جهدكم فإن الجنة لاينام طالبها وإن النار لاينام هاربيها و ان الجنة مخففة بل مكاره و ان النار ومخففة بالذات و الشهوات فلا تلهينكم عن الآخرة.

Küleyb b. Hâzim (r.a.)’den rivâyet edilmiştir: Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ashâbım, var gücünüzle cenneti isteyin ve var gücünüzle de cehennemden kaçının. Çünkü cenneti isteyenler uyumadığı gibi cehennemden kaçanlar da uyumaz. Cennet zorluklarla ve nefse zor gelen şeylerle kuşatılmıştır. Cehennem ise lezzetlerle ve şehvetlerle kuşatılmıştır. Şu halde bunlar sizi âhiret için çalışmaktan alıkoymasın.”³⁰

Ebû Saîd el Hudrî (r.a.)’den rivâyet edilen bir hadiste de şöyle vârid olmuştur: Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu: Cennetlikler cennete girince bir münâdî onlara: Artık hiç ölmeyecek ve ebediyyen yaşayacaksınız. Hep sağlıklı olacak, hastalanmayacaksınız. Ebediyyen genç kalacak ihtiyarlamayacaksınız. Ebediyyen nîmet içinde yüzecek ve asla üzülmeyeceksiniz.³¹ diye seslenecektir. Nitekim Allahü Teâlâ da şöyle buyurmuştur: Onlara “ Bu cennet var ya, o size dünyada iken yapa geldiğiniz güzel amellerinizden dolayı verildi”³² diye seslenilecek.

Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyet edilmiştir: Rasûlüllah (s.a.v.) buyurdu: Allahü Teâlâ diyor ki: “Cennette salih kullarıma öyle nimetler hazırladım, bunları ne bir göz görmüş, ne bir kulak işitmiş, ne de bunlar bir beşerin hatırına gelmiştir.”³³ İsterseniz “Hiçbir kimse onlara hazırlananları bilmez. Bu onlara dünyada iken yapa geldiklerinin karşılığıdır.”³⁴ âyetini okuyun. “Çünkü cennette bir ağaç vardır, atlı biri gölgesinde yüz sene gitse yine de gölgesi bitmez.”³⁵ İsterseniz “Upuzun bir gölge, çağlayan bir su, bitip

³⁰ Taberânî, Mu’cemûl Kebîr, XIV, 200, hadis no: 449; Ebu’l Ferec, et-Tahvîf Minennar, I, 12.

³¹ Tirmizî, Cennet, 16. Ahmed, II, 378.

³² Araf, 43., Zuhruf, 72.

³³ Buharî, Bedeu’l halk, 8. Müslim, İman, 32; Tirmizî, Tefsir, 32; İbni Mâce, Zühhd, 39; Ahmed, V.334

³⁴ Secde, 17.

³⁵ Müslim, Cennet, 7, 8; Tirmizî, Cennet, 1; Dârimî, Rikak, 114.

tükenmeyen ve yasaklanmayan meyveler, yüksek karyolalar üzerinde hüriler... Biz onları yepyeni yarattık onlar hep bâkiredir.”³⁶ âyetlerini okuyunuz.

Mugîre b. Şûbe (r.a.)’den rivâyet edilmiştir, Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Hz. Mûsâ Rabbine yalvardı:

—Yâ Rabbi bana cennete en son kimin gireceğini haber ver. Cennette ne kadar mülkü olacak? Allahü Teâlâ buyurdu:

—Ey Mûsâ, cehennemde en son ancak bir tek Müslüman kalacak. Onu da rahmetimle oradan çıkaracağım. Cennetin kapısında duracak ta ona, haydi gir cennete diyeceğim. O da:

—Nasıl girerim cennete? Baksana herkes derece derece yerlerini tutmuş, bana hiçbir yer ve hiçbir şey kalmamıştır diyecek. Ben de:

—Ey kulum sana dünya krallarından ikisinin toprağı kadar toprak versem yeter mi?

—Yeter yâ Rabbi, diyecek. Ben de:

—Haydi gir cennete, sana bundan kat kat fazlasını verdim, dünya krallarından dördünün ülkesi kadar”³⁷ diyeceğim.

Bir rivâyete göre onun cennetteki yeri Horasan, Irak kadar olacak. Cennetin vasıfları bu kadarla da kalmaz. Biraz da cehennemi tarif edelim.

Enes b. Mâlik (r.a.) demiştir ki: “Şüphe yok ki cehennem onların hepsine vaad edilmiştir.”³⁸ âyeti gelince Rasûlüllah (s.a.v.) pek çok ağladı ve onunla birlikte sahâbeleri de ağladılar. Ama Cebrâil’in ne getirdiğini bilmiyorlardı. Hiçbir kimse de bunu Ona sormadı. Hz. Peygamber (s.a.v.) Fâtıma’yı görünce ferahlıyordu. Bundan dolayı Abdurrahman b. Avf bir rivâyete göre de Ömer b. Hattab Fâtıma’nın kapısına vardı.

—Allah’ın selâmı üzerine olsun ey Rasûlüllah’ın kızı.

—Sana da selâm olsun, sen kimsin?

³⁶ Vakıa, 30-38

³⁷ Benzeri için bak: Kenzu’l Ummal, XIV, 504, hadis no:39423; Ebû Avâne, Müsned, I. 164.

³⁸ Hicr, 43.

—Ben Abdurrahman b. Avf'ım.

—Ey Avf oğlu niçin geldin?

—Hz. Peygamber (s.a.v.)'i ağlar ve üzüntülü olarak bıraktım. Bilmiyorum Cebrâil (a.s.) ona ne getirdi?

—Önümden çekil de giyineyim ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gideyim. Umulur ki Cebrâil'in ne getirdiğini haber verir. Kadifeden ince ve eski bir ihram giydi, tam on iki yerinden hurma yaprağı ile yamalı idi. Fâtıma çıkınca Hz. Ömer (r.a.) ona bakıp ellerini başına koydu.

—Vâh, Rasûlüllah'ın kızına! Kayser ve Kısraların kızları ipek elbiseler giyerlerken Rasûlüllah'ın (s.a.v.) kızı Fâtıma eski, hem de on iki yerinden hurma yapraklarıyla yamalı bir ihram giyecek ha! Fâtıma (r.anhâ) babasının huzuruna girince:

—Ey Allahın Rasûlü baksana Ömer benim elbiseme şaşır kalıyor. Seni mûcizelerle gönderen Allah'a yemin ederim ki, ne benim ne Ali'nin beş seneden beri bir keçi derisinden başka yatağımız yoktur. Gündüzün onunla develerimizi yemliyoruz. Geceleri de yere serip üzerinde yatıyoruz. Yorganımız da içi hurma lifleriyle doldurulmuş bir tulumdur. Hz. Peygamber (s.a.v.):

—Ey Ömer bırak kızımı. O derecesini bulur.

—Canım fedâ olsun babacığım, seni ne ağlattı? Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) de:

—Nasıl ağlamam! Cebrâil (a.s.) bana “Muhakkak cehennem onların hepsine vâdedilmiştir”³⁹ âyetini indirdi.

—Ey Allah'ın Rasûlü bana cehennem bir kapısını anlat? Hz. Peygamber (s.a.v.):

—Ey Fâtıma, onun bir kapısı yetmiş bin ateş dağıdır. Her bir dağıda yetmiş bin ateş vâdisi vardır. Her vâdide ateşten yetmiş milyon yerleşim alanı vardır. Her bir alanda yetmiş milyon ateş şehri vardır. Her bir şehirde yetmiş milyon ateş sarayı vardır. Her sarayda bir milyon ateş konağı vardır. Her konakta da yetmiş milyon ateş evi vardır. Her bir evde de yetmiş milyon ateş sandığı vardır. Her sandıkta yetmiş milyon azab çeşidi vardır. Bunları işiten Fâtıma:

³⁹ Hicr, 43.

—“Vâh cehenneme girenlere” diyerek bayılıp yüz üstü yere düştü. Cehennemin bu kadar korkunç olduğunu işiten Hz. Ömer (r.a.) “Keşke âilemin erkeği olsaydım da beni kesip etimi yeselerdi ve kemiklerimi parça parça yapsalardı da cehennemi duymamış olsaydım” dedi. Hz. Ebû Bekir (r.a.) “Keşke çölde meyvelerle beslenen, ırmaklardan suyunu içen ve dallar arasında yuva yapan bir kuş olsaydım, ne hesabım olurdu ne azap görürdüm ne de cehennemi duyardım” dedi. Hz. Ali (k.v.)

—“Keşke anam beni doğurmasaydı, keşke bebekken ölseydim ve keşke bir ot olsaydım da beni hayvanlar yeselerdi. Keşke etimi canavarlar parça parça etseydi de cehennemi duymamış olsaydım” dedi. Selmân-ı Fârisî (r.a.) ellerini başına koymuş sesinin çıktığı kadar feryâd ediyor. Yolda Bilal’a rastladı. Bilal ona:

—Bana ne oluyor, seni ağlamış ve üzgün görüyorum ey Ebû Abdullah dedi.

—Eğer pamuk ve keten elbise giydikten sonra ateşten elbise giyersek bana da sana da yazık ey Bilal! Bana da sana da yazık ey Bilal! Birbirimizle kucaklaştıktan sonra zincirlere vurulmuş şeytanla beraber olursak. Sana da bana da yazık ey Bilal! Cehennemin kaynar sularından içersek ve zakkumundan yersek!⁴⁰

Mansur b. Ammar: Kûfe sokaklarından bir sokakta oturuyordum. Karanlık bir gecede bir ihtiyaçtan dolayı yürümüşüm. Bir de ne göreyim, bir eve rastlamışım. Gecenin sessizliğinde biri şöyle diyordu: Allah’ım, İzzet ve Celâl’in hakkı için, sana muhâlefet olsun diye günah işlemedim. Günah işlerken seni tanımıyor degildim. Ama bir hata yaptım ve benim üzerimde gevşek kalan perde beni aldattı, bahtsızlığım da bana günah işlemeye yardım etti. Neticede câhilce günah işledim. Şimdi ise tövbemi kabul etmeni diliyorum. Eğer tövbemi kabul etmez de bana acımazsan hüznüm azab içinde uzayıp gidecektir. Susunca ona: “Ey îmân edenler! Kendinizi ve çoluk çocuğunuzu ateşten koruyun. O öyle bir ateştir ki, yakıtı insanlar ve taşlardır. Üzerinde korkunç ve güçlü melekler vardır, Allah’a isyân etmezler ve kendilerine emredilenleri yaparlar.”⁴¹ âyetini okudum. Şiddetli bir çığlık ve bir hareket işittim. Sonra hareket durdu ve hiçbir ses duymadım. Hâcetimi giderdim. Sonra evime döndüm. Sabahleyin oraya gittim. Bir de ne göreyim insanlar ağlıyorlar ve birbirlerine tâziyede bulunuyorlar. Orada ağlayan bir kocakarı ölenin anası imiş. Şöyle diyordu: “Oğlumun kâtilinin Allah cezâsını versin.

⁴⁰ Kaynağına ulaşılammıştır.

⁴¹ Tahrir, 6.

Oğlum namaz kılarken azab âyetini okuyunca dehşetten yere düşerek ruhunu teslim etti.” O gece rüyâmda onu gördüm ve ona:

—Allah sana ne yaptı dedim.

—Bedir şehitlerine yaptığını dedi.

—Nasıl?

—Onlar kafirlerin kılıçlarıyla öldürüldü. Ben ise Gaffâr’ın kılıcıyla öldürüldüm.

Değerlendirme

Onuncu hadisin yer aldığı bölümde esas alınan hadisin dışında üç hadise yer verilmiştir. Esas alınan hadis muteber kaynaklarda yer almadığı için zayıf bir hadistir. Bu hadisin şerhinde yer verilen birinci hadis muteber kaynaklarda geçtiği için sahih olduğu anlaşılmaktadır. İkinci hadis ise bir kudsi hadistir ve sahih kaynaklarda mükerreren yer almıştır. Üçüncü hadisin ise zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölümde yer verilen hikâyeler ise uydurmadır.

ONBİRİNCİ HADİS

عن جعفر بن محمد عن أبيه عن جده قال أخبرني علي قال جاء علي إلى بيته من عند النبي صلى الله تعالى عليه وسلم حتى دخل على كرم الله على فاطمة بنت رسول الله ف رأيتها قاعدة وسلمان الفارسي بين يديها ينقش لها صوفا فهي تغزل فقال لها يا كريمة النساء اعندك شيان تطعمي بعلك قالت والله ما عندي شيء ولا كن هذه ستة دراهم اتاني بها سلمان غزلت بها صوفا و اريد ان اشترى بها طعاما للحسن و الحسين رضي الله عنهما فقال لها علي كرم الله وجهه يا كريمة النساء هاتيها ف وضعتها في كفه فخرج علي كرم الله وجهه ليتابع بها طعاما فاذا من برجل قائم و هو يقول من يقرض الله الولي الوفي فدني علي فنا وله ستة دراهم ودخل الى منزل فاطمة صفر اليد فلما نظرت اليه فاطمة رضي الله عنها فراه فارغ اليد بكت فقال لها يا كريمة النساء ما تبكيك فقالت يا ابن عم رسول الله ما لي اراك فارغ اليد قال لها يا كريمة النساء اقرضتها الله تعالى قالت لقت ووقفت و خرج علي يريد النبي عليه السلام فاذا القى باعرابي معه ناقت يقودها فدنا منه علي فقال يا اباالحسن اشتر هذه الناقة مني قال ما معنى نقد قال انا ابيعك بتأخير قال فبكم قال بمائة درهم قال قد اشتريت فاذا هو جاء باعرابي آخر قال يا ابا الحسن اتبيع هذه الناقة قال على نعم قال بكم قال بثلاثة مائة درهم قال قد اشتريتها فعده الاعرابي بثلاث مائة درهم ثم اخذ بزمان الناقة فدفعها اليه فاقبل الى منزل فاطمة رضي الله تعالى عنها فلما نظرته تبسمت ثم قالت ما هذا يا ابا الحسن قال علي يا بنت رسول الله اشتريت ناقة بتأخير مائة درهم و بعته بثلاث مائة درهم لقد ووقفت ثم خرج علي كرم الله وجهه من عندها يريد النبي عليه السلام فلما دخل من باب المسجد نظر اليه النبي عليه السلام و تبسم فلما اتى وسلم علي النبي عليه السلام فقال يا ابا الحسن اتخبرني او اخبرك قال بل تخبرني انت يا رسول الله فقال يا ابا الحسن هل تعرف الاعرابي الذي باعك الناقة والاعرابي الذي اشترى منك الناقة فقال الله و رسوله اعلم فقال النبي عليه السلام طوبى لك بخ بخ يا علي اعطيت قرضا الله تعالى ستة دراهم فاعطاك الله ثلث مائة درهم بدل كل درهم خمسين درهما فالاول جبرائيل والآخر اسرافيل عليهما السلام.

Hz. Ali (k.v.)’den rivâyet edilmiştir: Bir gün Hz. Peygamber (s.a.v.)’in yanından evine geldi. Baktı ki Rasûlullah’ın kızı Fâtıma yün eğiriyor. Selmân-ı Fârisi ise ona yün süslüyor.

—Ey kadınların en şerefli, yiyecek bir şey var mı, kocanı doyurasın.

—Vallahî hiçbir şey yoktur. Ama işte şu altı dirhem, Selman getirdi onları. Karşılığında ona yün eğiriyordum. Onunla Hasan ve Hüseyin’e yiyecek almak istiyordum. Bunun üzerine Hz. Ali:

—Ey kadınların en şerefli onları bana ver, dedi. O da onları onun avucuna koydu. Hz. Ali (k.v.) onlarla yiyecek almak üzere evden çıktı. Baktı ki biri: kim, Allah için borç verecek? diyor. Hz. Ali (k.v.) hemen adama yaklaşıp elindeki altı dirhemi ona

verdi ve eve boş elle döndü. Fâtıma onun boş elle döndüğünü görünce ağladı. Hz. Ali (k.v.):

—Ey kadınların en şerefli, nedir seni ağlatan?

—Ey Rasûlüllah'ın amcasının oğlu, seni boş elle görüyorum? Onları Allah'a borç mu verdin?

—Ey kadınların en şerefli, evet onları Allah'a borç verdim.

—İyi yapmışsın. Hz. Ali (k.v.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gitmek üzere yolda yürürken devesinin yularını tutmuş bir bedevî gördü. Hz. Ali (k.v.) ona yaklaştı. Bedevî:

—Ey Ebü'l Hasan bu deveyi benden satın al.

—Yanımda hiç para yoktur.

—Ben onu sana veresiye satacağım.

—Kaça?

—Yüz dirhem.

—Satın aldım. Başka bir bedevî geldi.

—Ey Ebü'l Hasan, satar mısın bu deveyi?

—Evet.

—Kaça?

—Üç yüz dirheme.

—Satın aldım. Hz. Ali (k.v.)'ye üç yüz dirhemi saydı. O da deveyi yularından tutup bedevîye teslim etti. Eve geldiğinde Fâtıma onu görünce tebessüm etti.

—Nedir bu? Hz. Ali (k.v.):

—Ey Rasûlüllah'ın kızı, veresiye yüz dirheme bir deve satın aldım. Ve onu üç yüz dirheme sattım.

—İyi yapmışsın. Sonra Hz. Ali (k.v.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gitti. Mescidin kapısından girince Hz. Peygamber (s.a.v.) ona bakıp tebessüm etti. Huzûra girip selâm verince Efendimiz buyurdu ki:

—Olanları sen mi bana anlatacaksın, yoksa ben mi sana haber vereceğim?

—Sen haber ver yâ Rasûlellah dedi.

—Ey Ebü'l Hasan, sana o deveyi satan bedevîyi ve sonra deveyi senden satın alan bedevîyi tanır mısın?

—Allah ve Rasûlü en iyisini bilir.

—Ne mutlu sana ey Ali! Allah'a altı dirhem borç verdin, Allah ise sana her bir dirhemini elli katı olarak üç yüz dirhem verdi. Onlardan birincisi Cebrâil diğeri ise İsrâfil idi.⁴² Başka bir rivâyete göre de birincisi Cebrâil, ikincisi Mikâil'dir.

Hz. Ali (k.v.)'den rivâyet edilen başka bir hadiste de: Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sadaka sâhibinin elinden çıkınca dilencinin eline geçmeden Allah'ın eline geçer de sâhibine hitaben şöyle der: “Küçüktüm beni büyüttün. Azdım beni çoğalttın. Düşmandım beni dost yaptın. Fâni idim beni ebedileştirdin. Sen benim bekçim idin. Şimdi ben seni bekliyorum.”⁴³

Şamlı Mekhûl demiştir ki: “Mümin bir sadaka verdiği zaman Rabbi ondan râzı olur.” Cehennem de: “Yâ Rabbi izin ver de sana şükür secdesine kapanayım. Çünkü Muhammed'in ümmetinden herhangi birini daha benim azabımdan kurtardın. Muhakkak ben, Muhammed'in ümmetinden herhangi birine azab etmekten utanırım. Bana gereken şey ise sana itaattir” der. İşte şu âyet sadakanın fazîleti hakkında inmiştir: “Habîbim onların mallarından bir sadaka al da sadaka onları temizlesin ve tezkiye etsin ve onlara duâ et. Çünkü senin duân onlara rahatlık verir. Allah her şeyi işitir ve bilir.”⁴⁴ Yani senin duân ve istiğfârın onlara itmi'nân verir. Muhakkak Allah, onların sadakasını kabul eder. Çünkü şöyle buyurmuştur: “Bilmezler mi ki Allah kullarının tövbesini kabul eder ve sadakalarını alır.”⁴⁵ Nitekim Rasûlüllah da onların zekatlarını alarak yerli yerinde harcamıştır.

Abdullah b. Ömer (r.anhüma)'dan rivâyet edilmiştir: “Her kim zerre kadar hayır yaparsa onu görecek ve her kim de zerre kadar şer yaparsa onu da görecek.”⁴⁶ âyeti nâzil olunca Rasûlüllah (s.a.v.) buyurdu: “Yâ Rabbi bu benim ümmetim için azdır.” Allahü Teâlâ da: “Eğer bunu az görüyorsan her haseneye iki misli ecir vardır.” buyurdu. İşte âyeti kerime: “Onlar var ya onlara sabrettikleri için ecirleri iki misli verilecektir.”⁴⁷ Hz. Peygamber (s.a.v.):

⁴²Kaynağına ulaşılammıştır.

⁴³Kaynağına ulaşılammıştır.

⁴⁴ Tevbe, 103.

⁴⁵ Tevbe, 104.

⁴⁶ Zilzal, 6-7.

⁴⁷ Kasas, 54.

—“Yâ Rabbi ümmetim hakkında bu da azdır.” Cenâb-ı Hak:

—“Öyleyse bir haseneye on sevap verilecektir.” Bu konuda âyet şudur: “Her kim bir iyilik yaparsa ona on katı sevap verilecektir.”⁴⁸

—Yâ Rabbi ümmetim hakkında bu da azdır.

—“Öyleyse bir haseneye yedi yüz misli karşılık verilecektir”. İşte âyet: “Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu bir dâneye benzer ki, bu dâneden yedi başak çıkmıştır ve her bir başakta da yüz dâne vardır. Allah dilediğine daha da fazla verir. Allah vâsi ve alîmdir.”⁴⁹ Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.):

—Yâ Rabbi ümmetim için arttır. Bunun üzerine şu âyet indi: “Kim Allah’a borç verirse Allah onu dilediklerine kat kat arttırır.”⁵⁰ Yine Allah’ın Rasûlü ümmetim için biraz daha arttır Yâ Rabbi deyince: “Ancak sabredenlere ecirleri hesapsız verilecektir.”⁵¹ âyeti indi.⁵²

Haberde vârid olmuştur: “Her kim bir tek hurma tasadduk ederse kıyâmet günü onu mîzânında dağ gibi bulur.”⁵³

Bilmiş ol ki, sadaka vermenin yedi hasleti vardır:

Birincisi şudur: sadaka, vereni belâdan kurtarır.

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sadaka yetmiş çeşit kötülüğü defeder.”⁵⁴

İkincisi şudur: Sadaka senin doktorundur.

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Hastalıklarınızı sadaka ile tedavi ediniz. Mallarınızı zekât (sadaka) ile koruyunuz. Belaları duâ ile gideriniz.”⁵⁵

Üçüncüsü şudur: Sadaka senin bekçindir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) : “Mallarınızı sadaka ile koruyun.” buyurmuştur.⁵⁶

Dördüncüsü şudur: Sadaka Rabbin gadabını söndürür.

⁴⁸ En’am, 160.

⁴⁹ Bakara, 261.

⁵⁰ Bakara, 245.

⁵¹ Zümer, 10.

⁵² Kaynağına ulaşılammıştır.

⁵³ Kaynağına ulaşılammıştır.

⁵⁴ Münzirî, Et-Terğib ve’t-Terhib, II, 11, hadis no: 1257.

⁵⁵ Beyhakî, Sünenü’l Kübra, III. 382, hadis no: 6385.

⁵⁶ a.g.e. (aynı yer)

Hız. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sadaka Rabbin gazabını söndürür, sahibini kötü ölümden korur.”⁵⁷

Beşincisi şudur: Kardeşler arasında kaynaşmayı sağlar.

Hız. Peygamber (s.a.v.): “Sadaka bizim için hediyedir.”⁵⁸ buyurmuştur.

Altıncısı şudur: Sadaka kalbi yumuşatır.

Hız. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim kalbinde bir sıkıntı hissederse sadakayı çok versin.”⁵⁹

Yedincisi şudur: Sadaka ömrü uzatır.

Hız. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sadaka belaları geri çevirir ve ömrü uzatır.”⁶⁰

Hız. Âişe vâlidemizden rivâyet edilmiştir: Bir kadın, Hız. Peygamber (s.a.v.)’e sağ eli kurumuş olduğu halde geldi.

—Yâ Rasûlellah Allah’a duâ et de elimi iyileştirsın ve bana eski sağlığımı versin. Hız. Peygamber (s.a.v.) de:

—Elin niçin kurudu?

—Rüyamda gördüm kıyâmet kopmuş, cehennem kızdırılmış, cennet döşenmiş, cehennem vâdi vâdi ayrılmış. Cehennem vâdilerinden bir vâdide anamı gördüm. Bir elinde bir parça hayvânî yağ, diğer elinde de küçük bir hırka ki onunla ateşten korunmaya çalışıyor.

—Anacığım seni bu vâdide görüyorum? Sen Rabbine itaatkâr idin ve kocan da senden râzı idi.

—Yavrucuğum, ben dünyada cimri bir kadın idim. İşte burası cimrilerin yeridir.

—Bu yağ parçası ve elinde tuttuğun hırka nedir?

—İşte bunlar benim dünyada iken verdiğim sadakalardır. Ben ömrüm boyunca ancak bu yağı ve bu hırkayı tasadduk etmişim. İşte şimdi kendimi ateşten bunlarla koruyorum.

—Babam nerede?

—O cömert idi. Bundan dolayı o cennette cömertler yerindedir. Hemen cennete gittim, baktım babam Havz-ı Kevser’in bir kenarında insanlara su içiriyor Yâ

⁵⁷ Tirmizî, zekat, 28.

⁵⁸ Ahmed, Müsned, I,281, hadis no: 11715, 13414, 24407.

⁵⁹ Kaynağına ulaşamadım.

Rasûlellah. Kâseyi Ali'nin elinden alıyor, Ali Osmandan, Osman Ömer'den, Ömer Ebû Bekir'den, Ebû Bekir de senden alıyor kâseyi Yâ Rasûlellah! Babacığım, benim anam, senin, Rabbine itaatkâr ve kendisinden râzı olduğun karın cehennem in şu şu vâdisindedir. Sen Hz. Peygamber (s.a.v.) 'in havzından insanlara su veriyorsun. O ise susuzluktan yanıyor. Bir içim su da ona ver. Kızcağım, anan cimriler, âsiler ve günahkarlar bölümündedir. Allahü Teâlâ ise cimrilere, âsilere ve günahkarlara Hz. Peygamber (s.a.v.)'in havzından içmeyi haram kılmıştır. Hemen o sudan anama içirmek için aldım ve onu anama içirdim. Annem suyu içince bir ses işittim şöyle diyordu: Allah elini kurutsun! Derhal uyandım, elim kurumuş. Hz. Peygamber (s.a.v.):

—Ananın cimriliği sana dünyada bunu yaparsa âhirette durum ne olur. Âişe anamız diyor ki: Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) asâsını kadının elinin üzerine koyup:

—Allah'ım, anlattığı bu rüyâ hakkı için onun elini iyileştir, diye dua etti. Kadının eli hemen iyileşiverdi.⁶¹

Değerlendirme

Sadaka islamda sosyal hayat açısından çok önemli bir konudur. Hadis kaynaklarında konuyla ilgili bir çok sahih hadis bulunmasına rağmen müellif eserinde zayıf hadislere yer vermiştir. Müellifin yardımlaşmaya ve hediyeleşmeye teşvik amacıyla böyle yaptığı anlaşılmaktadır.

Hz. Âişe'ye istinâden nakledilen hikâyeye ise çok mânidar ve ibretlerle doludur.

⁶⁰ Kaynağına ulaşamadım.

⁶¹ Zündüsî Alaaddin, Ravzatü'l Ulema, I.vr. 223,

ONİKİNCİ HADİS

عن عكرمة رضى الله تعالى عنه قال سأل إبنى عباس رضى الله تعالى عنهما عن قوله تعالى (ونزعنا ما فى صدورهم من غل) قال النبي عليه السلام إذا كان يوم القيامة يؤتى سرير من ياقوتة حمراء عشرين ميلا فى عشرين ميلا ليس فيه صدع ولا فصل معلق بقدره الله الجبار جل جلاله فيجلس عليه أبو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه ثم يؤتى سرير من ياقوتة صفراء على صفة السرير الأول فيجلس عليه عمر بن خطاب رضى الله تعالى عنه ثم يؤتى سرير من ياقوتة حمراء على صفة الأول فيجلس عليه عثمان بن عفان رضى الله تعالى عنه ثم يؤتى سرير بيضاء على صفة الأول فيجلس عليه على ابن أبى طالب كرم الله وجهه ثم يأمر الله تعالى للأسرة أن تطاير بهم فى الهوى فطاير بهم الاسرة الى تحت ظل عرش الله ثم يأتى عليهم خمية من الدر الطيب لو جمعت أهل السماوات والأرض السبع وكل مافيهما من خلق الله تعالى لكانت فى زاوية من زوايات تلك الخمية ثم يدفع اليهم اربع كأسات كأس لأبى بكر وكأس لعمر وكأس لعثمان وكأس لعلى رضوان الله تعالى عليهم أجمعين فيسقول الناس فذلك قوله الله تعالى (ونزعنا ما فى صدورهم من غل إخوانا على سرر متقابلين) ثم يأمر الله تعالى لجهنم أن تمحض بأواجها وتقذف الروافض والكفار على وجوههم فيكشف الله عن أبصارهم فى ذلك الوقت فينظرون الى منازل أصحاب محمد عليه السلام وأمته فى الجنة ويقولون هؤلاء الذين سعد بهم الناس وشقينا (الروافض والكفار) ثم يردون الى قعر جهنم ثم قال النبي عليه السلام لا يبقى فى النار من كان فى قلبه مثقال حبة من خردل من إيمان الا يخرج منها بشفاعة.

İbni Abbas (r.a.)’den rivâyet edilmiştir: “Onların kalplerindeki kini söküp alacağız.”⁶² âyeti nâzil olunca Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: Kıyâmet günü üzerinde hiçbir çatlak ve çizik ve hiçbir eklenti yeri olmayan Allahü Teâlâ’nın kudretiyle boşlukta duran yirmi mil uzunluğunda kırmızı yâkuttan bir taht getirilecek. Üzerine Ebû Bekir Sıddık (r.a.) oturacak. Aynen birincisi gibi sarı yâkuttan bir taht daha getirilecek. Onun üzerine de Ömer b. Hattab (r.a.) oturacak. Sonra aynı şekilde yeşil yâkuttan bir taht getirilecek onun üzerine de Osman b. Affan (r.a.) oturacak. Sonra aynı şekilde beyaz bir taht getirilecek, onun üzerine de Ali b. Ebû Tâlib (r.a.) oturacak. Sonra Allah meleklerle onları havada uçurmalarını emredecek. Melekler de onları Arş’ın gölgesinin altına kadar uçuracak. Sonra karşılına güzel inciden bir çadır çıkacak. Şâyet yedi kat gök ve yedi kat yerdeki Allah’ın yarattığı mahlukât bir arada toplansa bu çadırın ancak bir köşesini doldururlar. Sonra onlara dört kâse verilecek: bir kâse Hz. Ebû Bekir’e, bir kâse Hz. Ömer’e, bir kâse Hz. Osman’a, bir kâse de Hz. Ali’ye. Bu

⁶² Hicr, 47.

kâselerle cennetliklere su içirecekler. Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Onların kalplerindeki kını söküp alacağız da koltuklar üzerinde kardeşler olarak oturacaklar.”⁶³ Sonra Allah cehenneme dalgalanmasını, râfizîleri ve kâfirleri yüzüstü yakalamasını emredecek. O zaman Allah onların gözlerini açacak da Hz. Muhammed (s.a.v.)’in sahabelerinin ve ümmetinin cennetteki konaklarını görecekler. Diyecekler ki: İşte bunlar insanların kendileriyle mutlu oldukları yerlerdir. Biz ise bahtsızlarız. Sonra da râfizîler ve kâfirler cehennemin dibine itilecekler.⁶⁴ Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “kalbinde hardal dânesi kadar îman olan hiçbir kimse yoktur ki şefaitle cehennemden çıkmasın.”⁶⁵

İmam Alaaddin Ravzatü’l Ulemâ’sında diyor ki: İbni Abbas “Bir zaman olacak kâfirler keşke Müslüman olsaydık diye temenni edecekler”⁶⁶ âyetini şöyle tefsir etmiştir:

Ebû Mûsâ el-Eşari’den rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cehennemlikler ateşte toplandığı zaman yanlarında kible ehlerinden Allah’ın diledikleri olacak. Kâfirler Müslümanlara: sizler müslüman değil mi idiniz? diye soracaklar. Evet müslümandık diyecekler. Kâfirler; müslüman olmak size fayda sağlamadı mı, ki bizimle beraber ateşte kaldınız, diyecekler. Müslümanlar; bizim günahlarımız vardı, bu yüzden azâba dûçar kaldık diyecekler. Allahü Teâlâ onların söylediklerini işitecek ve kible ehlerinden ateşte olanların çıkarılmalarını emredecek. Geride kalan kâfirler bunu gördüklerinde: “Keşke biz de müslümanlar olsaydık ve onların çıktığı gibi biz de çıksaydık.” diyecekler. Sonra Allah Rasûlü (s.a.v.) “Kâfirler bir zaman gelecek ki müslüman olmayı isteyeceklerdir.”⁶⁷ âyetini okudu.⁶⁸

İbni Abbas (r.a.) şöyle demiştir: Bu ümmetten bir grup sırat üzerinde toplanacak ve peygamberlerin dışında cennete ilk girecekler de bunlar olacaktır. Bu ümmetten cennete en son girecekler de cehenneme müstahak olanlardır. Hz. Peygamber (s.a.v.) kıyâmet günü insanlara bakacak ve ümmetini tanıyacak. Çünkü onların alınlarında bir

⁶³ Hicr, 47.

⁶⁴ Kaynağına ulaşamamıştır.

⁶⁵ Kaynağına ulaşamamıştır.

⁶⁶ Hicr, 2.

⁶⁷ Hicr, 2.

abdest beyazlığı vardır. Bu sebeple onları tanıyacak ve: Ey Cebrâil, ümmetime ne oldu da onlar Sırat köprüsünde hapsedilmişlerdir diyecek. Allahü Teâlâ da: Muhammed (a.s.) cennete girinceye kadar onları kıyâmet vâdisinde kaybedin buyuracak. Muhammed (a.s.) etrafına baktığı zaman ümmetinin hepsinin cennete gittiklerini zannedecek. Rasûlüllah (s.a.v.) cennete girince Allahü Teâlâ Zebânîlere diyecek ki: Onları cehenneme sevk edin ve Mâlik'e teslim edin. Mâlik onları görünce: Ey kara bahtlılar! Kimsiniz siz ve hangi ümmettensiniz? Zannettim ki cehenneme girmeyen hiçbir kimse kalmamış. Buraya getirilen her ümmet eli kolu bağlı zincirlere vurulmuş, yanlarında şeytanlar var, cehennemde yüzleri simsiyah gözleri patlamış olarak yüz üstü sürünüyorlar. Ama sizin ayaklarınızda bukağılar ve ellerinizde halkalar göremiyorum. Yüzleriniz de siyah ve gözleriniz patlak değil. Rahat bir şekilde yürüyorsunuz. Siz hangi ümmettensiniz ve kimsiniz? diye soracak. Onlar: sorma ey Mâlik! size kim olduğumuzu söylemekten utanıyoruz. Ama îtiraf edelim: Biz Kur'ân'ı ezberleyen, oruç tutan, hacceden, cihad eden, zekât veren, yetimlere ikram eden, gusül abdesti alan, beş vakit namaz kılan müslümanlarız diye cevap verecekler. O zaman Mâlik onlara:

—Ey kara bahtlılar! Kur'ân sizi Allah'a âsi gelmekten men etmedi mi ki bu hallere düştünüz?

—Ey Mâlik azarlama bizi. Çünkü biz şimdi Allah'ın ve meleklerin azarlamasından kurtulduk.

Onlar bu durumda iken Arş tarafından bir münâdî şöyle nidâ edecek: Ey Mâlik onları en yüksek kapısından cehenneme sok. Malik de: ey kara bahtlılar! Duydunuz mu söylenilene ve anladınız mı manasını? Evet, diyecekler, ama ey Mâlik bize bir saat mühlet ver de kendimize ağlayalım. Mâlik: Bunu yapamam diyecek. Derken onlara Arş tarafından ikinci bir nidâ gelecek: ey Mâlik onlara mühlet ver de kendilerine ağlasınlar. Ağlasınlar da bir dereceye kadar hâfiz oldukları, bir dereceye kadar gâzi oldukları, bir dereceye kadar kadın oldukları belli olsun. Sonra kendilerine ağlayacaklar ve diyecekler ki: Dünyada iken güneşe sabredemezken nasıl sabredeceğiz bu ateşe! Dünyada iken yumuşak elbiseler giyerken nasıl sabredeceğiz bu katran elbiselere! Dünyada iken en güzel yemekleri yerken ve en tatlı suları içerken nasıl sabredeceğiz bu zakkum ağacının meyvelerine ve kaynar sulara! Onlar kendilerine ağıt yakarlarken birden bire Arş

⁶⁸ Kenzu'l Ummal, XIV, 541, hadis no: 39555.

tarafından bir nidâ gelecek: “Ey Mâlik onları cehenneme en yüksek kapısından sok.” Bunun üzerine Mâlik: Ey kara bahtlılar! Sözü işittiniz ve manasını anladınız değil mi? onlar da: Evet diyecekler. Mâlik:

—Kuzum hangi ümmettensiniz siz?

—Söylemekten utanıyoruz. Mâlik de onları cehenneme sevk edecek, önde ihtiyarlar, arkalarında gençler, onların arkasında da kadınlar. Nihâyet cehennemin kıyısına gelecekler. Hemen karşılına korkunç ve şiddetli melekler çıkacak. Bunlar kalpsiz yaratılmışlardır, acımaları yoktur. Her bir insana onlardan bin Zebânî takılıp onları cehenneme sokacaklar. Bazıları topuklarına kadar ateşe girecek, bazıları dizlerine kadar, bazıları göbeğine kadar, bazıları da göğsüne kadar. Ateş onların yüzlerini ve kalplerini yakmak istediği zaman Arş tarafından bir nidâ yükselecek: Ey Mâlik! Ateşi onların yüzlerinden ve kalplerinden indir. Çünkü çok zaman beni dilleri ile ikrâr ve kalpleri ile tasdik ediyorlardı. Çok zaman da yüzleri ile bana secde ediyorlardı. Onlar bu sesi işittiklerinde hep birlikte seslerini yükseltecekler: Ey Muhammed! Ey Kâsım'ın babası, Muhammed! Ey Ümmetleri fetheden, ümmetine cennet kapılarını açan ve cehennem kapılarını kapatan, ümmetlerin şefaathçısı! Biz senin zayıf ümmetleriniz. Artık bu ateşin sıcağına dayanamıyoruz. Şefaatinla bizi buradan kurtar ve cennete sok, diye yalvaracaklar. Böyle dedikten sonra ellerini müezzinler gibi kulaklarına koyup avazları çıktığı kadar yüksek sesle, biz Muhammed'in ümmetindeniz diyecekler. Bunun üzerine Mâlik cennete yönelip ağzını, cennette nimetler içindeki Muhammed'in kulağına koyacak ve diyecek ki: Ey Muhammed sen cennette nimetler içinde sin . Senin zayıf ümmetlerin ise senden yardım istiyorlar. Haydi onlara yardım et. Çünkü onlar zayıftır. Ateşe dayanamıyorlar. Bu haber Muhammed (a.s.)'e ulaşınca divanından sıçrayıp Burak'a binecek ve acele et ey Burak! Çünkü ümmetim zayıftır, cehennemin harâretine dayanamıyorlar. Burak ayağını kaldırıp adımını cehennemin kıyısına atacak. Hz. Peygamber (s.a.v.) onların seslerini işitince ağlayacak: Ey Mâlik ümmetimi ateşten çıkar diyecek. O da: ey Muhammed emir gelmedikçe onları çıkaramam cevabını verecek. Bunun üzerine Muhammed (a.s.) Arş tarafına yönelip Burak'tan inecek ve secdeye kapanacak: Yâ Rabbi, bana ümmetimi cehennemde yakmayacağını vadedmişsin deyince Allahü Teâlâ: Ey Muhammed! Onlar dünyada iken seni unutmuşlar ve senin şariatını terk etmişlerdi. Ben de bugün senin onlara şefaath edeceğini unutturum. Haydi şimdi onlara şefaath et de bende senin şefaathini kabul edeyim buyuracak Hz. Peygamber

(s.a.v.) onlara şefa'at edecek ve hepsi de cehennemden çıkacaklar. Kâfirler ise cehennemde kalacaklar. İşte o zaman şöyle diyecekler: “Keşke biz de müslüman olsaydık da, onların çıktığı gibi biz de cehennemden çıksaydık.”⁶⁹

Değerlendirme

On ikinci hadis bölümünde yer alan hadisler muteber hadis kaynaklarında yer almadığı için mevzu olmasa bile zayıf olduklarını rahatlıkla ifade edebiliriz. Bu bölümde yer alan hikâyelerin aslı yoktur.

⁶⁹ Hicr, 2.

ONÜÇÜNCÜ HADİS

عن ابى سعيد الخدرى رضى الله عنه دخل رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم مصلاه فرأى اناسا يكتثرون الكلام فقال أما انكم لو اكثرتم ذكرهاذم اللذات لشغلكم عما ارى فأكثرتم ذكرهاذم اللذات يعنى الموت فإنه لم يأت على القبور يوم إلا يتكلم بسنة كلمات فيقول أنا بيت الغربية و أنا بيت الوحدة و أنا بيت الوحشة أنا بيت الظلمة و أنا بيت التراب و أنا بيت الدود فإذا دفن العبد المؤمن قال له القبر مرحبا و اهلا و سهلا أما إنك كنت لاحب من يمشى على ظهري إلى فإذا اوليتك اليوم و صرت إلى فسترى صنعي بك فتوسع له القبر مد بصره و يفتح له باب الجنة و إذا دفن العبد الكافر قال له القبر لا مرحبا ولا اهلا و سهلا أما إنك كنت لا بغض من يمشى على ظهري إلى فإذا اوليتك اليوم و صرت إلى فسترى صنعي بك فيلتئم القبر عليه حتى يختلف اضلاعهم قال فاثار النبي عليه السلام بأصابعه فأدخل بعضها في بعض ثم قال و يفيض الله سبعين تنيا لو ان واحد منها نفخ في الارض ما انبتت شيئا و ما بقيت الدنيا فينهب و يخذشه حتى يفضى به إلى الحساب قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم إنما القبر روضة من رياض الجنة او حفرة من حفر النيران .

Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan rivâyet edilmiştir. Birgün Hz. Peygamber (s.a.v.) mescide girdi. Baktı insanlar çok gülüşüyorlar. Bunun üzerine: dikkat edin, lezzetleri yıkandan yani ölümden çok çok bahsedin. Çünkü kabir açıldığı zaman ben yalnızlık eviyim. Ben ürküntü eviyim. Ben karanlık eviyim. Ben toprak eviyim. Ben yılan çayan eviyim der. Mümin kul defnedildiği zaman mezar ona: merhaba, hoş geldin! Sen bana üzerimde yürüyenlerin en sevimlisi idin. Bugün ise beni mekan tuttun. Yakında sana ne yapacağımı göreceksin diyecek. Kabir ona göztünün gördüğü kadar genişler ve ona cennet kapısı açılır. Kâfir kul gömüldüğünde ise mezar ona: merhaba, hoş geldin demez. Sen, üzerimde yürüyenlerin içinde en çok buğz ettiğim kimse idin. Bu gün ise içime geldin. Bak şimdi sana ne yapacağım der. Kabir onu öyle sıkar ki kemikleri birbirine geçer. Sonra Hz. Peygamber şöyle buyurdu: Allah o mezara yetmiş ejderha gönderir, bunlardan biri yer yüzüne üfürseydi hiçbir nebât bitmezdi. Dünya karma karışık olur, kıyâmet kopardı. “Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe, ya da cehennem çukurlarından bir çukurdur.”⁷⁰

Ebû Bekir el-İsmâil şöyle demiştir: Osman b. Affân (r.a.)'ın yanında cehennemden bahsedilince ağlamaz, ama kıyâmetten bahsedilince ağlardı. Ona: Nedir

⁷⁰ Tirmizî, Kıyâme,26.

bu durum ey müminlerin emîri? diye soruldu. Cehennemde yanarken yanımda başkaları da olacak. Kıyâmet koparken de ben yalnız olmayacağım. Ama kabre yalnız gireceğim. Kabrin anahtarı İsrâfil (a.s.) dadır. Kıyâmet gününde onu açacak diye cevap verdi. Hz. Osman şöyle diyordu: Dünya kimin hapisanesi olursa, kabir ona cennet olur. Kimin cenneti olursa kabir onun hapisanesi olur. Kimi dünya bağlarsa, kabir onu salıverir. Kim dünyadaki nasîbinden vazgeçerse âhirette o ona fazlasıyla verilir. İnsanların en hayırlısı dünya onu terk etmezden önce dünyayı terk eden, Rabbine kavuşmazdan önce O'nu hoşnut eden ve kabre girmeden önce onu hazırlayan kimsedir.

Birgün Hasan Basri evinin kapısının önünde oturuyordu. Bir adamın cenazesi geçiyordu. Arkasında insanlar vardı. Tabutun altında da saçları karışmış küçük bir kız çocuğu ağlıyordu. Hasan Basri ayağa kalktı ve cenâze alayına katıldı. Kızcağız şöyle diyordu: Babacığım, ömrümde böyle bir gün görmedim. Hasan Basri de şöyle dedi: Baban da böyle bir gün görmemiştir. Hasan Basri onun cenâze namazını kıldırıldı ve evine döndü. Ertesi günü Hasan Basri sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğarken evinin kapısında oturuyordu, baktı bu kızcağız ağlıyor. Babasını ziyaret maksadıyla onun mezarına gitmek istiyor. Hasan Basri kendi kendine: bu bir hakîmenin beyanıdır, onu takip edeceğim. Umulur ki bir kelime söyler de ondan faydalanırım dedi. Kızın arkasından gitti. Babasının mezarına varınca Hasan Basri bir dikenin altında kızın gözünden gizlendi. Kız babasının mezarı ile kucaklaştı ve yanağını toprağa koydu. Şöyle diyordu: Babacığım ışıksız arkadaşsız tek başına kabrin karanlığında nasıl geceledin? Babacığım evvelki gece sana bir ışık yakmıştım. Dün gece sana kim kandil yaktı? Evvelki akşam sana bir döşek sermişim. Dün gece kim sana döşek serdi. Babacığım evvelki akşam senin ellerini ve ayaklarını yıkamıştım. Dün akşam kim yıkadı? Evvelki akşam sana suyunu ben vermişim. Dün akşam kim sana su verdi. Babacığım evvelki akşam seni bir taraftan bir tarafa çevirmişim. Dün akşam seni kim çevirdi? Babacığım evvelki akşam üstünü örtmüştüm. Dün akşam seni kim örttü. Babacığım dün akşam senin yüzüne bakıp düşünmüştüm, dün akşam kim yüzüne baktı. Babacığım evvelki akşam bana seslenmiştin ben de sana cevap vermişim. Dün akşam kimi çağırdın ve sana kim cevap verdi? Babacığım evvelki akşam seni ben doyurmuşum. Dün akşam seni kim doyurdu? Babacığım sana evvelki akşam çeşitli yemekler pişirmişim. Dün akşam sana kim yemek pişirdi. Bunları dinleyen Hasan Basri

ağladı, kıza göründü ve ona yaklaşıp şöyle dedi: Yavrucuğum, böyle deme; şöyle de! yüzünü kibleye çevirmiştik, hala yüzün kibleye doğru mu; yoksa kibleden döndü mü? Babacığım seni en güzel kefenle kefenlemiştik. Kefenin hâlâ duruyor mu; yoksa üstünden çıktı mı? Babacığım seni mezara tam âzâlı koyduk. Hâlâ öyle misin, yoksa kurtlar yedi mi? kız da: Babacığım, âlimler diyorlar ki, kula îmânı sorulur, bazıları cevap verir bazıları veremez. Îmân sorusuna cevap verebildin mi, yoksa veremedin mi? Babacığım âlimler diyorlar ki; kabir bazılarına genişler, bazılarına da daralmış. Kabir sana daraldı mı, yoksa genişledi mi? Yine diyorlar ki: Bazıları kefenle cennete bazıları da kefenle cehenneme gönderilir. Cehenneme mi, yoksa cennete mi gönderildin? Babacığım âlimler diyorlar ki: “Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçedir, yada cehennem çukurlarından bir çukurdur.”Babcığım kabir senin için cennet bahçelerinden bir bahçe midir, yoksa cehennem çukurlarından bir çukur mudur? Babacığım âlimler diyorlar ki: Kabir bazılarını şefkatli bir ana gibi kucaklar, bazılarını da öyle sıkarak ki kaburgalarını birbirine geçirir. Kabir seni kucakladı mı yoksa sıktı mı? Babacığım âlimler diyorlar ki, kabre konulan müttekîler hasenâtı çok olmadığı için, fâcirler ise günah işledikleri için pişman olurlar. Sen hasenâtın çok olmadığı için mi yoksa günah işlediğin için mi pişman oldun? Babacığım sana seslendiğim zaman bana cevap verirdin. Kabrinin başında uzun uzadıya sana seslendiğim halde neden bana cevap vermiyorsun? Senin sesini nasıl duymuyorum? Babacığım seni öyle kaybettim ki artık kıyâmete kadar sana kavuşamayacağım. Allah’ım bizi kıyâmet gününde karşılaşmaktan mahrum eyleme demişti. Hasan Basrî’ye de dönerek: Babama ne güzel ağıt söyledin! Bana ne güzel nasihat ettin ve beni gâfillerin uykusundan uyandırdın! dedi. Sonra Hasan-ı Basrî ile birlikte ağlayarak geri döndü.⁷¹

Değerlendirme

On üçüncü hadis Kütübü Sitte’den sadece Tirmizîde geçmektedir. Tirmizî bu hadisi rivâyette tek kalmıştır. Hadis için garibdir demiştir. Bu bölümde yer alan Hasan Basri ile ilgili hikâye son derece ibret verici ve mânidardır.

⁷¹ Ravzatü’l Ulema, I, vr. 183.

ONDÖRDÜNCÜ HADİS

عن انس بن مالك رضي الله عنه قال التقى رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم جبرائيل عليه السلام فقال هل على امتي حساب فقال نعم عليهم حساب غير عن ابي بكر رضي الله تعالى عنه ليس عليه حساب يقال له يا ابا بكر ادخل الجنة قال لا ادخل الجنة حتى يدخل معي من احبني في دار الدنيا.

Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle diyor: Rasûlullah (s.a.v.) Cebrâil (a.s.) ile karşılaştı. Ona sordu: “Ümmetimin üzerinde bir hesap var mıdır? Evet dedi, Ebû Bekir müstesna, onların üzerinde bir hesap vardır. Ama Ebû Bekir’in üzerinde hiçbir hesap yoktur. Ona şöyle denilecek: ey Ebû Bekir gir cennete. O da : Dünyada iken beni sevenler de benimle birlikte cennete girmedikçe girmem diyecek.”⁷²

Enes b. Mâlik (r.a.) diyor ki: Biz, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in yanında oturuyorduk. Derken sahâbelerden biri inciklerinden kan damlayarak yanımıza geldi. Hemen Rasûlullah (s.a.v.) sordu: Nedir bu hal?

—Yâ Rasûlellah (s.a.v.) falan münâfiğın köpeğine rast geldim beni ısırıldı. Otur dedi, Hz. Peygamber (s.a.v.). O da Hz. Peygamber (s.a.v.)’in önüne oturdu. Bir saat sonra ashaptan başka biri geldi. Onun da inciklerinden kan damlıyor.

—Yâ Rasûlellah falan münâfiğın dişi köpeğine rastladım, beni ısırıldı dedi. Bunun üzerine ashâbına dedi ki: Bana o köpeği getirin onu öldürelim. Hepsi ayağa kalktı ve kılıçlarını kuşandılar. Köpeği bulup onu kılıçlarıyla öldürmek istediklerinde köpek Rasûlullah (s.a.v.)’in önüne gelip durdu ve açık bir dille dedi ki: Beni öldürme çünkü ben Allah’a ve Rasûlüne îmân ettim. Hz. Peygamber öyleyse niçin ısırıldı bu iki adamı? diye sordu.

—Yâ Rasûlellah, ben Ebû Bekir ve Ömer’e sövenleri ısırılmakla görevliyim. Bunun üzerine Peygamberimiz: Ey ikiniz, duydunuz mu köpeğin dediklerini?

—Ey Allahın Rasûlü, muhakkak ki biz Allah ve Rasûlüne tövbe etmiştik hamd Allah’a mahsustur.

⁷² Kaynağına ulaşılamamıştır.

Değerlendirme

Hadisde Hz. Ebû Bekir'in kıyamet günü hesaptan muaf tutulacağı belirtilmektedir. Bu anlayış Kur'an'ı Kerim'e zıd düşmektedir. Hz. Ebû Bekir hakkında uydurulmuş sözlerden olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölümde yer verilen hikâye ise sahâbeye saygı duyulması gerektiğini ifade etmektedir.

ONBEŞİNCİ HADİS

عن سفیان عن سمع عن أنس بن مالك رضى الله تعالى عنه يقول قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم إن أعمال الاحياء تعرض على عشائهم و على آباءهم من الأموات فإن كان خيرا حمدوا الله تعالى و إستبشروا و ان يروا غير ذلك قالوا اللهم لاتمتهم حتى تهديهم هداية

Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle diyor: Rasûlüllah (s.a.v.) buyurdu ki: “Yaşayanların amelleri ölmüş aşiretlerine ve babalarımıza arz edilir. Eğer yaptıkları hayırlı bir iş ise Allah’a hamd ederler ve sevinirler. Yaptıkları kötü bir iş ise derler ki: Allah’ım , onları hidâyete erdirmeden öldürme.”⁷³

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “Ölüler dünyada ezâ gördükleri gibi kabirde de ezâ görürler. Ölüye ezâ nedir? diye soruldu. Buyurdu ki: Hiç şüphesiz ölü günah işlemez, hiç kimse ile kavga etmez ve cedelleşmez. Ama sana ve ebeveynine sövüldüğü zaman onlar ezâ duyarlar. Onlar için ihsânda bulunduğunuz zaman ise sevinirler.”⁷⁴

Sâbit el-Bennânî her cuma gecesi kabirleri ziyâret ediyordu. Sabahleyin de Rabbine yalvarıyordu. Şöyle bir rüya gördü: Kabirdekilerin hepsi beyaz elbiseler nurâni yüzlerle kabirlerinden çıkmışlar. Onlardan her biri için üzerinde çeşitli yemekler bulunan bir tepsi var. Aralarında ise sarı benizli, dağınık saçlı, kalbi kırık, elbisesi eskimiş, başı önüne düşmüş, gözleri yaşlı bir genç var. Ona hiçbir sofraya gelmemiş. Kabir ehli sevinçli olarak kabirlerine döndüler. Bu genç ise mezarına üzüntülü, kederli ve gamlı olarak döndü. Bunu gören Sâbit bunun sebebini sordu: kimsin sen ey genç bunların arasında? Onların hepsi birer tepsi bulmuş ve kabirlerine sevinçli olarak dönmüşler. Ama sana hiçbir şey gelmedi ve sen üzgün ve gamlısın. Dedi ki: Ey Müslümanların İmamı, ben onların arasında garibim. Benim için sadaka verecek ve duâ edecek bir kimsem yok. Onların ise çocukları, akraba ve aşiretleri var. Hepsi de cuma geceleri onları hayır duâ ile anıyorlar ve onlar için hayır yapıp sadaka veriyorlar. Onların yaptıkları hayırların ve verdikleri sadakaların sevabı onlara ulaşıyor. Ben hacca gitmekte olan bir adamdım. Benim bir anam vardı. Onunla birlikte hac yolculuğuna

⁷³ Kenzu’l Ummal, XV, 771; Aclûnî, Keşfûl Hafâ, II, 358, hadis no: 3036

⁷⁴ Kaynağına ulaşılammıştır.

çıkılmıştı. İşte bu beldeye gelince üzerimde Allah'ın hükmü cârî oldu ve anam beni bu mezarlığa gömdü. Sonra bir adamla evlendi ve beni unuttu. Ne benim için duâ etti, ne sadaka verdi. İşte ben bundan dolayı dâima mahzûn ve gamlıyım. Sâbit şöyle demiş: Ey delikanlı, bana ananın bulunduğu yeri söyle de ona seni ve senin hâlini bildireyim. O da: Ey müslümanların imamı o falan yerde falan adreste oturuyor. Ona benim durumumu bildir. Eğer kabul etmezse ona: senin cebinde onun babasından kalan ve onun hakkı olan gümüş yüz miskal parası var de. Bunu duyunca seni doğrular. Sâbit o beldeye gitti ve kadını buldu, ona çocuğundan ve cebindeki yüz miskal gümüş paradan haber verdi. Kadın düşüp bayıldı. Aylınca cebindeki yüz miskali Sâbit'e verdi ve bu paraları garip oğlum için fakirlere dağıtmak üzere seni vekil ettim dedi. Cuma gecesi Sâbit arkadaşlarını ziyârete gidince bir ara uyuya kaldı. Rüyâsında evvelki gördüğü genci en güzel elbiselerle, güler yüzlü ve sevinçli gördü, genç: Ey müslümanların imamı, Allah bana acıdığı gibi senden de râzı olsun diye dua etti. Bu da gösteriyor ki ölümler mezarlarında yakınları iyi bir iş yaptıkları zaman seviniyor kötü bir iş yaptıklarında ise üzüyorlar.

Değerlendirme

Bu bölümün şerhinde bir hadis ve bir hikâyeye yer verilmiştir. Bu hadis zayıf olmasına rağmen İslam toplumlarını çok etkilediği bir gerçektir. Geçmişler hayırla anılmakta ve onların adına hayırlar yapıp sadakalar verilmektedir. Onları sevindirmeye ve hayır dualarından istifade etmeye özen göstermişler, davranışlarını ve yaşayışlarını düzeltmeye gayret etmişlerdir.

ONALTINCI HADİS

على بن ابي طالب كرم الله وجهه إنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من قرأ قل هو الله أحد الى آخره بعد صلاة الفجر عشر مرات لم يصل اليه ذنب في ذلك اليوم إن جهد الشيطان.

Hz. Ali (k.v.) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: “Her kim sabah namazından sonra İhlas sûresini on defa okursa, şeytan ne kadar uğraşsa da, Allah onu o gün günah işlemekten korur.”⁷⁵

Übey b. Kâb (r.a.)’ın rivâyetine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim İhlas sûresini bir kere okursa ona yüz şehid sevabı verilir.”⁷⁶

Enes b. Mâlik (r.a.)’ın rivâyetine göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim İhlas sûresini bir kere okursa Ku’rân’ın üçte birini, iki kere okursa Ku’rân’ın üçte ikisini, üç kere okursa Ku’rân’ın tamamını okumuş gibi olur.”⁷⁷

Muaz b. Enes (r.a.)’ın rivâyetine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim İhlas sûresini on kere okursa Allah ona cennette bir saray yapar.....”⁷⁸

İhlas sûresi Mekke’de nâzil olmuştur. Dört âyet, yirmi beş kelime ve kırk yedi harftir.

Bu sûre, şunun için inmiştir: Übey b. Kâb’a göre: Âmir b. Tufeyl, Zeyd b. Kays ve diğer Mekke Kâfirleri bir araya geldiler ve: ey Muhammed bize Rabbini tanıt, altından mı, yoksa gümüşten midir? Yoksa demir veya bakır mıdır? Çünkü bizim tanrılarımız bunlardandır dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle dedi: Ben Allah’ın Rasûlüyüm, Allah bu şeylerden hiç birine benzemez ve onun hakkında kendiliğimden hiçbir şey söyleyemem. Bunun üzerine Allahü Teâlâ: “De ki; Allah birdir. Allah Sameddir. Doğurmamıştır ve doğmamıştır ve hiçbir kimse onun dengi değildir.”⁷⁹ âyetlerini indirdi.

⁷⁵ Bursavî, İsmâil Hakkı, Rûhûl Beyân, X, 540.

⁷⁶ Kaynağına ulaşılammıştır.

⁷⁷ Kenzu’l Ummal, I, 598, hadis no: 2728.

⁷⁸ Ahmed, Müsned, III, 437, hadis no:15057; Dârimî, Sünen, II, 459, hadis no: 3429.

⁷⁹ İhlas, 1-4.

İbni Abbas (r.a.) şöyle demiştir: Samed, O Zât'ı Ecellü Âlâdır, karnı yoktur, yemez ve içmez. Eğer karnı olsaydı bir şeye muhtaç olurdu. Halbuki o hiçbir şeye muhtaç değildir. Bilakis bütün yaratıklar ona muhtaçtır. Bir görüşe göre; Samed, doğurmayan ve doğmayan demektir. Başka bir görüşe göre de: doğurmadı yâni onun çocuğu yoktur ki, mülküne vâris olsun. Doğurulmadı yâni onun babası yoktur ki, ona mirasçı olsun. Onun hiçbir kimse dengi değildir yâni onun zıddı, ortağı ve benzeri yoktur. Ona benzeyen hiçbir varlık yoktur.

Başka bir rivâyete göre Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye gidince, Mekke'li kâfirler Dârun'nedve'nin kapısı önünde toplandılar. Dârun'nedve Ebû Cehil'in sokağı içinde idi.Şöyle konuştular: Her kim bize Muhammed'i yahut başını getirirse ona yüz kırmızı deve vereceğiz. Sürâka b. Mâlik ayağa kalkıp: size onu ben getireceğim dedi. Onlar da bu malları ona garanti ettiler. Hemen arkasından giderek izini takib etti. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ulaştı. Onu öldürmek için kılıcını çekti Allahü Teâlâ da yeri Hz. Peygamber (s.a.v.)'in emrine verdi. O da yere emretti. Yer de onu tutup atının ayaklarını dizlerine kadar yere sapladı. Hemen: emân ya Rasûlellah el emân dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) de duâ etti ve Allahü Teâlâ da onu kurtardı. Sonra bir saat yürüdü, tekrar kılıcını çekti ve onu öldürmek istedi. Derhal atının ayağı yere saplandı hatta göbeğine kadar gömüldü. Hemen emân diledi ve bundan sonra hiçbir şey yapmayacağım dedi. Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) de duâ etti ve Allahü Teâlâ da onu kurtardı. Bunun üzerine atından inip Rasûlüllah'ın devesinin önüne gelip oturdu ve: yâ Rasûlellah bana bu derece güçlü olan Rabbinî bildir. Altından mıdır, yoksa gümüşten midir? diye sordu. Rasûlüllah (s.a.v.) üzgün bir şekilde susarak başını eğdi. Derhal Cebrâil (a.s.) indi ve dedi ki (Yâ Muhammed): "Allah birdir. Allah Samettir. Doğurmamıştır ve doğmamıştır. Hiçbir kimse onun dengi değildir."⁸⁰ De ki: O göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Size kendinizden eşler ve çift çift hayvanlar yaratmıştır. Sizi rahimlerde yaratır. Hiçbir şey onun gibi değildir. O her şeyi bilir ve görür."⁸¹ Bunun üzerine Sürâka: ey Allah'ın Rasûlü bana İslâm'ı anlat diye rica etti. Rasûlüllah (s.a.v.) de ona İslâm'ı anlattı. O da müslüman oldu ve müslümanlığını güzel yaptı.

⁸⁰ İhlas, 1-4.

⁸¹ Şûra, 11.

Rivâyet olunmuştur ki Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'nin kapısında oturuyordu. Yanından bir erkek cenâzesi geçti. Peygamber (s.a.v.) sordu: Üzerinde borç var mıdır? Üzerinde dört dirhem borç vardır dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) : Onun namazını siz kılın. Çünkü ben üzerinde dört dirhem borç olup ta onu ödemedem ölen kimsenin namazını kılmam buyurdu. Derhal Cebrâil (a.s.) inip şöyle dedi: Yâ Muhammed Allahü Teâlâ sana selâm ediyor ve diyor ki: Cebrâil'i bir insan sûretinde gönderdim ve onun borcunu ödedi. Haydi kalk, onun namazını kıl. Çünkü o bağışlanmıştır. Her kim onun namazını kılsa Allah onu da bağışlar. Hz. Peygamber (s.a.v.): Ey kardeşim Cebrâil, ona yapılan bu ikramın sebebi nedir? diye sordu. Cebrâil (a.s.): Her gün ihlas sûresini yüz kere okumasıdır, dedi. Çünkü o Allah'ın sıfatlarını ve Ona övgüyü içermektedir. Her kim onu ömründe bir kere okursa, özellikle her gün beş vakit namazda şu kadar okursa bu dünyadan îmân ile göçer, hattâ ölmeden önce cennetteki yerini görür ve ona kıyâmet gününde cehennemlik yakınlarına şefaathakki verilir.”⁸²

Değerlendirme

Kur'an'daki sûrelerin fazîletleri ile ilgili pek çok uydurma hadis vardır. Ancak ihlas sûresi ile ilgili muteber hadis kaynaklarında sahih hadisler bulunmasına rağmen müellif eserinde konu ile ilgili zayıf ve mevzu hadislere yer vermiştir.

⁸² Kaynağına ulaşılammıştır.

ONYEDİNCİ HADİS

عن أبي أمامة الباهلي رضي الله عنه تعالى عنه أن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال: إذا مرض العبد المؤمن امر الله تعالى الى الملائكة إن أكتبوا عبيد أحسن ما كان يعمل في الصحة والرخاء .

Ebû Ümâme'nin (r.a.) rivâyetine göre; Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Mümin kul hastalandığı zaman Allahü Teâlâ meleklerle “Kulumun sağlıklı ve rahat iken yaptığı en güzel amellerini yazın”⁸³ der.

Diğer bir haberde de: erkek veya kadın bir mümin hastalandığı zaman, daha hastalanmadan Allahü Teâlâ ona dört melek gönderir. Onlardan birine onun kuvvetini almasını emreder, o da alır da kul zayıflar, ikinciye ağzından yemeklerin lezzetini almasını emreder. Üçüncüye yüzünün nûrunu almasını emreder o da alır da yüzü sararır. Dördüncüye bütün günahlarını almasını emreder. Böylece bütün günahlarından temizlenmiş olur. Artık Allah ona şifâ vermek isterse onun kuvvetini alan meleğe, ona kuvvetini geri vermesini emreder. Yemeklerin lezzetini alan meleğe onu geri vermesini emreder. Yüzünün rengini solduran meleğe de rengini geri vermesini emreder. Ama günahlarını alan meleğe günahlarını geri vermesini emretmez. Bunun üzerine o melek yüz üstü secdeye kapanarak der ki: Yâ Rabbi biz senin emrinde dört melek idik. Üçümüze aldıklarını geri vermelerini emrettin. Ama bana aldığım günahlarını geri vermemi emretmedin. Allahü Teâlâ da: Hastalıkta yorulduktan sonra artık ona günahını geri vermem benim Keremime yaraşmaz buyurdu. Melek de: Yâ Rabbi ben ne yapayım? diye sorar. Rab Azze ve Celle de, git onu denize at diye emreder . Melek hemen gidip onu denize atar ve Allahü Teâlâ bu günahlardan denizde bir timsah halk eder. Şâyet ölmüş olsa dünyadan günahlarından temizlenmiş olarak çıkar.⁸⁴

Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.) : “Bir gün bir gece ateşli hastalık bir senenin günahına kefârettir”⁸⁵ buyurmuştur.

⁸³ Benzer lafızlarla bak; Buhârî, K. Cihad 134; Ebu Dâvud, Cenâiz, II, Hadis no:2686

⁸⁴ Kaynağına ulaşamamıştır.

⁸⁵ Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, I, 326, hadis no:1171.

Demişler ki, İsrâil oğulları içinde fâsık ve fâcir bir adam vardı, fâsıklıktan geri durmazdı. Çevresindekiler onun fiskından âciz kalmışlar ve Allahü Teâlâ'ya niyaz etmişlerdi. Allahü Teâlâ da Hz. Mûsâ (a.s.)'a vahyetti : İsrâil oğulları arasında fâsık ve fâcir bir genç vardır. Hemen onu onların yurdundan çıkar da ateş onu yakmasın. Hz. Mûsâ (a.s.) gelip onu çıkardı. Genç de bir köye gitti. Allahü Teâlâ onu köyden de çıkarmasını emretti, Hz. Mûsâ (a.s.) da çıkardı. Bunun üzerine bu genç bir çöle gitti. Orada ne bir insan ne bir kuş ne de bir yabânî hayvan vardı. Derken bu çölde hastalandı. Yanında kendisine yardım edecek hiçbir kimse de yoktu. Bunun üzerine genç toprağa kapanıp yalvardı. Yâ Rabbi eğer baş ucumda anam olsaydı bana acırdı ve şu hâlime bakıp ağlardı. Eğer yanımda babam olsaydı bana yardım eder, beni yıkar ve kefenlerdi. Eğer yanımda karım olsaydı ayrılıktan dolayı ağlardı. Şâyet yanımda çocuklarım olsaydı cenâzemin arkasından ağlardı ve: Yâ Rabbi ülkesinden başka bir diyâra, oradan bir köye, köyden de bir çöle kovulmuş garib, zayıf âsî babamızı bağışla. Dünyadan, âhirette senin rahmetinden başka her şeyden ümidini kesmiş olarak gidiyor derlerdi. Yine: Allah'ım, beni anamdan çocuklarımdan ve karımdan ayırsan da rahmetinden ayırma. Kalbimi onlardan ayrılık ateşi ile yaksan da beni mâsîyetimden dolayı ateşinde yakma diyordu. Bunun üzerine Allahü Teâlâ anası kılığında bir hûri ve karısı kılığında bir hûri, çocukları kılığında gılmanlar, babası kılığında bir melek gönderdi. Hepsi de gencin yanına oturup ağladılar. Genç onları, çocukları, karısı, anası ve babası zannetti. Onları görünce kalbi hoş oldu. Allah'ım beni rahmetinden ayırma. Muhakkak ki sen her şeye kâdirsin deyip ruhunu teslim etti. Hemen Allahü Teâlâ Hz. Mûsâ (a.s.)'a vahyetti, falan yerdeki çöle git. Çünkü orada benim dostlarımdan biri ölmüştür. Onu yıka, kefenle, namazını kıl ve defnet. Hz. Mûsâ (a.s.) oraya gelince Allah'ın emriyle ülkeden ve köyden çıkardığı genç için iri gözlü hûrilerin ona ağladıklarını gördü. Hz. Mûsâ (a.s.) Yâ Râbbi bu genç senin emrinle ülkeden çıkardığım genç değil mi? dedi. Allahü Teâlâ evet Yâ Mûsâ. Ama ben hasta iken inlemesinden, vatanından, ana babasından, çocuklarından ve karısından ayrı düşmesinden dolayı ona acıdım ve günahlarını affettim ve gurbette düştüğü acıklı durumuna acıdığım için ona anası ve karısı kılığında hûriler; babası ve çocukları kılığında melekler gönderdim. Çünkü bir garip öldüğü zaman ona acıdıkları için gökteki melekler ve yerdeki insanlar ağlar. Ben ise Erhamürrâhimîn olduğum halde nasıl acımam! buyurdu.

Değerlendirme

On yedinci hadisin birincisi sahih hadis kaynaklarında mükerreren geçmekte olduğu görülmektedir. Sahih olduğu anlaşılıyor. Diğer hadisler ise muteber hadis kaynaklarında yer almadığı gibi zayıf hadislerin bulunduğu kaynaklarda da müşahede edilememiştir. Mevzû olma ihtimali yüksektir. Bu bölümde yer verilen hikâye ise isrâiliyyattandır ve uydurmadır.

ONSEKİZİNCİ HADİS

عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه ان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال: هل علمتم من اعجب خلق ايماننا فقالوا ايمان الملائكة يا رسول الله فقال فكيف لا تؤمن الملائكة وهم يعاينون الامر قال النبيون يا رسول الله فقال و كيف لا يؤمن اصحابى وهم يرون من المعجزات متى و ان انبئهم بما انزل على و لكن اعجب الناس ايماننا قوم يجيئون من بعدى يؤمنون بى ولم يرونى ويصدقونى ولم يرونى فاولئك اخوانى.

İbni Abbas'ın (r.a.) rivâyetine göre; Rasûlüllah (s.a.v.): “Yaratılmışların içinde en çok beğenilen îmân kimin îmânıdır? diye sordu. Meleklerin îmânıdır yâ Rasûlellah dediler. Melekler nasıl îmân etmesin, bizzat müşâhede ediyorlar deyince, peygamberlerin îmânıdır yâ Rasûlellah cevabını verdiler. Nasıl îmân etmesinler, Cebrâil ona gökten emir getiriyor diye tekrar sordu. Senin sahâbelerinin îmânıdır yâ Rasûlellah, dediler. Sahâbelerim nasıl îmân etmesin, benim mûcizelerimi görüyorlar ve ben de onlara bana inenleri haber veriyorum. Ama îmânı en çok beğenilen öyle bir millettir ki, beni görmedikleri halde bana îmân ederler ve beni görmedikleri halde beni tasdik ederler. İşte onlar benim kardeşlerimdir.”⁸⁶

Bir gün kâfirler Ebû Cehil'in evinde toplanmışlar. Oraya Şihâb oğlu Târık es-Saydelânî gelmişti. Dedi ki: Eğer sözümü tutarsanız Muhammed'i öldürmekten daha kolay şey yoktur. Bu nasıl olacak Ey Târık? dediler. Bu adam: Muhammed Kâbe'nin duvarına dayandığı zaman bizden biri gidip Kâbe'nin damından bir taş atarsa o anda ölür cevabını verdi. Hemen içlerinden Şihâb adında biri ayağa kalktı ve eğer bana izin verirseniz onu öldürürüm, dedi. Onlar da ona izin verdiler. Derhal yanına büyük bir taş alarak Kâbe'nin damına çıkıp onu Hz. Muhammed (s.a.v.)'e attı. Tam taş düşerken Kâbe'nin duvarından bir taş çıkıp Hz. Peygamber (s.a.v.) yerinden kalkıncaya kadar o taşı havada tuttu ve sonra taş yere düştü. Duvardan çıkan taş ta yerine döndü ve duvarda eskisi gibi yerini aldı. Şihâb gözleri önünde olan biten bu duruma bakıyor ve hayretler içinde kalıyor. Hemen Kâbe'nin damından indi ve Rasûlüllah (s.a.v.)'in önüne gelip müslüman oldu ve müslümanlığı da güzel oldu. Oğlu Târık da müslümanlığı kabul etti.

⁸⁶ Ebü'l Mehâsin, Yusuf b. Mûsâ, Mü'tesir el-Müh'tesar, II, 311.

Onlar bu mûcizeyi gördükten sonra müslüman oldular. Âhir zamandaki Ümmet-i Muhammed'in müslümanlığı ise en yüksek derecededir. Çünkü onlar Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve onun mûcizelerini görmedikleri halde îmân ve İslâm'da sebat ettiler. Bundan dolayı bu ümmetin îmânı diğer ümmetlerin îmânından daha güzel ve bu ümmetin müslümanlığı diğer ümmetlerin müslümanlığından daha hoştur.

Değerlendirme

On sekizinci hadis muteber hadis kaynaklarında yer almamaktadır. Bu sebeble en azından zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Hadisin şerhinde anlatılan olay ise uydurmadır.

ONDOKUZUNCU HADİS

عن على بن ابي طالب كرم الله وجهه قال بينما نحن مع رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم في اول الاسلام اذا ورد علينا رجل على ناقة وقد اثر السير فيه و فيها وبان عليه غشاء السفر فوقف علينا فقال ايكم محمد ف او مينا الى النبي عليه السلام فقال يا محمد اتعرض على امرك به ربك او اعرض عليك ما امرنى به صنمى قال له النبي عليه السلام بل اخبرك بما امرنى به ربي قال فعرض النبي عليه السلام فقال بنى الاسلام على خمس شرائطه ثم قال يا محمد ان غسان بن مالك العامرى و كان لنا صنم نذبح عنده في رجب عتيرتنا و نقرب اليه ب ذبحنا فعثر عنده عتيرة رجل منا يقال له عصام فلما رفع يده من العتيرة سمع صوتا من جوف الصنم يا عصام جاء الاسلام و بطلت الصنام و حفظت الدماء و وصلت الارحام و ظهرت الحقيقة و الاسلام ففرغ عصام لذلك و خرج يحبرنا تم وقع الينا حبرك يا رسول الله فلما كان بعد ايام عثر عنده رجل يقال له طارق فلما رفع يده من العتيرة سمع صوتا يقول من جوفه يا طارق بعث النبي الصادق و جاء بوحي ناطق من العزيز الخالق فخرج يصيح في الناس بذلك فقويت اخبارك عندنا يا رسول الله فكنا بين المكذب والصدق ولما كان منذ ثلث ايام عتيرت انا عتيرة الى ذلك الصنم فلما رفعت يد منها سمعت صوتا عاليا من جوف الصنم يقول بلسان فصيح يا غسان بن مالك العامرى جاء الحق نبيا ها شميا بتهامة صريح السلامة و الخازليه الندامة ها ديا و داعيا الى يوم القيامة ثم ارتفع من الارض وسقط على وجهه قال فكبر رسول الله و كبر اصحابه معه و قال غسان وقد قلت ثلثة ابيات من الشعر افتأذن ل يا رسول الله ان انشدها فاذن رسول الله

Hz. Ali (k.v.) dedi ki: Müslümanlığın ilk zamanlarında Rasûlüllah (s.a.v.) ile bir arada iken yanımıza devesinin üstünde bir adam geldi. Kendisinin ve devesinin halinden uzun bir yoldan gelmiş olduğu anlaşılıyordu. Bizim karşımızda durdu ve: hanginiz Muhammed'dir? diye sordu. Biz de Hz. Peygamber (s.a.v.)'i işaret ettik.

—Ey Muhammed, sen mi bana Rabbinin sana emrettiğini anlatacaksın, yoksa ben mi sana putumun bana emrettiğini anlatacağım?

—Ben sana Rabbimin bana emrettiğini anlatacağım, Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) ona İslâm'ı anlattı: İslâm şartlarıyla birlikte beş şey üzerine kurulmuştur.

—Yâ Muhammed ben Gassân b. Mâlik el-Âmirîyim. Bizim bir putumuz vardı, Recep ayında onun yanında koç kurban ediyor ve ona yaklaşıyorduk. O sırada Isam adlı biri kurbanını kesmiş ve elini koçtan kaldırıncı putun karnından şöyle bir ses işitilmiş: İslâm geldi, putlar batıl oldu. Artık kimsenin kanı dökülmeyecek ve akrabalar birbirlerini ziyâret edecek. Çünkü Hak ve İslâm zâhir olmuştur. Isam oradan ayrılıp bize geldi ve olayı haber verdi. Sonra da bize senin haberin geldi yâ Rasûlellah. Başka bir

gün de Târik kurban keserken putun karnından şu ses işitildi. Nebiyyi Sâdık gönderildi ve Azîzü'l Hâlik'tan konuşan vahiy getirmiştir. Haberci bunu herkesin içinde bağırarak söyledi. Artık bizim yanımızda senin haberlerin kuvvet kazandı yâ Rasûlellah. Bu güne kadar biz yalan söyleyenle doğru söyleyenin haberleri arasında kaldık. Üç ay önce bende bir kurban kestiğim sırada putun karnından yüksek bir ses işittim. Gâyet açık bir dille şöyle diyordu: ey Gassan b. Mâlik el-Âmiri! Tihame'de Hâşimî soydan bir peygamber geldi. Ona yardım edenlere selâmet, onu yardım anında yardımsız bırakanlara da nedâmet vardır. Kıyâmete kadar insanları hidâyet ve hakka davet edecektir. Sonra put yerinden yükselip yüzüstü yere düştü. Bunu duyan Rasûlüllah (s.a.v.) ve Ashâb'ı Allahü Ekber dediler. Gassân dedi ki: üç beyitlik bir şiirim var. Onları okumama izin verir misin yâ Rasûlellah. Hz. Peygamber (s.a.v.) de ona izin verdi.⁸⁷

Kumlar ülkesinde seni bulmak için,
Çok koştuk.
İstedim ki insanların en hayırlısına yardım edeyim.
Ve ipimi senin iplerinden birine bağlayayım.
Şahâdet ederim, Allah Hak'tır.
Ayakkabımı giyebildiğim müddetçe onun dininde olacağım.

Hz. Ali diyor ki: Vahiy geldikten sonra ilk müslüman olan Hatice, sonra Ebû Bekir, sonra Ali, sonra Zeyd b. Hâris, sonra Hamza'nın câriyesi Kameriye, sonra Osman, sonra Zübeyr'dir. Allah hepsinden râzı olsun. Bunlar müslüman oldular ve müslümanlıklarını kâfirlerden gizlediler. Sonra Cebrâil (a.s.) inip şöyle dedi: yâ Muhammed, Allah sana selâm ediyor ve sana insanları İslâm'a davet etmeni emrediyor. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) kalkıp Ebû Kubeys dağına gitti ve avazı çıktığı kadar şöyle seslendi: "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın elçisidir" deyiniz. Mekkeli kâfirler bunu duyunca Dârun'nedve'de toplanıp aralarında istişâre ettiler. Kâbe'nin içinde üç yüz altmış put vardı. Dediler ki: şüphesiz Muhammed putlarımıza dil uzatıyor ve bizi bilmediğimiz bir tanrıya çağırıyor. Ne yapalım?

⁸⁷ Kaynağına ulaşılammıştır.

Muhammed bize: Putlarınıza tapınmayın. Ancak bir Allah'a ibadet edin diyor. Bu kâfirlerden bazıları şunlardır: Şeybe, Rebîa, Velid b. Hâris, Safvan b. Ümeyye, Kâb b. Eşref, Esved b. Yağus, Sahr b. Hâris, Kinâne b. Rebî. Onlar Mekke'nin kâfirleri ve kâfirlerin imamdarları (reisleri) idiler. Şöyle konuştular: bizi niçin tanımadığımız bir tanrıya çağırıyor ve niçin putlarımıza atıp tutuyor? Onlardan biri ayağa kalkıp: Muhammed mal istiyor dedi. Bu söze iltifat etmediler, ve O yalancı bir sihirbazdır dediler. Sonra Velid'e dönerek: Sen ne dersin? diye sordular. O da: bu konuda hiçbir şey söylemem cevabını verdi. Onun böyle demesine çok kızdılar. Bunun üzerine Velid: bana üç gün mühlet verin dedi. Onun cevâhir, altın ve gümüşten çeşitli incilerden yapılmış iki putu vardı. Bunları masanın üzerine koymuş, üzerlerine renk renk elbiseler giydirmişti. Onlara üç gün üç gece durmadan tapındı. Hiçbir şey yemedi ve evine âilesine gitmedi, tanrılarına yalvardı. Üçüncü gün size üç gün böyle fâsılasız tapınmam hakkı için konuşmanızı ve bize Muhammed konusunun gerçeğini haber vermenizi diliyorum, dedi. Hemen şeytan putun karnına girdi ve hareket edip şöyle konuştu: Muhammed peygamber değildir. Şu halde onu tasdik etmeyin. Bunu duyan Velid sevindi ve gidip kâfir yandaşlarına putun söylediklerini haber verdi. Mekke kâfirleri de Velid'in yanında toplanıp: bunu Muhammed'in yanında da söylemelisin dediler. Peygamber (a.s.) onların böyle konuştuklarını duyunca gamlandı. Bunun üzerine Cebrâil (a.s.) inip şöyle dedi: yâ Muhammed yazıklar olsun bunu uydurana yâni Velid'e. Velid de bu sözü duyunca güldü ve aldırımam dedi. Bunun üzerine tekrar toplanıp önlere Hübel'i koydular, ona rengârenk elbiseler giydirdiler ve ona secde ettiler. Bunu haber alan Peygamber (a.s.) Abdullah b. Mes'ûd ile beraber onlara gidip yanlarına oturdular. Müsfir adlı bir şeytan putun karnına girip putun karnında Peygamber'i (a.s.) hicvetti. Abdullah b. Mesud (r.a.) bunu duyunca hayretler içinde kaldı ve dedi ki yâ Rasûlellah ne diyor bu put? Buyurdu ki: korkma ey Abdullah, çünkü o şeytandır. Bundan sonra Peygamber (a.s.) oradan ayrıldı. Yolda yürürken ona üzerinde yeşil bir elbise olan bir atlı rastladı. Hemen kısrağından inip Peygamber (a.s.)'a selâm verdi. O da onun selâmına cevap verdi ve ona şunları söyledi: kimsin sen ey atlı? Bana selâm vermen hoşuma gitti dedi. O da: ben Cinoğullarıdanım. Nuh (a.s.) zamanında müslüman olmuştum. Ama yurdumdan uzakta idim. Döndüğümde âilemi ağlar buldum ve sordum ona: niçin ağlıyorsun? O da dedi ki: Müsfir'in Muhammed'e yaptığını görmedin mi? dedi. Bunu duyunca hemen gidip Müsfir'i Safâ ile Merve

arasında öldürdüm. İşte kılıcımdaki kan onun kanıdır. Başı Mahalat'ta, bedeni ise Safâ ile Merve arasında bir yere atılmıştır. Şekli aynen başı kesilmiş bir köpek gibidir. Bunları dinleyen Peygamber (a.s.) sevindi ve ona hayır duâ etti. Ona: Adın nedir senin? diye sordu: O da: Adım Müheyr b. Abherdir. Tûri Sînâ dağı üzerinde bulunurum. İster misin yâ Rasûlellah, ben de onların putlarının karnına gireyim de Müsfir'in seni hicvettiği gibi ben de onları hicvedeyim? cevabını verdi. Peygamber (a.s.) da yap dedi. Ertesi gün kâfirler yine toplanıp Peygamber (a.s.)'ı çağırdılar. Yine Hübel'i önlerine koydular ve üzerine renkli elbiseler koyup ona secde ettiler ve ona dünkü gibi şöyle yalvardılar: ey Hübel dün Muhammed'i hicvetmenle gözlerimiz aydın oldu. Bunun üzerine Hübel: ey Mekkeliler! Biliniz ki bu Hak Peygamberdir ve Dini de Hak dır. Muhammed sizi Hakka davet ediyor. Siz ve putunuz ise bâtıldır. Şu halde ona îmân ve onu tasdîk etmezseniz ebedîyyen cehennem ateşinde kalacaksınız. Haydi Muhammed'i tasdîk edin diye uyardı. Mekkeliler bu durumda hayretler içinde kaldılar. Allah lânet etsin Ebû Cehil, ayağa kalkıp putu aldı ve yere çaldı. Onu paramparça edip yaktı. Bunlara şahit olan Peygamber (a.s.) sevindi ve ferahlayarak evine döndü. Sonra o Cin'e Abdullah b. Abher adını koydu. O da ona Müsfir'i öldürmesi hakkında şöyle bir şiir söyledi:

Ben Abdullah b. Abher'im,

Fitne fücûr menba'ı Müsfir'i öldürdüm,

Azıttığı, büyüklendiği ve Hakka karşı geldiği için,

Onu Safâ ile Merve arasında kılıcımla kâfir olarak kestim,

Bundan sonra: vallâhi peygamber muzaffer olmadan, İslâm gâlip gelip mütekebbir Yahûdîler, Kısra'nın orduları, Kral ve Kayserler makhûr ve zelif olmadan buradan ayrılmam dedi.

Değerlendirme

Ondokuzuncu hadis bölümünde Hz. Ali'ye istinâden iki uzun rivâyet yer almaktadır. Bunların aslı olmadığı ve uydurma olduğu okuyucu tarafından rahatlıkla anlaşılabilir.

YİRMİNCİ HADİS

عن عبدالله بن مسعود رضى الله تعالى عنه ان النبي عليه السلام قال: إستحيوا من الله حق الحياء قال فقلنا يا نبي الله إنا نستحيى قال ليس ذلك الإستحياء ولاكن من استحي من الله حق الحياء فل يحفظ الرأس وما حوى والبطن وما وعى وليذكر الموت والبلا ومن أراد الآخرة ترك زينة الحياة الدنيا و اثر الآخرة على الاولى فمن فعل ذلك فقد إستحياء من الله تعالى حق الحياء ثم قال النبي عليه الصلوة والسلام: الحياء من الايمان.

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) rivâyet etmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: Allah'tan hakkıyla hayâ edin. Biz de: hayâ ediyoruz, ey Allahın Rasûlü dedik. Bu, utanma değildir. Ama her kim Allah'tan gerçek manada utanırsa başını ve başının kapsadıklarını, karnını ve kapsadıklarını (haramdan) korusun ve ölümü ve kabir sualini hatırlasın. Her kim âhireti isterse dünya hayâtının süsünü bırakır ve âhireti dünyaya tercih eder. Her kim bunları yaparsa işte o Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş olur.”⁸⁸ dedi.

Abdullah b. Ömer (r.a.) rivâyet etmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Hayâ îmândandır.”⁸⁹

Bir kadın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: ey Allahın Rasûlü ben büyük bir günah işledim. Haydi beni tedâvi et diye haber verdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): Allah'a tövbe et buyurdu. Kadın da: yer beni tanır. Çünkü ben günahı onun üzerinde işledim. Kıyâmet gününde aleyhimde şâhitlik yapacaktır cevabını verdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: hayır, şâhitlik yapmayacak buyurdular. Çünkü Allahü Teâlâ buyurmuştur ki: “O gün yer başka bir yer olacak.”⁹⁰ Bunun üzerine kadın: gök te beni üstümden tanıdı. O kıyâmet gününde aleyhimde şâhitlik yapar diye sızlandı. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: Allahü Teâlâ göğü dürecektir. Nitekim: “O gün göğü kitapların dürülmesi gibi düreceğiz.”⁹¹ buyurmuştur diye karşılık verdi. Bu defa kadın: yâ Rasûlellah Kirâmen Kâtibîn günahımı deftere yazdılar deyince, Hz. Peygamber (s.a.v.) de: Allahü Teâlâ

⁸⁸ Tirmizî, Kıyame, 24; Ahmed, I, 387.

⁸⁹ Buhârî, Edep, 77; Müslim, İman, 60; Tirmizî, Birr, 56,80; Ebû Dâvud, Sünnet, 14; Ahmed, II, 56. Nesâî, İman, 16; İbni Mâce, Mukaddime, 9.

⁹⁰ İbrâhim, 48

⁹¹ Enbiyâ, 104.

“Muhakkak ki haseneler seyyieleri giderir.”⁹² buyurmuştur dedi. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) “Günahından tövbe eden hiç günahı olmayan gibidir.”⁹³ buyurdu.

Sonra kadın: şüphesiz melekler benim fillerimi bilirler, benim kötü işlerime şahitlik ederler, deyince Hz. Peygamber (s.a.v.) de: “Allahü Teâlâ kıyâmet gününde hafaza meleklerine onları unutturacaktır.” buyurdu. Nitekim Rebû’l Ebrâr adlı kitapta zikredilmiştir ki; Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kul Allah’a tövbe edince Allah onun tövbesini kabul eder ve hafaza meleklerine onun yaptıklarını unutturur.”⁹⁴ Allahü Teâlâ buyurdu ki: “Dilleri, elleri ve ayakları yapıp ettikleri hakkında onların aleyhinde şahitlik yapacaktır.”⁹⁵ Allah yere ve onun âzâlarına şöyle diyecek: Onun kötülüklerini gizleyin de ebedîyyen ortaya çıkmasın. Abdullah b. Mes’ûd şöyle dedi: ey Allahın Rasûlü, evet bunların hepsi de tövbe eden kimse hakkındadır. Ancak kıyâmet gününde Allah’tan utanma var ya, kul nasıl güç yetirecek ona? Çünkü sen buyurdun ki yâ Rasûlellah: “Kıyâmet kopunca kula günahları sayılacak da Allahü Teâlâ’dan utanacak ve Allah’tan utancından terleyecek. Bazılarının teri dizlerine, bazılarının göbeğine, bazılarının göğsüne bazılarının de boğazına kadar yükselecek. Öyleyse ey Müminler! O günü hatırlayın, ondan gafil olmayın, Allah’a tövbe edip yalvarın. Çünkü Allah tövbeleri kabul ve tövbe edenlere merhamet eder.”⁹⁶

Enes (r.a.) rivâyet ediyor; Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kul tövbe ettiğinde Allah onun günahlarını hafaza meleklerine unutturur. Aynı şekilde onun organlarına unutturur. İşlediği yerdeki izlerini de yok eder. Tâ ki Allah’ın huzuruna vardığında günah işlediğine dair aleyhinde şahitlik edecek bir şey bulunmasın.”⁹⁷

⁹² Hud, 114.

⁹³ İbni Mâce, Zühd, 30. hadis no: 4240.

⁹⁴ Suyûtî, Câmi’us Sağır, (Muhtasarı, tercüme ve şerhi; İsmail Mutlu, Şaban Döğen, Abdulaziz Hatip). 1. 168.

⁹⁵ Nur, 24.

⁹⁶ Bakara, 37, 54.

⁹⁷ Suyûtî, Câmi’us Sağır, (Muhtasarı, tercüme ve şerhi ; İsmail Mutlu, Şaban Döğen, Abdulaziz Hatip). 1. 168.

Değerlendirme

Eserde esas alınan yirmibirinci hadisle ilgili olarak Tirmizî garip olduğunu söylemiştir. Şerhte yer verilen hayâ ile ilgili hadis ise muteber hadis kaynaklarının hepsinde yer almıştır. Hadisin sahih hadislerden olduğu gayet açıktır. Diğer hadis ise Kütübü Sitte'den sadece İbni Mâcede yer almaktadır.

YİRMİBİRİNCİ HADİS

عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه أنه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم: من أدخل على قلب أخيه المسلم فرحاً و سروراً في دار الدنيا خلق الله تعالى من ذلك ملكاً يدفع عنه الآفات فإذا كان يوم القيامة جاء معه قريناً فإذا مر به هول اليفزعه قال له : لا تخف فيقول من أنت؟ فيقول أنا لفرح السرور الذى أدخلته على أخيك المسلم فى دار الدنيا.

İbni Abbas (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir: Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Her kim Müslüman kardeşinin kalbine dünya hayâtında bir sevinç ve sürûr sokarsa, Allahü Teâlâ ondan bir melek yaratır, o melek onu âfetlerden korur. Kıyâmet kopunca da onun yanında bulunur. Korkulacak bir şeyle karşılaşınca ona: korkma der. O da: sen kimsin? diye soracak. Ben senin dünya hayâtında iken müslüman kardeşinin kalbine soktuğun sevinç ve sürûrum,”⁹⁸ diyecek.

Diğer bir hadiste de değişik kelimelerle şöyle buyurmuştur: “Bir müminin kalbine sevinç sokmak altmış sene nâfile ibadetten daha hayırlıdır.”⁹⁹

Abdullah b. Mübârek pazarda kırk dirheme satılan bir at gördü ve şöyle dedi: ne kadar ucuz! Onun kusuru var dediler. Nedir o? diye sordu. Sahibi de: düşmanın arkasından koşmaz ve düşmana tam erişirken durur. Susulması gereken yerde kişner ve ses çıkarır diye cevapladı. O zaman: pahalı imiş deyip bıraktı. Arkasından onu bir öğrencisi satın aldı. Derken sâhibi bir savaşa katıldı, at da güzel iş yaptı. Bunun üzerine Abdullah öğrencisine: bu atın kusurlarını denedin mi?

—Evet, o dedikleri gibi kusurludur. Ama onu satın alınca kulağına dedim ki: ey kısrak, ben günah işlemeyi bıraktım. Tövbe edip Allah’a döndüm. Haydi sen de şu kusurları bırak. O da bana üç kere başını salladı ve benim günahı terk etmeme sevinerek cevap verdi. O zaman anladım ki, atın kusurları attan değil, sâhibinden kaynaklanıyormuş, çünkü kâfirlerin atları sırtından ininceye kadar sâhiblerine lânet eder. Zâlimler de böyle, nitekim Allahü Teâlâ: “Dikkat edin, Allah’ın lâneti zâlimlerin

⁹⁸ Kenzu’l Ummal, VI, 432, hadis no: 16412.

⁹⁹ Kaynağına ulaşılammıştır.

üzerine olsun,”¹⁰⁰ buyurmuştur. Mevlâsı ona lânet edince her şey de lânet eder. Sâhibi kâfir, zâlim, münâfik ya da mütekebbir bir kimse ise at da sırtından ininceye kadar sâhibine lânet eder. Anlaşıldı ki, hayvanı sevinip sâhibine bu sevinç sebebiyle itaat ediyor, ve sevinç kıyâmet gününde bir sûret olarak gelecek ve sâhibini alıp cennete götürecektir.

Değerlendirme

Yirmibirinci hadis bölümünde esas alınan hadis Kütübü Tis’a’da yoktur. Zayıf hadis olma ihtimali yüksektir. Şerhte yer verilen hadis ise az bir amele çok büyük sevaplar vâdeden hadislerden olduğu için uydurma olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Yer verilen hikâye ise uydurmadır. Ama insanları günahlarından dolayı Allah’a tövbe etmeye yönlendirdiği için ibret vericidir.

¹⁰⁰ Hud, 18.

YİRMİİKİNCİ HADİS

عن سعيد بن المسبب رضى الله تعالى عنه قال خرج على بن ابي طالب كرم الله وجهه ذات يوم من البيت فستقبله سلمان الفارسى رضى الله تعالى عنه فقال له على كيف اصبحت يا ابا عبد الله قال اصبحت يا امير المؤمنين بين غموم اربعة قال وما ذلك رحمك الله تعالى قال غم العيال يطلبون الخبز و غم الخالق يأمر بالطاعة و غم الشيطان يأمرنى بالمعصية و غم ملك الموت يطلب روى قال على ابشر يا ابا عبد الله فان لك فكل خصلة درجة فانى كنت دخلت على رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم ذات يوم قال كيف اصبحت يا على فقلت يا رسول الله اصبحت فى اربعة غموم ليس فى البيت غير الماء و انى مغتم بحال افراخى و غم طاعة الخالق و غم العاقبة و غم ملك الموت و قال النبى عليه السلام ابشر يا على فان غم العيال ستر من النار و غم طاعة الخالق امان من العذاب و غم العاقبة جهاد و هو افضل من عبادة ستين سنة و غم ملك الموت كفارة الذنوب كلها اعلم يا على ارزاق العباد على الله تعالى عز و جل و غمك لا يضر و لا ينفع غير انك توجر عليه كن شاكرًا مطيعًا و اكو لا تكن من اصدقاء الله تعالى قلت على اى شئ اشكر الله تعالى قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم كن على الاسلام قلت على اى شئ اطيع قال قل لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم قلت اى شئ اكل قال الغضب فانه يطفىء غضب الرب جل جلاله و يتقله الميزان و يكاد فى الجنة قال سلمان الفارسى رضى الله تعالى عنه زادك الله شرفا فانى كنت مغموما لم يهم هذه الخصال خاصة بسبب العيال قال على يا سلمان الفارسى سمعت رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم يقول من لم يهم للعيال فليس له للجنة نصيب قال سلمان الفارسى رضى الله تعالى عنه ليس قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم صاحب العيال لا يفلح ابدا قال على يا سلمان ليس كذلك ان كان كسبك من الحلال تغلح يا سلمان الجنة مشتاقا الى اصحاب الهموم و الغموم من الحلال.

Saîd b. Mûs'eb (r.a.) diyor ki: Birgün Hz. Ali (k.v.) evinden çıktı. Yolda yürürken Selman (r.a.) ile karşılaştı. Hz. Ali (k.v.) ona: Geceyi nasıl geçirdin ey Ebû Abdullah diye sordu. O da dört gam içinde geçirdim ey Müminlerin Emîri dedi. Allah sana acısın, nedir onlar? Çoluk çocuk derdi: ekmek isterler. Allah gammı: tâatta bulunmamızı emrediyor, şeytan gammı: bana günah işlememi emrediyor. Ölüm gammı: Azrâil ruhumu isteyecek. Hz. Ali dedi ki: müjdeler olsun ey Ebû Abdullah; senin için her haslette bir derece vardır. Çünkü ben bir gün Rasûlüllah (s.a.v.)'in huzuruna girmiştım, bana: geceyi nasıl geçirdin Ey Ali? diye sordu. Ben de, dört gam ile geçirdim yâ Rasûlellah dedim. Evde sudan başka içecek yok. Çocuklarımın durumuna bakıp üzülüyorum. Allah'a tâat gammı, kötü akıbet endişesi ve Azrâil endişesi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müjdeler olsun ey Ali! Çünkü çoluk çocuk gammı cehenneme kalkandır. Yaratıcıya tâat gammı azabdan emândır. Son nefes gammı ise bir cihaddır ve altmış sene nâfile ibadetten hayırlıdır. Azrâil gammı günahlara kefârettir ey Ali bunların

hepsi, Allah katında kulların rızıklarıdır. Senin gamlanmanın ise ne zararı vardır, ne de faydası. Şu kadar var ki bundan dolayı ecre kavuşacaksın. Şükrederek, itâat ederek ve yiyici olarak Allah'ın dostlarından olasin” buyurdu. Hangi şeyden dolayı Allah'a şükredeyim dedim. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: müslüman olduğun için şükret. Hangi şeyden dolayı itâat edeyim dedim. Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil âzîm, de! Ne yiyeceğim dedim. Öfkeni, çünkü o Rabbin gazabını söndürür, mîzânında ağır olur ve neredeyse cennetlik olur. Selmân-ı Fârisi (r.a.) de: Allah şerefınızı arttırsın, çünkü ben bu hasletlerden, bilhassa çoluk çocuk geçiminden dolayı gamlanıyordum. Hz. Ali (k.v.): ey Farslı Selman! Ben Rasûlüllah (s.a.v.)'ı şöyle derken duydum: “Her kim çoluk çocuğuna önem vermezse cennetten hiçbir nasîbi yoktur.” Selmân-ı Fârisi (r.a.): Rasûlüllah (s.a.v.) “Çoluk çocuk sâhibi ebedîyyen iflah etmez” demiş olmasın dedi. Hz. Ali: yâ Selman öyle değil. Eğer kazancın helal ise iflah eder. Ey Selman, cennet helal lokma kazanmanın hemmü gamını çekenlere müştâktır.¹⁰¹

Hz. Ali (k.v.) şöyle demiştir: Bir adam Peygamber (s.a.v.)'e gelip: ey Allah'ın Rasûlü, isyânkar oldum, beni temizle, dedi. Hz. Peygamber isyânın nedir? diye sordu. O da söylemekten utaniyorum yâ Rasûlellah diye cevap verdi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) de dedi ki: Allah seni görüp dururken ondan utanmadın da günahını bana bildirirken benden mi utaniyorsun? Hemen kalk ve buradan git ki üzerimize ateş yağmasın! Bunun üzerine adam perişan, ümitsiz bir şekilde ağlayarak Peygamberin yanından çıktı. Arkasından hemen Cebrâil (a.s.) geldi ve dedi ki: Yâ Muhammed, neden üzdün günahkârı? Günâhı ne kadar çok olursa olsun günâhı için kefâret verebilir. Rasûlüllah (s.a.v.) sordu: Onun kefâreti nedir? Cebrâil (a.s.) cevap olarak, onun küçük bir çocuğu vardır. Babası eve geldiğinde ona yiyecek bir şey yahut bir oyuncak verirse, işte bu onun günâhına kefâret olur. Bu şekilde anlaşıldı ki bir babanın çocuklarını sevindirmesi günâhına kefâret ve cehennemden kurtuluşuna vesîledir. Nitekim Allahü Teâlâ: “Mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır. Allah katında ise büyük bir ecir vardır.”¹⁰² buyurmuştur. Yani çoluk çocuğunuzu sevindirirseniz mükâfâtını Allah verecektir.

¹⁰¹ Kaynağına ulaşılammıştır.

¹⁰² Teğabün, 15.

Değerlendirme

Bu bölümde kaynağına ulaşamadığımız Hz. Ali'ye istinaden rivâyet olunan iki uzun metin yer almaktadır. Hayatın zorluklarına katlanmanın Allah katındaki mükafatı anlatılmaktadır. Bütün bu sıkıntıların günahlara kefâret olacağı bildiriliyor.

İkinci rivâyette ise çoluk çocuğu sevindirmeye teşvik vardır. Birinci rivâyeti desteklemektedir. Ana –babaların çocukları ile ilgilenmeleri, ihtiyaçlarını karşılamaları iyi yetişmelerini sağlamaları gerekir. Bu uğurda yaşanan sıkıntılar Allah katında günahlara kefâret sayılacaktır.

YİRMİÜÇÜNCÜ HADİS

عن أنس بن مالك رضى الله تعالى عنه أنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ما من عبد من امتى إذا أصبح فقرأ أثنى عشر مرات آية الكرسي ثم تَوَضَّأَ وصلى الفجر حفظ الله من الشيطان وشر السلطان وكان بمزلة من قرأ جميع القرآن ثلاث مرات وتوج يوم القيامة بتاج من نور يضى لأهل الدنيا كلها فقلت يا رسول الله فى كل يوم قال لا بل فى كل يوم الجمعة فإنها تجزئك من دهرك فى جمعة مرة.

Enes b. Mâlik (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu. “Ümmetimden hiçbir kul yoktur ki sabaha çıktığında Âyetel Kürsi’yi on iki kere okusun sonra abdest alıp sabah namazını kılsın da Allah onu şeytanın ve sultanın şerrinden korumasın.”¹⁰³

Başka bir hadiste de şöyle buyurmuştur: “Her kim Kur’ân’ı üç kere hatim ederse kıyâmet gününde ona nurdan bir taç giydirilecek ışığı oradaki bütün insanları aydınlatacak. Hemen: yâ Rasûlellah dedim, her gün mü? Hayır, her cuma günü dedi. Çünkü cuma seni o haftanın belâ ve musîbetlerinden korur.”¹⁰⁴

Bunda müminlere bir müjde vardır. Geçmiş ümmetler çok şey düşünürlerdi, fakat anlayışları azdı. Peygamberlerini ancak mucizelerle ve bizzat görerek tasdik ederlerdi. Nitekim İsrâil oğulları Hz. Mûsâ (a.s.)’a demişlerdi ki: “Allah’ı açıkça görmedikçe sana inanmayacağız. Bunun üzerine onları yer sarsıntısı yakaladı.”¹⁰⁵ Tevrat’ta: “O ne uyur, ne de uyuklar”¹⁰⁶ yazılmış olduğu halde Hz. Mûsâ’ya sordular: senin Tanrın uyur mu? Hz. Mûsâ da onlara Tevrat’ta olan bu haberi bildirdi. Dediler ki: Nasıl olur da uyumaz? Bunun üzerine Allah (c.c.) Hz. Mûsâ (a.s.)’a: iki şişeyi su ile doldurmasını ve onları ellerine almasını emretti. Hz. Mûsâ (a.s.) da iki şişeyi ellerine aldı. Bir müddet sonra Allah Hz. Mûsâ’yı uyuttu. Uyuyunca da şişeler ellerinden düşüp kırıldı. Bunun üzerine Allahü Teâlâ: “Ey Mûsâ ümmetine: eğer Allahü Teâlâ uyusaydı, bütün kâinât helak olurdu de” buyurdu. Allah Hz. Mûsâ’ya bu örneği verdi. Hz.

¹⁰³ Kaynağına ulaşılamamıştır..

¹⁰⁴ Kaynağına ulaşılamamıştır.

¹⁰⁵ Bakara, 55.

¹⁰⁶ Bakara, 255.

Peygamberin ümmetini ise: “Siz insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz.”¹⁰⁷ âyet-i kerimesi ile övdü. Çünkü onlar Rasûlullah (s.a.v.)’i şu kadar sene sonra mûcizelerini görmeden tasdîk ettiler.

Değerlendirme

Bu bölümde iki hadise yer verilmiştir. Muteber kaynaklarda yer almadıkları için bunların zayıf olduklarını ifade etmek mümkündür. Şerh bölümünde ise Hz. Peygamberin ümmetinin onu görmeden ve mûcizelerini müşâhade etmeden ona iman etmelerinden dolayı daha üstün oldukları ifade edilmektedir.

¹⁰⁷ Âl-i İmran, 110.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ HADİS

عن أنس بن مالك رضى الله تعالى عنه عن النبي صلى الله تعالى عليه و سلم انه قال: اذا كان يوم القيامة نادى مناد أين المرانون وأين المخلصون قوموا وهاتوا أعمالكم و خذوا أجوركم من سيدكم قال النبي عليه السلام: لا يصيب للمرانين من أعمالهم شيئا الا حسرة وندامة و شقاوة ثم قال لنبي عليه السلام: يا ابن آدم الإخلاص الإخلاص و قال النبي عليه السلام ان اخوف ما اخاف على امتى الشرك الا صغر قالوا يا رسول الله وما الشرك الا صغر قال النبي عليه السلام: الرياء. يقول الله تعالى لهم يوما يجازى العباد باعمالهم اذهبوا الى الذين كنتم ترؤن لهم هل تجدون فيهم خيرا

Enes b. Mâlik (r.a.)’den rivâyet edilmiştir; Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “Kıyâmet koptuğu zaman bir melek seslenecek: nerededir mürâîler? nerededir samîmîler? Kalkın ve amellerinizin yanına gelip Efendinizden ücretinizi alın. Hz. Peygamber (s.a.v.): Mürâîler amellerine karşılık hasret, nedâmet ve bahtsızlıktan başka bir şey alamayacaklar. Ey Âdem oğlu ihlâsa sarıl.¹⁰⁸ buyurdu.

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Ümmetim için korktuklarımın en hafifi küçük şirkidir. Yâ Rasûlellah, en küçük şirk nedir? diye sorulduğunda, Hz. Peygamber (s.a.v.) de şöyle buyurdu: Riyâdır! Allahü Teâlâ kullarına amellerinin karşılığını vereceği bir günde onlara: kendilerine karşı gösteriş yaptığınız kimselere gidin bakalım onlardan bir fayda bulacak mısınız?¹⁰⁹ diyecek.

Değerlendirme

Bu bölümde yer verilen hadisler iki yüzölçümü eleştirmekte samimi olmayı ise teşvik etmektedir. Riyânın ise küçük şirk olduğu belirtilmektedir. Hadisler muteber hadis kaynaklarında yer almamaktadır. Zayıf olma ihtimali yüksektir. Fakat anlamları yönünden islâmın ruhuna uygunluk vardır.

¹⁰⁸ Kaynağına ulaşılammıştır.

¹⁰⁹ Münzirî, et Terğib ve't-Terhib, I, 34, hadis no:50.

YIRMİBEŞİNCİ HADİS

Abdüssamed b. Hısân şöyle diyor: Süfyân-ı Sevrîden hadis işitmek için yanına gittim. Mescidde beraberce akşam namazını kıldık. Namazdan sonra evine girip elinde bir çörek, üzerinde bir avuç kadar kuru üzümle yanıma geldi. Ben de kuru üzümünden bir miktar aldım ve dedim ki: Allah sana acısın insanlara açılın da şerefli ve alçak, zengin ve fakir, sana gelip senden hadis dinlesinler ve senden duyacakları hadisleri de başkalarına aktarsalar olmaz mı? Bunun üzerine Süfyân bana dedi ki: Sana göre Mansur nasıl bir adamdır? Güvenilir bir hadis âlimidir dedim. İbrâhim en-Nehâi hakkında ne dersin? Müslümanların âlimlerinden biridir, dedim. Sana göre Alkame b. Kayser ve Abdullah b. Mes'ud nasıldır? Rasûlullah (s.a.v.)'ın en üstün sahâbelerindendir, dedim.

قال حدثنا منصور عن ابراهيم عن علقمة عن عبدالله بن مسعود قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ان الله تعالى لما خلق جنات عدن دعا جبرائيل عليه السلام قال له انطلق فانظر الى ما خلق لعبادي و اوليائي قال فذهب جبرائيل عليه السلام يطوف في تلك الجنة فاشترقت اليه جارية من حور العين من بعض تلك القصور ابتمت الى جبرائيل عليه السلام فاضانت جنات عدن من ضوء ثناياها فخر جبرائيل عليه السلام ساجدا فظن انه من نور رب العزة فنادته يا امين الله ارفع رأسك فرفع رأسه فنظر اليها فقال سبحان الذي خلقك فقالت الجارية يا امين الله اتدري لمن خلقت قال لا قالت ان الله تعالى خلقتي لمن أثر رضاء الله على هوى نفسه.

Sonra dedi ki: Ben Mansûr'dan işittim. O İbrâhim'den, o Alkame'den, o da Abdullah b. Mes'ud'dan işitmiş. Abdullah b. Mes'ud diyor ki: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Allahü Teâlâ Adn Cennetlerini yarattığında Cebrâil (a.s.)'ı çağırıp ona, git kullarım ve dostlarım için hazırladıklarımı gör dedi. Bu emir üzerine Cebrâil (a.s.) bu cennetlerin etrafını dolaşıyordu. Bu esnada bu köşklerden birinde gözüne iri gözlü hûrilerden bir câriye takıldı . Câriye Cebrâil'e gülümsedi. Ön dişlerinin ziyâsından bütün Adn cennetleri aydınlandı. Cebrâil (a.s.) bu güzellik karşısında yere kapanıp secde etti. Zannetmiş ki o Rab'bü'l İzze'nin nûrudur. Câriye ona seslendi: ey Allah'ın emîni, kaldır başını. O da başını kaldırıp ona baktı da. Seni yaratan Allah'ı tesbih ederim, dedi. Bunun üzerine câriye: ey Allah'ın emîni, bilir misin kim için yaratıldım?

Cebrâil (a.s) hayır, dedi. Cârîye de: “Muhakkak ki Allah beni Allah’ın rızâsını nefsinin arzularına tercih eden kimse için yarattı.”¹¹⁰ dedi.

Hz. Peygamber (s.a.v.)’e cennet neden yapılmıştır diye soruldu. Buyurdu ki: “Gümüş tuğladan ve altın tuğladan yapılmıştır. Harcı miskü anber, kiremidi mercan ve yâkut, toprağı za’ferândır.”¹¹¹

Yahûdilerden bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)’e gelerek: Ey Ebû’l Kâsım, cennettekiler yiyip içerler mi? diye sordu. Hz. Peygamber (a.s.)’de evet dedi. Cevap vermeye devam ederek; canım kudret elinde olan Allah’a yemîn ederim ki, onlardan her birine yeme, içme, cimâ ve şehvet konusunda kırk adam gücü verilecektir, buyurdu. Yahûdi sordu: “Yiyen ve içen def’i hâcet ihtiyacında değil midir? Halbuki cennet temizdir ve orada necâset yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.): “Onların bu ihtiyaçları kokunun tulumdan sızdığı gibi derilerinden sızan bir sızıntı şeklinde giderilecek.”¹¹² diye cevap verdi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cennetlikler yüz yirmi saftır. Bunlardan seksen safi benim ümmetimden, kırk safi da diğer ümmetlerden olacak.”¹¹³ Denilmiştir ki: Her bir safın uzunluğu doğu ile batı arası kadardır. Her bir safın eni de dünyanın eni kadardır.

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “Allahü Teâlâ cennetliklere şöyle diyecek: Ey cennetlikler! Onlar da buyur ve emret yâ Rabbi! diyecekler. Allahü Teâlâ: Hoşnut kaldınız mı? Onlar da: yarattıklarından hiçbir kimseye vermediklerini bize verdiği halde neden hoşnut olmayalım? Allahü Teâlâ da: Ben size bundan daha üstününü vereceğim. Onlar da diyecekler ki: bundan daha üstün ne vardır? Allahü Teâlâ da şöyle cevap verecektir: “Sizden hoşnut oldum ve bundan sonra size ebedîyyen kızmaya-çağım.”¹¹⁴

¹¹⁰ Kaynağına ulaşılamamıştır.

¹¹¹ Tirmizî, IV, 672, hadis no:2526; Ahmed, Müsned, II, 304, hadis no:8030.

¹¹² Ahmed, Müsned, IV, s.367, hadis no: 18469; Dârimî, Rikak, II, hadis no: 2704.

¹¹³ Tirmizî, Cennet, 13, İbni Mâce, Zühd, 34; Dârimî, Rikak, 111.

¹¹⁴ Buhârî, Rikak, 6067, Müslim, İman, 269.

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “Cennetlikler cennete girdikleri zaman bir münâdî şöyle seslenecek: Artık ebedîyyen yaşayacak ve hiç ölmeyeceksiniz. Ebedîyyen genç kalacak ve hiç ihtiyarlamayacaksınız. Ebedîyyen nîmet içinde bulunacak ve hiç üzülmeyeceksiniz.” Nitekim Allahü Teâlâ : Onlara “Bu cennet, dünyada iken yapıp geldiklerinizden dolayı size miras kaldı”¹¹⁵ diye seslenilecek.¹¹⁶ buyurmuştur.

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: Allahü Teâlâ şöyle diyecek: Salih kullarıma hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşerin hatırına gelmeyen nimetler hazırladım.¹¹⁷ Nitekim âyeti kerimede: “Onlara tahsis edilen nimetleri hiçbir kimse bilemez. Bu onlara dünyada iken yaptıkları güzel işlerin karşılıklarıdır.”¹¹⁸ buyurmuştur.

Nitekim: “Onlara tahsis edilen nimetlerini hiçbir kimse bilemez. Bu onlara dünyada iken yaptıkları güzel işlerin karşılığıdır.”¹¹⁹ Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: Muhakkak cennette bir ağaç vardır, atlı gölgesinde yüz sene yürüse yine de bitmez. İsterseniz: “Uzun bir gölge içindeler. Çağlayan bir su başında, bitip tükenmek bilmeyen ve yasaklanmayan çok meyveler arasında ve yüksek karyolalar üzerindedirler.”¹²⁰ âyetini okuyun. Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki; sizden her hangi birinize cennette düşen yer, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. İsterseniz: “Her kim ateşten korunur ve cennete sokulursa muhakkak kurtulmuştur. Dünya hayâtı ancak bir aldanmadan ibarettir.”¹²¹ âyetini okuyun.¹²²

Mugîre b. Şûbe (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) dedi ki: Hz. Mûsâ (a.s.) Rabbine yalvarıp: Yâ Rabbi bana cennete son girecek kimseyi haber ver. Cennette onlara ne kadar yer verilecek? Allahü Teâlâ da: Ey Mûsâ cennette ancak bir tek müslüman kalacak. Onu da rahmetimle oradan çıkaracağım. O cennetin kapısı

¹¹⁵ Araf, 43.

¹¹⁶ Tirmizî, Cennet, 16, Ahmed, II, 378.

¹¹⁷ Buhârî, Bede’ül’Halk, 8; Müslim, İman, 312; Tirmizî, Tefsir, 32; İbni Mâce, Zühhd, 39.

¹¹⁸ Secde, 17.

¹¹⁹ Secde, 17.

¹²⁰ Vakıa, 30-34.

¹²¹ Âl-i İmrân, 185.

¹²² Buhârî, Cihad, 73; Tirmizî, Cihad, 17; İbni Mâce, Zühhd, 39; Ahmed, II, 315.

önünde duracak da, gir diyeceğim ona. O da: Yâ Rabbi herkes cennetteki yerini ve derecelerini almış, bana hiçbir şey ve hiçbir yer kalmamıştır. Bu durumda cennete ben nasıl girerim? diyecek. Ben de: kulum, dünya krallarından ikisinin ülkesi kadar yer versem cennette sana, buna râzı olur musun? diyeceğim. O da râzı oldum diyecek. Ben de ona: gir cennete, sana bunun kat kat fazlasını vereceğim, deyip ona dünya krallarından dört krallık ülkesi kadar yer vereceğim. Dedi ki: bu yer Horasan, Irak, Yemen ve Şam'ı kapsayacak kadar geniş olacak. Bunun üzerine Hz. Mûsâ (a.s.): yâ Rabbi bana cennete ilk girecek olan kimseyi haber ver, cennette ona ne kadar yer verilecek? diye sordu. Allahü Teâlâ ey Mûsâ, heyhat, onlar cennete ilk girenlerdir. Onlara orada öyle nimetler hazırladım ki, onları asla ne bir göz görmüş, ne bir kulak işitmiş ve ne de bir beşerin hatırına gelmiştir.¹²³ buyurdu.

Ebû Hüreyre'nin Hz. Peygamber (s.a.v.)'den rivâyet ettiği şu hadiste yukarıdaki hadisi teyid etmektedir.

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: “Cennete son girecek kimseye Âdem (a.s.)'a ve onun zürriyetine verilen yerden daha geniş yer verilecektir.”¹²⁴

“Ey Mûsâ cennette ancak bir tek Müslüman kalacak. Onu da rahmetimle oradan çıkaracağım.”¹²⁵

Değerlendirme

Bu bölümde cennet, cennetin özellikleri ve cennetteki nimetlerden bahseden sahih ve zayıf hadislere birlikte yer verilmiştir.

¹²³ Ebû Avâne, Mûsned, I, 118, hadis no: 353-425; Müslim, I,84, hadis no: 276

¹²⁴ Kaynağına ulaşılammıştır.

¹²⁵ Kaynağına ulaşılammıştır.

YİRMİALTINCI HADİS

عن عائشة رضى الله تعالى عنها قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم : السخى قريب من الله قريب من الناس قريب من الجنة بعيد من النار والبخيل بعيد من الله بعيد من الخلق بعيد من الجنة قريب من النار والجاهل السخى أحب إلى الله تعالى من عالم بخيل. قال النبي عليه السلام: الصخاوة شجرة فى الجنة اغصانها متداليات فى الدنيا من اخذ بغصن منها قاده الى الجنة والبخل شجرة فى النار فى النار اغصانها متداليات فى الدنيا فمن اخذ بغصن منها قاده الى النار.

Hz. Âişe (r.anha)'dan rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: “Cömert Allah’a, cennete ve insanlara yakın, cehennemden uzaktır. Cimri ise Allah’tan, cennetten ve insanlardan uzak, cehenneme yakındır. Câhil cömert Allahü Teâlâ’ya âlim cimriden daha sevimlidir.”¹²⁶

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cömertlik cennete bir ağaçtır: Dalları dünyaya sarkmıştır. Her kim onun bir dalına sarılırsa onu cennete götürür. Cimrilik de cehennemde bir ağaçtır: Onun dalları da dünyaya sarkmıştır. Her kim onun bir dalına sarılırsa onu cehenneme götürür.”¹²⁷

Mecûsî Behrâm’ın hikâyesi – Abdullah b. Mübârek şöyle anlattı: Bir sene hacca gitmişim. İsmâil’in Hatıym’inde oturuyordum. Uyumuşum. Rüyâmda Rasûlullah (s.a.v.)’i gördüm. Dedi ki: Bağdat’a döndüğünde şu mahalleye git, ateşperest Behrâm’ı bul ve benden ona selâm söyle. Ona de ki: Allahü Teâlâ senden râzıdır. Derhal uyanıp Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyl azîm, dedim; her halde bu rüyâ şeytanîdir dedim. Abdest aldım, namaz kıldım ve Kâbe’yi Allah’ın dilediği kadar tavaf ettim. Arkadan tekrar uyku bastırdı. Aynı rüyâyı üç kere gördüm. Haccı tamamlayıp Bağdat’a dönünce o mahalleyi ve adresi buldum. Karşıma yaşlı bir ihtiyar çıktı. Sen Mecûsî Behram mısın? dedim. Evet, dedi. Senin Allah’a yarayışlı bir hayrın var mıdır? Evet, dedi, bir hayrım vardır, insanları ateşe tapmaya çağırdım. Ben de: Bu haramdır! Bundan başka bir hayrın var mıdır? dedim. Evet dedi, benim dört kızım ve dört oğlum vardı.

¹²⁶ Tirmizî, Birr, hadis no:1884.

¹²⁷ Beyhakî, Şuabu’l İman, VII, 435, hadis no: 10875; Aclûnî, Keşfu’l Hafâ, I, 545, hadis no: 1469; Bağdâdî, Tarihu Bağdad, IV, 136, hadis no: 1816.

Onları oğullarımla everdim. Bu da haramdır, bundan başka bir hayrın var mıdır? dedim. Evet, dedi kızlarımı everirken mecûsîlere yemek verdim. Bu da haramdır, dedim. Bundan başka bir hayrın var mıdır? Evet, dedi; benim dünya güzeli bir kızım vardı. Ona denk bir eş bulamadım. Onunla kendim evlendim ve o zifaf gecesi bir düğün yemeği verdim. O gece düğüne binden fazla Mecûsî katılmıştı. Bu da haramdır, daha başka bir hayrın yok mudur? dedim. Evet var, dedi. Kızımla birleştiğim gece senin dininden müslüman bir kadın geldi. Benim ateşimden kandilini yakmamı istedi. Yaktım. Çıkınca kandil söndü ve tekrar geldi. Yine kandilini yaktım. Çıktı yine sönünce üçüncü defa geldi. Kandilini tekrar yaktım. Kendi kendime dedim ki: her halde bu kadın hırsızların casusudur. Bunun üzerine arkasından takip ettim. İçinde kız çocukları bulunan evine girdi. Eve girince ona dediler ki: Anneciğim bize bir şey getirdin mi? Çünkü artık açlığa dayanacak gücümüz ve sabrımız kalmadı. Kadının gözleri yaşla doldu ve dedi ki: Başkasından, hele Allah'ın düşmanı bir Mecûsî'den Mecûsî Behrâm'dan bir şey istemek için Rabbinden utandım. Onun bu sözlerini duyunca evime döndüm ve bir tabak aldım içine her türlü yiyecek doldurup o kadınının evine gittim. İşte bu Allah katında sevimli bir hayırdır. Sana bir müjdem var, dedim ve ona Rasûlüllah'ın rüyâda söylediklerini haber verdim ve rüyâmı ona anlattım. Hemen: Eşhedü ellâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden Abdühû ve Rasûlüh diyerek o saniyede yere düştü ve öldü. Derhal onu yıkayıp kefenledim. Cenaze namazını, kılıp gömdüm. Abdullah b. Mübârek şöyle diyordu: ey Allah'ın kulları! Allah'ın yarattıklarına karşı cömert olun. Çünkü cömertlik Allah'ın düşmanlarını bile dostu yapar.

Değerlendirme

Bu bölümde iki hadise yer verilmiştir. Birinci hadis için Tirmizî gariptir demiştir. İkinci hadis için ise Suyûtî hasen olduğunu söylemiştir. Şerhte yer verilen hikâye ise uydurmadır.

YİRMİYEDİNCİ HADİS

عن اكرمة مولى ابن عباس رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم : اذا كان يوم القيامة (ستر الله تعالى) بين كل عبد و بين الناس فيدفع اليه كتاب حسناته فيقرأه فيقول الله تعالى ما ترى فيقول ارى حسنات كثيرة فيقول الله تعالى هل نقص منها شئ فيقول لا ثم يدفع اليه كتاب سيئاته فيقرأ فيقول الله تعالى ما ترى فيقول ارى سيئات كثيرة فيقول الله تعالى اتعرفها فيقول نعم فيقول الله تعالى هل زيد عليك فيها شئ فيقول لا ثم يدفع اليه رقعة فيقرأها فيقول الله تعالى ما فيقول حسنات كثيرة فيقول الله تعالى اتعرفها فيقول لا فيقول الله تعالى له هذا مما ظلموك و اذوك و اخذوا مالك من غير علمك .

İbni Abbas'ın mevlası İkrime (r.a.)'den rivâyet edilmiştir ki; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Kıyâmet gününde Allahü Teâlâ her bir kul ile diğer insanlar arasında bir perde çeker de ona hasenât defterini verir. O da onu okur. Okuduktan sonra Allahü Teâlâ şöyle der:

—Ne görüyorsun?

— Pek çok hasenât görüyorum.

—Onlardan bir şey noksan mıdır?

—Hayır. Sonra ona seyyiat defterini verir, o da onu okur. Allahü Teâlâ:

—Ne görüyorsun?

—Pek çok seyyiât görüyorum.

—Onları itiraf ediyor musun?

—Evet

—Onlarda senin aleyhine bir ilave var mıdır?

—Hayır. Sonra ona bir kağıt verir. O da onu okur. Allahü Teâlâ:

—Ne görüyorsun?

—Pek hasenât görüyorum.

—Onları kabul ediyor musun.

—Hayır.

—Bu sana yapılan zulüm ve eziyetlerden hâsıl olan hasenâttir. Mâlik bunları senin haberin olmaksızın almıştır.”¹²⁸

¹²⁸ Kaynağına ulaşılammıştır.

İbrâhim b. Ethem'in yetmiş iki kölesi vardı. Tövbe edip Allah'a dönünce hepsini âzad etti. Sonra bu kölelerden biri şarap içip sarhoş olmuş. Derken İbrâhim ile karşılaşır ona: ey fûlan beni evime götür dedi. O da onu bir mezara götürdü. Sarhoş mezarları görünce onu fena halde dövdü ve: sana beni evime götür dedim. Sen ise beni bir mezara getirdin. O da dedi ki: ey şaşkın, ey geri zekalı, bu senin gerçek evindir. Diğerleri senin mecâzen evindir. Tekrar onu dövmeye başladı. Hem de kamçıyla dövüyordu. Ona kamçı vurdukça İbrâhim: Allah seni bağışlasın, diyordu. Bu esnada oraya başka bir adam geldi ve ona: ey fûlan! Seni âzad eden efendini döverek ne yapıyorsun? dedi. Döven, dövdüğü kimsenin efendisi olduğunu bilmiyordu. Bunun üzerinesordu: kimdir bu? Bu seni âzad eden efendin İbrâhim Ethem'dir diye cevap verdi. Onun, kendisini âzad eden efendisi İbrâhim olduğunu anlayınca atından inip ondan özür diledi. İbrâhim: Kabul ettim, affettim ve seni bağışladım, dedi. Efendim, seni dövüyor ve sana ezâ ediyordum. Sen ise her vuruşta Allah seni bağışlasın diyordun. İbrâhim Ethem de ona: nasıl olur da sana güzel duâ etmem! Çünkü sen beni dövmekle ve benim de senin ezâna katlanmamla benim cennete girmeme sebep olacaksın diye cevap verdi.

Değerlendirme

Bu bölümde yer verilen hadis insanları zulme katlanmaya teşvik etmektedir. Bu ise İslâm'ın rûhuna aykırıdır. Bu rivâyetin muteber kaynaklarda yer almaması da uydurma olduğunu ortaya koymaktadır. Hadisin şerhinde yer verilen İbrâhim b. Ethem ile ilgili olay ise saçmadır.

YİRMİSEKİZİNCİ HADİS

عن أسماء بنت عميش الحشمية رضى الله تعالى عنها قالت سمعت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يقول: بنس العبد عبد تجبر و اعتدى واختال ونسى الكبير المتعال بنس العبد عبد تجبر واعتدى ونسى الجبار الأعلى بنس العبد عبد سها ونسى المقابر والبلى بنس العبد عبد عنى وطغى ونسى المبتدا والمنتهى بنس العبد عبد تختار الدنيا بالدين بنس العبد عبد يختال الدنيا بالشبهات بنس العبد عبد طمع يقوده الى النار بنس العبد عبد هواى يضل به بنس العبد عبد رغب بذله عن الحق

Enes b. Mâlik (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir. Diyor ki: Rasûlullah (s.a.v.)’i : “Zulmeden kul, isyân eden ve hîlekarlık yapan ve Kebîru’l Mûteâl-i unutan kul ne kötü kuldur. Zulmeden, haddi aşan ve Cebbâru’l Âlâyı unutan kul ne kötü kuldur. Mezarları ve mezarda çürümeyi unutan kul ne kötü kuldur. İsyân ve tuğyan eden başlangıç ve sonu unutan kul ne kötü kuldur. Dünyayı dine tercih eden kul ne kötü kuldur. Şüphelerle dünyaya hile yapan ne kötü kuldur. Kendisini cehenneme götüren tamahkarlığın kulu olan kul ne kötü kuldur. Kendisini saptıran, nefsânî, arzuların kölesi olan kul ne kötü kuldur. Hak ve hayra harcamadığı malının kölesi olan kul ne kötü kuldur.”¹²⁹ derken işittim.

Ömer b. Abdülaziz halife iken savaşmak için Bizans’a bir ordu gönderdi. Müslümanlar mağlup oldular ve aralarından yirmi asker de esir edildi. Bizans Kayseri onlardan birine kendi dinine girmesini ve puta tapmasını emretti ve dedi ki: eğer benim dinime girersen ve puta secde edersen seni büyük bir beldeye emir yapacağım ve sana bayrak, hilat, davul ve borazan vereceğim. Şâyet benim dinime girmezsen seni öldüreceğim ve boynunu vuracağım. Hemen: dinimi dünya karşılığında satamam dedi. Derhal katledilmesini emretti. Meydanda öldürülüp boynu kılıçla kesildi. Yere düşen başı: “Ey mutmain nefis! Sen Rabbinden râzı. Rabbin senden râzı olarak Rabbine dön. Haydi kullarımın arasına katıl. Haydi sen de cennetime gir.”¹³⁰ âyetini okuyarak meydanı üç kere dolaştı. Bunu gören Kayser öfkeleni ve ikinciye karşısına aldı. Ona da: dinime gir ki seni falan ülkeye emir yapayım. Yoksa arkadaşının boynunu kestiğim gibi senin boğazımı da keserim. O da: dünya karşılığında dinimi satamam dedi. Onun da

¹²⁹ Tirmizî, Kıyâme, 35, hadis no: 2372; Kenzu’l Ummal, XVI, 97, hadis no: 44054.

¹³⁰ Fecr, 28-30.

başının kesilmesini emretti. Derhal başı kesildi. Kesilen baş, “O hoşnut olduğu bir hayâtın içindedir. Yüksek bir cennettir. Meyveleri alçaktır.”¹³¹ âyetini okuyarak meydanı üç kerre dönüp sustu ve arkadaşının başının yanında durdu. Bunu da gören Kayser çok öfkeleni ve üçüncüyü karşısına alıp: sen ne dersin? Benim dinime girecek misin ve seni emir yapayım mı? Onu bahtsızlık yakalayıp: senin dinine girdim, dedi ve dünyayı âhirete tercih etti. Bunun üzerine Kayser Vezirine: onun için bir tâyin nâme yaz, ona hilat, davul ve bayrak ver dedi. Veziri dedi ki: kralım, onu denemeden bunları ona nasıl vereyim? Ona de ki: Eğer gerçekten benim dinimi kabul etmişsen, arkadaşlarından bir adamı öldür ki, senin sözüne inanayım. Mel’ûn, şerefsiz, arkadaşlarından birini yakaladı ve öldürdü. Artık Kayser vezirine tâyin nâmeyi yazmasını emretti. Bu defa vezir Kaysere dedi ki: senin bu emrin akıllıca bir iş değildir. Beraber doğup büyüdüğü arkadaşının hakkını korumayan bizim hakkımızı nasıl korur? Bunun üzerine onu öldürmelerini emretti. Hemen öldürdüler ve başını kestiler. Onun başı da: “Ya üzerine azap kelimesi hak olmuş kimseyi, (bu sebepten) o ateşteki kimseyi sen mi kurtaracaksın?”¹³² âyetini okuyarak meydanı üç kere dolaştı. Sustu ve arkadaşlarının değil, meydanın öbür tarafında durdu. Allah’a sığınırız, böylece Allah’ın azâbına müstahak oldu.

Değerlendirme

Bu bölümde yer verilen hadis iyi insan ile kötü insanın özelliklerini ortaya koymaktadır. Bu ifâdeler İslâm’ın rûhuna uygun düşmektedir. Bu hadisin şerhinde yer verilen hikâyeye ise bazı akıl dışı noktalarına rağmen bu eserde yer alan hikâyelerin içinde en güzeli en iyisi en mânidâr olanı ve en ibret verici olanıdır. Ancak gerçek olduğunu düşünemeyiz.

¹³¹ Hakka, 21-23.

¹³² Zümer, 19.

YİRMİDOKUZUNCU HADİS

عن عبدالعزيز بن صهيب قال سمعت عن انس بن مالك رضى تعالى عنه قال مر بجنائزة فأتوا عليها خيرا فقال النبي عليه السلام: وجبت له ثم مروا بجنائزة أخرى فأتوا عليها شرا فقال النبي عليه السلام وجبت له فقال عمر بن الخطاب ما وجبت قال النبي عليه السلام هاذا أثبتتم عليه خيرا وجبت له الجنة و هذا أثبتتم عليه شرا وجبت له النار فقالوا النبي عليه الصلاة و السلام انتمس شهداء الله في الأرض عن ابني الاسود الدنلى قال جلست عند عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما من رجل يموت ف يشهد له ثلاثة رجال بخير الا وجبت له الجنة فقلت يا رسول الله و انكان اثنان قال نعم ولم نسنل النبي عليه السلام عن الواحد.

Enes b. Mâlik (r.a.) demiştir ki: “Sahâbîler bir cenâzenin arkasından yürüyüp onu hayır ile yad ettiler. Hz. Peygamber (s.a.v.): ona vacip oldu dedi. Sonra başka bir cenâzenin arkasından yürüyüp onu şerle yad ettiler. Hz. Peygamber (s.a.v.): ona vacip oldu dedi. Bunun üzerine Ömer b. Hattab (r.a.): ne vacip oldu? dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): birinciyi hayırla övdünüz ona cennet vacib oldu, ikinciyi de şerle tavsif ettiniz, ona da cehennem vacib oldu, buyurdu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) dedi ki: Siz yer yüzünde, Allah’ın şâhitlerisiniz.”¹³³

Ebû’l Esved ed-Düelfi diyor ki: Ömer b. Hattab (r.a.)’ın yanında oturdum. Hz. Peygamber (s.a.v.)’in: “Hiçbir adam yoktur ki ölsün ve onun lehine üç kişi hayırla şâhitlik yapsınlar da ona cennet vacip olmasın” dediğini söyledi. Ben de: ya iki şahid olursa yâ Rasûlellah? diye sordum. Evet, buyurdu. Artık Peygamberimize bir kişinin şâhitliğini soramadık.”¹³⁴

Değerlendirme

Bu bölümde yer verilen hadis vefat eden bir kimsenin arkasından hayırla yâd edilmesini teşvik etmektedir. İnsanların Allah’ın kulları hakkında şâhidliğinin önemini ifade etmektedir. Öldükten sonra geride kalanlar tarafından hayırla yâd edilmek isteniliyorsa hayatta iken insanlar ile olan münasebetlerini islam ahlâkına uygun olarak düzenlemeleri gerekir, mesajı verilmektedir.

¹³³ Buhârî, Cenâiz, 86.

¹³⁴ Tirmizî, Cenâiz, 63.

OTUZUNCU HADİS

عن عامر بن ربيعة عن النبي عليه السلام عنه قال: إذا مات العبد و الله يعلم منه شرا وقال الناس خيرا يقول الله تعالى للملائكة اشهدوا قد قبلت شهادة عبادي على عبيدي و غفرت لعبدي مع علمي به

Âmir b. Rebîa (r.a.)’den rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle demiştir: “Bir kul vefât ettiğinde, Allah onun şerli olduğunu bildiği halde, insanlar onun hakkında hayır söylerse Allahü Teâlâ meleklerle der ki: Şâhid olun kullarımın kulum hakkındaki şâhitliğini kabul ettim ve durumunu bildiğim halde onu bağışladım.”¹³⁵

Geçmiş zamanda bir yankesici vardı. Herkes ona falan yankesici derdi. Çarşıya giriyor ve insanları aldatıyordu. Rustak’lı bir adamın yanına gidip el sıkışıyor ve sen benim babamın dostusun, bugün seni ağırlamak istiyorum, diyor. Adam ben ne seni tanırım ne de babanı, dese de ısrarla sen babamın dostu idin, her halde unuttun, ama ben unutmadım, sana Allah için ikram edeceğim diyordu. Birgün girip çıktığı ve baş, ekmek ve yemek satın aldığı bir kelleciye girerler. Oranın âdeti gereği müşteri yemeği yedikten sonra parasını öderdi. Lokantaya girip beraberce yemeğe oturdular. Yankesici karnını güzelce doyurup birkaç lokma kalınca sanki sıkışmış gibi karnını tutarak çıkar. Arkadan misâfiri de çıkmak isteyince kelleci parayı ister. O da ben falancanın misâfiriyim der. Kelleci, ben ne misâfir tanırım ne de misâfir edeni, paramı isterim paramı! der. İşte bu yankesicinin hayâtı böyle aldatmalarla geçti. Ölüm döşeğine düşünce her birine ikişer dinar vererek iki adam kiraladı ve onlara dedi ki: ben öldüğüm zaman cenâzem’in arkasından: ne güzel adamdır bu, sâlih, muhsin bir adamdı diyeceksiniz ve bunu mezarlıktan dönünceye kadar tekrarlayacaksınız, dedi. Nihâyet yan kesici öldü. Bunlar başladılar: ne güzel bir adamdır bu. Sâlih ve muhsin bir adamdı, demeğe ve cenâze gömülünceye kadar bunu tekrar ettiler. Defin işinden sonra geri döndüler ve onu sorgulamak üzere kabrine iki melek geldi. Melekler tam o sırada bir ses işitti: bırakın kulumu, o hîle ile yaşadı, hîle ile öldü. Yankesici her ne kadar kirâlık iseler de iki şâhidin şehâdetiyle kurtuldu.

¹³⁵ Bezzâr, Müsned, VI, 296, hadis no: 3800; Heysemî, Mecmeu’z Zevâid, III, hadis no: 3965.

Değerlendirme

Bu bölümde bir hadise ve şerh olarakta bir hikâyeye yer verilmiştir. Hadisi Bezzâr Müsnedinde “İbrâhim b. Abdullah b. Cüneyd, Süleyman b. Abdurrahman, Muhammed b. Abdurrahman el-Kuşeyri, Yahya b. Said, .Abdullah b. Âmir b. Rebî, oda babasından” senediyle rivayet etmiştir. Kütüb’ü Tis’a’da yer almamıştır, zayıf olma ihtimali yüksektir. Yan kesici hikâyesine gelince bu tip insanlar her toplumda her zaman bulunabilir. Ancak bunların yalan-dolan, hile ve aldatma ile kendilerini kurtarabilecekleri mesajının verilmesi doğru değildir. Bu, toplumdaki insanları İslâm ahlâkını yaşamaktan uzaklaştırabilecek neticeler doğurur.

İslâm insanları kötülüğe değil, dâima iyiliğe yönlendirmekte ve sâlih amel işlemeye teşvik etmektedir.

OTUZBİRİNCİ HADİS

عن ابن عباس رضى الله عنه انه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم : يدفع الله تعالى بلاء عن امتي بمن صلى عن لا يصلى و لو اجتمعوا على ترك الصلوة ما نظرهم الله طرفة عين و يدفع الله تعالى بمن يزكى من امتي عن لا يزكى و لو اجتمعوا على ترك الزكوة ما نظرهم الله طرفه عين و يدفع الله من امتي بمن يصوم عن لا يصوم و لو اجتمعوا على ترك الصوم ما نظرهم الله طرفة عين و يدفع الله من امتي بمن لا يحج و لو اجتمعوا على ترك الحج ما نظرهم الله طرفة عين و يدفع الله من امتي بمن يجمع عن لا يجمع و لو اجتمعوا على ترك لجمعة ما نظرهم الله طرفة عين و هو قوله تعالى (و لو لا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض و لكن الله ذو فضل على العالمين) حيث عفى و تجاوز بمن يصلى عن لا يصلى من امتي .

İbni Abbas (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir ki; Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Allahü Teâlâ ümmetinden namaz kılmayanların dûçar olduğu belâyı namaz kılanların yüzü suyu hürmetine defeder. Ama hepsi de namazı bırakırlarsa Allah onlara bir sâniye bile bakmaz. Allahü Teâlâ ümmetinden zekât vermeyenlerin dûçar olduğu belâyı zekât verenlerin yüzü suyu hürmetine defeder. Ama hepsi de zekât vermezse Allah onlara bir saniye bile bakmaz. Allahü Teâlâ ümmetinden haccetmeyenlerin dûçar olduğu belâyı haccedenlerin yüzü suyu hürmetine defeder. Ama hepsi de haccı terk ederse Allah onlara bir saniye bile bakmaz. Allahü Teâlâ ümmetinden cuma namazı kılmayanların dûçar olduğu belâyı cuma namazı kılanların yüzü suyu hürmetine defeder. Ama hepsi de cumayı bırakırsa Allah onlara bir saniye bile bakmaz. Allahü Teâlâ: “Şâyet Allah insanlardan bir kısmının mâruz kaldığı belâyı başkaları eliyle defetmeseydi, yer yüzünde fesad çıkardı. Ama Allah bütün âlemlere ikrâm eder.”¹³⁶ buyurmuştur. Gerçekten Allahü Teâlâ ümmetinden namaz kılmayan kimsenin maruz kaldığı belâyı namaz kılanların eliyle defetmiştir.¹³⁷

Fudayl b. İyaz merhûm yol kesip kervanları soyan bir eşkıya idi. Bir şurada bir burada ortaya çıkardı. Ne zaman ve nerede hangi kervanı vuracağı belli olmazdı. Bir gece bir kervan güzergâhında oğlu ve çetesi ile birlikte beklerken bir ara başını oğlunun dizine koydu. Baktılar bir kervan geliyor. Kervan onlara yaklaşıncaya durdu: Fudayl avânesi ile birlikte işte şurada, ne yapalım? dediler. İçlerinden üç kişi: bize izin

¹³⁶ Bakara, 251.

¹³⁷ Kaynağına ulaşamamıştır.

verirseniz, okumuzu atarız. Oklar hedefe ulaşırsa ne âlâ, yoksa döner gideriz dediler. Onlara bir ok menzili kadar yaklaştılar. İçlerinden biri: “İmân edenlere hâlâ vakti gelmedi mi ki, kalpler Allah’ı zikretmeye coşsun!”¹³⁸ âyetini okuyarak okunu fırlattı. Fudayl öyle bir çığlık attı ki düşüp bayıldı. Oğlu babasına ok saplandığını zannetti. Babasını elleriyle yoklamaya başladı. Ayılınca: oğlum, bana Allah’ın oku saplandı! dedi. İkincisi de: “Allah’a kaçın! Muhakkak ki ben size apaçık bir uyarıcıyım.”¹³⁹ âyetini okuyarak okunu fırlattı. Fudayl birinciden daha yüksek bir çığlık attı. Oğlu yine babasını yoklamaya başladı. Oğlum dedi, bana Allah’ın oku saplandı. Üçüncüsü ise: “Size azap gelip çatmadan Rabbinize yönelin ve ona teslim olun, yoksa hiçbir yardım göremezsiniz.”¹⁴⁰ âyetini okuyarak okunu fırlattı. Fudayl birinci ve ikinciden daha yüksek bir çığlık atarak oğluna ve avânesine: hepiniz dağılın ! Çünkü ben yaptığım işlerden pişman oldum. Vallâhi kalbime Allah korkusu düştü. Artık eşkıyalığı bıraktım.

Mekke’ye doğru yola çıktı. Nihâyet Nehrevan’a yaklaşınca Hârûn Reşid onu karşılayıp: ey Fudayl, muhakkak ben rüyâmda gördüm, bir dellal avazı çıktığı kadar bağırarak şöyle diyordu: muhakkak Fudayl Allah’tan korktu ve Allah’ın dînine hizmet etmeyi tercih etti. Öyleyse ona önem verin dedi. Bunun üzerine Fudayl bir çığlık atarak dedi ki: Allah’ım, kereminle ve büyüklüğünle kırk sene senden kaçmış olan günâhkar bir kulu seversin.

Değerlendirme

Bu bölümde kulluk görevlerini ihmal edenlerin görevlerini yerine getirenlerin yüzü suyu hürmetine Allah’ın cezasından kurtulacakları anlatılmaktadır. Bu ise Kur’an’ın ortaya koyduğu ilâhî prensiplere ters düşmektedir. Bu bakımdan bu hadisin uydurma olduğunu anlamak mümkündür. Şerhte yer verilen hikâyeye ise geçmişte yaşamış eşkıyaların ve yol kesicilerin Kur’an ayetlerinden etkilenerek nefislerini ıslah ettiklerine dair verilen örneklerdendir.

¹³⁸ Hadîd, 16.

¹³⁹ Zâriyât 50.

¹⁴⁰ Zümer, 54.

OTUZİKİNCİ HADİS

عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم: خيار أمتي من شهد أن لا إله إلا الله و اشهد ان محمدا رسول الله و إذا أحسنوا إستبشروا وإذا أسأوا إستغفروا وإذا سافروا قصرُوا صلواتهم و أفطروا صومهم و ان شرار أمتي الذين ولدوا فى النعيم و غدوا فى النعم و همتهم ألوان الطعام و ألوان الشراب و إذا تكلموا تشدقوا و إذا مشوا بتختروا ويل للجبارين ازلايا و الاكلين أفضالا و الناطقين اشعارا.

Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimin hayırlıları Allah’tan başka Tanrı olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın elçisi olduğuna şehâdet edenlerdir. Onlar güzel iş yaptıklarında sevinirler. Kötü bir iş yaptıklarında Allah’tan bağışlanmalarını isterler. Ümmetimin en kötülerini de o kimselerdir ki, konfor içinde doğmuşlar, konfor içinde büyümüşler ve çeşit çeşit yemeklerle beslenmişlerdir.”¹⁴¹

Şüphesiz Allah’ın Rasûlü bu iyi sıfatta olanları övüp diğerlerini yermişti. Ümmetini bu sıfatlar üzere tâat ve doğruluğa teşvik ediyordu. Bir Recep ayında gece yarısında kalkıp sahâbîlerinden uyanık bir kimse olup olmadığına bakmak için mescide gitti. Mescidin kapısına yaklaşınca Ebû Bekir (r.a.)’ın sesini duydu kıldığı namazda ağlıyordu ve iki rekatta Kur’ân-ı hatmetmek istiyordu. “Allah müminlerden cennet karşılığında canlarını ve mallarını satın aldı.”¹⁴² âyetine gelince şiddetli bir şekilde pek hazîn ağladı. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) mescidin kapısında durdu. Ebû Bekir’in göz yaşları hasırın üzerine damlıyordu. Mescidin başka bir yerinde de Ali (k.v.)’nin sesini duydu. Namazda o da sesi çıktığı kadar ağlıyordu. O da iki rekatta Kur’ân-ı hatmetmek istiyordu. “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akıl sâhipleri düşünürler.”¹⁴³ âyetine gelince onun da göz yaşları hasırın üzerine damlamaya başladı. Mescidin başka bir noktasında da Muaz b. Cebel (r.a.) namaz kılıyor ve ağlıyordu. O da iki rekatta Kur’ân-ı hatmetmek istiyordu. Ama o sûreleri yarısına kadar okuyordu. O da namazda ağlıyor ve göz yaşları hasırın üzerine damlıyordu. Bilâl (r.a.) de mescidin bir köşesinde namaz kılıyor ve ağlıyordu. Rasûlüllah (s.a.v.) de onlarla beraber ağlıyordu.

¹⁴¹ Ebû Nuaym, Hilyetü’l Evliya, VI,120.

¹⁴² Tevbe, 111.

¹⁴³ Zümer, 9.

Nihâyet namazlarını tamamladılar. Rasûlullah (s.a.v.) de sevinçli olarak evine döndü. Onlar ise Peygamberimiz (s.a.v.)'in o esnada yanlarında bulunduğunu bilmiyorlardı. Şafak sökünce, sabah namazını kılmak için mescide gelip Hz. Peygamber (a.s.) 'in arkasında sabah namazını kıldıklarında Hz. Peygamber (a.s.) onlara dönüp: ey Ebû Bekir! "Muhakkak Allah müminlerden cennet karşılığında canlarını ve mallarını satın aldı."¹⁴⁴ âyetinde niçin ağladın? dedi. Ebû Bekir de: nasıl ağlamam; mal kusurlu olduğu zaman müşteri onu satın almaz veya aldıktan sonra kusuru ortaya çıkarsa onu geri çevirir. Satın alma sırasında kusurlu isem veya kusurum satın alınmamdan sonra ortaya çıkar da, Allah beni geri çevirirse cehennemlik olurum. Bundan dolayı ağladım diye cevap verdi. Hemen Cebrâil (a.s.) geldi ve: Ebû Bekir'e de ki: müşteri malın kusurunu bilir ve kusuruyla satın alırsa onu geri çevirmez. Satış işleminden sonra kusur ortaya çıkarsa da böyledir. Bir kimse yirmi köle satın alsın, onlardan birini kusursuz bulsa ve o kusursuz olanı kabul edip diğerlerini geri çevirmek istese şer'an bu kabul edilmez, satın alınan bunların hepsini kabul etmesi gerekir. Allahü Teâlâ bütün müminleri satın aldı. Bu satışın içine asfiyâ, enbiyâ, mürseller girdi. Ümmetin icmâıyla enbiyâ, asfiyâ ve mürseller geri çevrilmez. Böylece anlaşıldı ki, kusurlu da geri çevrilmez dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) ferahladı sahâbîleri de ferahladı. Sonra Rasûlullah (s.a.v.) Hz. Ali (k.v.)'ye: ey Ali: "Bilenlerle bilmeyenler bir olurmu?"¹⁴⁵ âyetini okurken niçin ağladın? diye sordu. Hz. Ali: nasıl ağlamam! Allahü Teâlâ: "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"¹⁴⁶ buyuruyor. Babamız Âdem (a.s.) insanların en bilgini idi. Allahü Teâlâ onun hakkında: "Âdeme bütün isimleri öğretti" buyurdu diye cevap verdi.¹⁴⁷ Cebrâil (a.s.) yâ Muhammed, Ali'ye de ki: kıyâmet gününde kâfir müminle eşit olmaz. Çünkü kâfir ancak puta tapar, Allah'a ve âhiret gününe inanmaz. Mümin ise Allah'a ibâdet eder. Her vakit ve her an "Lâ ilâhe illallah Muhammedür Rasûlullah" der. Güzel bir iş yaptığı zaman sevinir. Kötü bir iş yaptığı zaman istiğfâr eder. Yolculukta namazını kısaltır ve oruç tutmaz. Bu durumda elbette kâfir müminle eşit olmaz. Çünkü kâfirin varacağı yer cehennem, müminin yeri ise cennettir.

¹⁴⁴ Tevbe, 111.

¹⁴⁵ Zümer, 9.

¹⁴⁶ Zümer, 9.

¹⁴⁷ Bakara, 31.

Değerlendirme

Bu bölümde yer alan hadis muteber hadis kaynaklarında geçmemektedir. Zayıf olma ihtimali yüksektir. Hadisin şerhinde yer verilen hikâye ise Hz. Peygamberin ashâbının ibâdete ve Kur'an okumaya düşkünlüğünü anlatması bakımından önemli ve ibretlerle doludur.

OTUZÜÇÜNCÜ HADİS

عن عبدالرحمن بن زيد بن اسلم عن مكحول قال قال عبادة بن صامت رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم : من اغتسل يوم الجمعة بنية خالصة لم يمر الماء على شعره من جسده الا تلاأت نور فتصير كلها نورا يوم القيامة في الموقف و يتلأئو جسده نوا بين الخلائق ثم تأتيه الجمعة في صورو رجل على رأسه تاج من تيجان الجنة فيقول السلام عليك و يقول عليك السلام من انت فيقول انا الجمعة التي اغتسلت في وصليت و احسنت الصلوة لله تعالى حتى اشهد لك عند ربي فتشهد له عند ربه فتدخل الجنة . ومن اغتسل يوم الجمعة و لبس ثيابه ثم خرج من باب داره يمشي الى الجمعة كتب الله تعالى له بكل خطوة يخطوها عبادة سنة صيامها و قيامها فاذا دخل المسجد و لم يبلغ و لم يتكلم الا بخير كتب الله تعالى له من الحسنات بعدد كل رجل يصلي الجمعة في ذلك المسجد خمسا و عشرين صلوات حتى يأتى على آخرهم و من قرأ يوم الجمعة سورة الكهف في الركعتين يسطع له عمود نور من المسجد الذي يصلي فيه الجمعة حتى يبلغ ذلك العمود الى المسجد الحرام بمكة حشو ذلك العمود ملائكة يستغفرون له الى يوم الجمعة الاخرى فان كان صلى الجمعة في المسجد الحرام بمكة يسطع له عمود من نور من المسجد الحرام الى البيت المعمور الذى في السماء حشو ذلك العمود ملائكة يستغفرون له الى الجمعة الاخرى و من صلى يوم الجمعة اربع ركعات قبل ان يخرج الامام المنبر و يقرأ في كل ركعة الحمد لله مرة و قل هو الله احد خمسين مرات يكون مائتى مرة في اربع ركعات فقد ادى حق الجمعة مثل ما ادت الملائكة و لم يخرج من الدنيا حتى يرى منزله في الجنة و اذا اراد ان يخرج من المسجد بعد انقضاء الصلوة فقال اللهم انى احببت دعوتك و صلويت فرضتك و انتشرت كما امرتني فارزقتني من فضلك الواسع فانك قد قلت في كتابك (اذا نودى للصلوة من يوم الجمعة فاسعوا ال ذكر الله) و قلت (و اذا قضيت الصلوة فانتشروا في الارض) الايتة او جر له بعمل مائتى سنة .

Ubâde b. Sâmî (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir ki; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Her kim cuma günü hâlis bir niyet ile guslederse, daha su saçından bedenine ulaşmadan bir nûr parlar da kıyâmet gününde hepsi nûr olur. Durak yerlerinde insanlar arasında bedeni nûr olarak parlar. Sonra ona cuma günü bir adam sûretinde başında cennet taçlarından bir taç olduğu halde gelir de der ki: “Esselâmü aleyküm.” O da “Aleyküm selâm” diye karşılık verir.

—Sen kimsin?

—Ben Cumayım, sen bende Allah için guslettin ve namazını güzelce kıldın, ben de sana Rabbimin katında şâhitlik yapacağım, der ve onun için Rabbinin katında şâhitlik yapar. O da cennete girer. Her kim cuma günü gusleder ve temiz elbiselerini giyerse, sonra evinden çıkar câmiye yürüyerek giderse, Allahü Teâlâ her adımına bir sene gündüzleri nâfile oruç tutmuş geceleri de namaz kılmışçasına sevap yazar. Câmiye girip

hayırdan başka bir söz söylemezse Allahü Teâlâ bu câmide cuma namazı kılan adamlardan her birinin yirmi beş namazı kadar sevap yazar. Her kim cuma günü iki rekatta Kehf sûresini okursa mescidin içinden nûrdan bir sütun parlar, onun ışığında cumayı kılar. Bu sütun oradan Mekke'ye kadar uzanır. Bu sütundaki melekler gelecek cumaya kadar onun için istiğfâr ederler. Cuma namazını Mekke'de Mescid-i Haram'da kılsa Mescid-i Haram'dan semâdaki Beyti Mâmur'a uzanan bir nûr yükselir bu sütunun içinde de melekler gelecek cumaya kadar onun için istiğfâr ederler. Her kim cumanın ilk dört rekat sünnetini imam minbere çıkmadan kılar ve her rekatında Fatiha'dan sonra elli ihlas okursa ki dört rekatta iki yüz eder, cumanın hakkını meleklerin edâ ettiği gibi edâ etmiş olur ve cennetteki yerini görmeden dünyadan çıkmaz. Namaz kılındıktan sonra camiden çıkarken şu duâyı okur: Allah'ım muhakkak ki ben Senin davetini sevdim. Farzı edâ ettim. Camiden de Senin emrettiğin gibi dağıldım. Ne olur beni geniş fazlından rızıklandır. Çünkü Sen Kur'an-ı Kerîm'de: "Cuma günü namaza çağrıldığında Allah'ı zikretmeye koşun",¹⁴⁸ yine "Namaz kılındığında yer yüzüne dağılın"¹⁴⁹, buyurdun. Bunu yapan kimseye iki yüz senenin sevabı verilir."¹⁵⁰

Değerlendirme

Bu bölümde kaynağına ulaşamadığımız cuma namazına teşvik gayesi ile uydurulmuş olabileceğini düşündüğümüz hadise yer verilmiştir. Metindeki ifadelerden de mevzû olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü az bir amele çok büyük sevaplar vâdedilmektedir. Bu tür hadisler muhaddislerce mevzû kabul edilmektedir.

¹⁴⁸ Cuma, 9.

¹⁴⁹ Cuma, 10.

¹⁵⁰ Kaynağına ulaşamamıştır..

OTUZDÖRDÜNCÜ HADİS

عن علي بن الحسين عن جده عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : أربع جصال من كن فيه كمل إسلامه ولو كان من قرنه إلى قدمه خطايا الصدق والشكر والحياء وحسن الخلق .

Hız. Ali (k.v.) rivâyet etmiştir ki; Hız. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Dört haslet vardır, bunlar kimde bulunursa tepeden tırnağa hatası olsa bile müslümanlığı mükemmel olur. Bunlar: sıdık, şükür, hayâ ve güzel huydur.”¹⁵¹

Câfer-i Tayyar (r.a.) sıdkından dolayı inci ve yâkutlarla süslenmiş iki yeşil kanat buldu. Ömrü boyunca asla yalan söylemedi. Müslüman olduğunda Allahü Teâlâ onun için iki yeşil kanat yarattı. Bir gün Hız. Peygamber (s.a.v.) Ebû Tâlibin oğlu Câfer-i Tayyar’a sordu: bu ikrama hangi amelle ulaştın? O da: bilmiyorum, cevabını verdi. Ancak ben kâfirken de müslüman olduktan sonra da üç şeyden çekindim. Hız. Peygamber ona bu üç şeyin ne olduğunu sordu. O da: kâfirken de müslüman iken de yalan söylemedim, zinâ yapmadım ve sarhoş olmadım dedi. Hız. Peygamber (s.a.v.) : bunlar zâten İslâm’da haramdır. Kâfirken niçin bunlardan sakındın? diye sordu. Hemen cevap verdi: Yalan söz hakkında düşündüm; her kim yalan söylerse insanlar arasında suçlanır. Bu da onun için yüz karasıdır. Bundan dolayı yalan söylemekten çekindim. Zinâ hakkında düşündüm. Her kim benim karımla veya kızımınla, ya da kız kardeşimle zinâ yaparsa, bu benim için çok çirkin olur ve buna katlanamam. Öyleyse başkası da buna katlanamaz. İşte bundan dolayı zinâdan uzak durdum. Sarhoşluktan çekinmem gelince gördüm ki, herkes aklının başkalarınınkinden daha üstün olmasını istiyor. Ama içki içip sarhoş olunca akli gidiyor, saçma sapan konuşuyor ve herkes de ona gülüyor. İşte bundan dolayı içki içmedim. Bunun üzerine Cebrâil (a.s.) gelip: Câfer doğru söyledi. Bu üç şeyden uzak durduğu için ona iki kanat verilmiştir. Bunlar onu Allah’a yaklaştırmıştır şeklinde teyid etti.

¹⁵¹ Deylemî, el Firdevs, I, 371, hadis no:1497.

Değerlendirme

Bu bölümdeki hadis, muteber hadis kaynaklarında yer almamaktadır. Zayıf olma ihtimali vardır. Şerhte yer verilen olayda ise, ister müslüman isterse gayri müslim olsun, insanların her zaman yalan, zina, içki gibi kötülüklerden uzak durmalarına teşvik söz konusudur. Bu bakımdan bu güzel ve yerinde bir hikâyedir.

OTUZBEŞİNCİ HADİS

عن أبي سعيد الخدري رضى الله تعالى عنه عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم قال: من قال حين يأوى إلى فراشه أستغفر الله العظيم الذى لا إله إلا هو الحي القيوم وأتوب إليه ثلاث مرات غفر الله له ذنوبه وإن كانت مثل زبد البحر وإن كانت مثل عدد ورق الشجر وإن كانت مثل عدد رمل عالج وإن كانت مثل أيام الدنيا.

Ebû Said el-Hudri (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir; Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim yatağına yatarken üç kere: “Estağfirullah el-azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve’l hayyü’l kayyûm ve etûbü ileyh” derse Allah, onun günâhları deniz köpüğü, ağaçların yaprakları, ince kum taneleri ve dünya hayâtında geçen günler kadar olsa da bağışlar.”¹⁵²

Muhammed b. Said diyor ki; Sâlih bir adam olan, Mâruf oğulları camii müezzini Buhâralı Ebû Sehl’i şöyle derken işittim: rüyâmda Hz. Peygamber (s.a.v.)’i gördüm. Bana bir insan gösterip: sağındaki bu Ebû Bekir, solundaki de Ömer’dir, dedi. Hemen Rasûlullah (s.a.v.)’in önüne gittim. Benimle musâfaha yaptı. Ebû Bekir ve Ömer de benimle musâfaha yaptılar. Şöyle dedim: yâ Rasûlellah, bize Ebû Muâviye bildirdi. O Abdullah b. Velid’den, o Atıyye’den, o da Ebûsaid el Hudri (r.a.) ‘den almış: Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurdu: Her kim yatarken üç kerre “Estağfirullah el azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve’l hayyü’l kayyûm ve etûbü ileyh” derse Allah onun günâhlarını bağışlar. İsterse günâhları deniz köpüğü kadar, isterse kum taneleri kadar, isterse ağaçların yaprakları kadar, isterse dünyanın geçmiş günleri kadar olsun. -Zannedersem o göğün çapı kadar demiş.- Ona bu hadisin senden olduğunu söyledim. Doğru mu yâ Rasûlellah? Başı ile işaret ederek evet dedi.

Değerlendirme

Bu bölümde yer verilen hadis, günün sonunda o gün işlenen günahlardan tövbe etmeye teşvik edici özelliindedir. Hadisi Ahmed ve Tirmizî kitaplarında rivâyet etmektedirler. Şerh bölümünde ise kulun işlediği günahlar ne kadar çok olursa olsun Allah’a samimi olarak tövbe ettiğinde bağışlanacağı müjdesi verilmektedir.

¹⁵² Tirmizî, Deavât, 17; Ahmed, III, 10

OTUZALTINCI HADİS

عن على بن ابي طالب كرم الله وجهه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : إن فاتحة الكتاب وأية الكرسي وأيتين من آل عمران (شهاد الله أنه لا إله إلا هو) إلى قوله (إن الدين عند الله الإسلام وقل اللهم مالك الملك) إلى قوله (بغير حساب) لما أراد الله تعالى أن ينزل له تعلقن بالعرش فقلن اتهبطنا إلى أرضك وإلى من يعصيك قال الله تعالى بعزتي وجلالي لا يقرأ كن أحد من عبادي دبر كل صلوة الا جعلت الجنة مثواه أي مأواه ومقامه و الا سكنه خضيرة القدس , وإلا نظرة اليه كل يوم سبعين نظرة و الا قضيت له كل يوم سبعين حاجة , أدناها المغفرة و إلا اعتته من كل عدو , والا نصرته.

Ebû Talibin oğlu Ali (k.v.)'den rivâyet edilmiştir; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Fâtiha sûresi, Âyetel Kürsi, Âli İmran'daki “Şehidâllahü”, ve “Kulillâ hümmе mâlik el mülki” âyetlerini; Allah indirmek isteyince arşa asılıp dediler ki: Senin arzına ve sana isyân edenlere indik. Allahü Teâlâ: İzzetim ve Celâlim hakkı için kullarımdan bir kimse sizi her namazın arkasından okursa cenneti onun yeri yaparım. Onu Hazîratü'l Kuds'de iskan ederim. Her gün ona yetmiş kere bakarım. Her gün onun yetmiş ihtiyacını gideririm ki bunların en aşağısı bağışlanmadır. Onu her düşmandan korurum ve ona yardım ederim”¹⁵³ buyurdu.

Vehb b. Münebbih'ten rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: Havârilere biri olan Nevfel, İnan Kısrasına giderek onu İmâna davet etmek istedi. İnan Kısrasının bulunduğu şehrin kapısına gelince topuk oynayan bir takım çocuklar gördü. Kim yenersen rakibinden kırk dinar alıyor. Nevfel çocukların yüzüne bakıp Abham'ı tanıdı ve aralarına girip onlarla oynadı ve hepsini yendi. Vezirin oğlu da aralarında idi. Ona: ey ihtiyar, benimle gel, bize gideceğiz dedi. Nevfel de: babana git ve ondan izin al cevabını verdi. Bunun üzerine çocuk babasına gidip: Babacığım, biz oynuyorduk, yaşlı bir ihtiyar aramıza girip bizimle oynadı ve hepimizi yendi. Ne kadar âlim adammış! Onu evimize çağırdım, gelmedi ve bana dedi ki: git, babandan izin iste. Babası da ona: Yavrurum git onu getir. Hemen ihtiyarı getirdi. İhtiyar konağa gelince. Bismillah dedi. Konak şeytanlarla doluydu, hepsi kaçtılar. Konak sâhibi ihtiyarın önüne bir sofraya koyunca şeytanlar daha önce onlarla yedikleri gibi yemek için sofraya üşüştiler. İhtiyar yemeğe

¹⁵³ Kenzu'l Ummal, II, 680, hadis no: 5056.

başlarken Bismillah deyince bütün şeytanlar kaçtılar ve konaktan çıktılar. Yemeğini yedikten sonra, vezir ihtiyara:

—Sen kimsin? Ben sende bir takım acâyip haller gördüm. Zîrâ konağa girdin, şeytanlar kaçtı. Sofrayı ortaya koydum. Bizim tek başımıza yememiz mümkün değil, hep şeytanlarla beraber yedik. Sen yemeğe başlayınca yine kaçtılar. Anladım ki senin özel bir durumun var. Bana haber ver ve benden gizleme. İhtiyar dedi ki:

—Evet, sana haber vereceğim. Sana anlattıklarımı ben izin vermedikçe sakın bir kimseye söyleme. Vezîr bunu kabul etti, ve ona hiç kimseye söylemeyeceğine dair söz verdi. Bunun üzerine ihtiyar söze başladı ve şöyle dedi: Muhakkak Allah'ın Rûhu Îsâ (a.s.) beni size ve Kısra'nıza; sizi Allah'a ve İslâm'a, Allah'a ibâdet etmeye, ona hiçbir şeyi ortak koşmamaya, putlarınızı ateşe atmaya çağırmam için gönderdi. Vezîr ona dedi ki:

—Bana Tanrını anlat.O da:

—Allah, kendisinden başka hiç tanrı olmayan Zat'ı Ecellü Âlâ'dır. Seni ve rızkını o yarattı. Seni o yaşatır ve o öldürür dedi. Vezîr îmân ve tasdîk etti ama îmânını gizledi. Birgün vezir Kısra'nın meclisinde mahzûn ve kederli vaziyette idi. İhtiyar: Ey vezir, seni mahzun ve kederli görüyorum. Nedir hüznünün sebebi? diye sordu. O da: Kralın atı öldü. Yalnız ona biniyor, ondan başkasına binmiyordu ve onu bütün malından daha çok seviyordu. İşte bundan dolayı kral çok üzüldü cevabını verdi. Bunu duyan ihtiyar: git kralına de ki; benim bir konuğum var. Eğer kral söylediklerimde bana itâat ederse onun atını diriltirim, diyor de. Adam sevinçli olarak krala gitti ve: kralım, benim bir misâfirim var. Ben onda acâyip haller gördüm. Âlim bir adam. Eğer kral söylediklerimde bana itâat ederse Allah'ın izniyle onun atını diriltirim diye haber verdi. Kral kabul etti ve vezir ihtiyara gidip: kral sana uyacak ve seni çağırıyor diye bildirdi. Kralın kapısına gelip içeri girmek istediğinde bismillah deyince sarayda hiçbir şeytan kalmadı. İçeri girince kral: ey ihtiyar! Bana ulaştı, sen ölüleri diriltiyormuşsun. Öyleyse benim şu atımı dirilt diye hitabetti. İhtiyar, da: eğer söylediklerimi tutarsan Allah'ın izniyle senin atını diriltirim şartını koştı. Kral da baş üstüne dedi, istediğini yap. Bunun üzerine ihtiyar senin çocukların var mıdır? diye sordu. Kral hayır, sadece babam ve karım var, onlardan başka kimsem yoktur dedi. Öyleyse onları da çağır, gelsinler. Geldiler. Sonra krala halkını da çağır, dedi. Çağırdı. Onlar da geldiler. Meraklı bakışlar arasında ölü atın dört ayağından birini aldı. Ayak kııldadı. Bu sefer ihtiyar, krala,

babana ve karına emret onlarda atın diğer ayaklarını tutsunlar. Sen de bir ayağını tut ricasında bulundu. Böylece üçü atın üç ayağını tuttu. İhtiyar: ey kral: Allah'tan başka hiç tanrı yoktur, de diye teklif etti. Kral, Lâ ilâhe illallah deyince, elindeki ayak kımıldadı. İhtiyar kralın babasına dönerek sen de öyle söyle ricasında bulundu. O da öyle yaptı. Onun elindeki ayak ta kımıldadı. Sonra karısına dönüp, sende aynı şekilde söyle dedi. O da söyleyince onun elindeki ayakta kımıldadı. Geriye atın cesedi kaldı. Bunun üzerine ihtiyar, krala: tebaana söyle hepsi birlikte: Lâ ilâhe illallah desinler. Onlar da topluca Lâ ilâhe illallah dediler. Allahü Teâlâ'nın izniyle at ayağa kalktı. Bu duruma hayret ettiler ve hepsi de müslüman oldular.

Değerlendirme

Bu bölümde yer verilen hadis uydurmadır. Şerhte anlatılan Nevfel hikâyesi ise tamamen saçma ve uydurmadır. Gerçek hayatla uzaktan yakından alakası yoktur.

OTUZYEDİNCİ HADİS

عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم : إذ اجلس أحدكم فى مجلس فلا يبرحن حتى يقول ثلاث مرات سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا إله إلا أنت إغفرلى وتب علي وإن كان فى مجلس خير كان كالطابع عليه وإن كان مجلس لغو كان كفارة لما كان فى ذلك المجلس .

Ebû Hüreyre (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Sizden biriniz bir mecliste oturduğu zaman üç kere: Allah’ım seni tesbih ederim. Şahâdet ederim ki, Senden başka hiçbir ilah yoktur. Beni bağışla ve tövbemi kabul et. Eğer bu meclis hayırlı ise bu duâ onun için bir mühür gibi olur. Eğer şerli bir meclis ise bu mecliste işlenen menhiyât için ona bir kefâret olur.”¹⁵⁴

Bayezid-i Bestâmi bir gün Rabbine yalvarıp gönlü hoş oldu ve kalbi inceldi. Akli Arş’a uçup kendi kendine dedi ki: Burası mürsellerin efendisi Hz. Muhammed (s.a.v.)’in makâmıdır. Umarım ki cennette ona komşu olurum. Ayıldığında hafiften şöyle bir ses işitti: Kulum, falan adam cennette senin komşun olacak. Hemen onu aramaya başladı. Yüz fersah hattâ daha çok gitti. O yere vardığında şahsı sordu. Şu günahkârı mı soruyorsun, ne yapacaksın onu? O gece gündüz içer. Senin ise yüzünden sâlih bir kimse olduğun belli oluyor dediler. Bayezid bu sözü işitince pişman oldu, gamlandı. İnşallah bu ses şeytandandır, dedi. Bunun üzerine yurduna dönmek istedi. Sonra, buraya kadar geldim, yüzünü görmeden dönüyorum. Onun evi nerededir? diye düşündü. Ona: şu anda falan yerde şarap içmekle meşguldür diye haber verdiler. Hemen oraya gitti baktı tam kırk adam, toplanmışlar, şarap içiyorlar, adam da aralarında oturuyor. Bu hâli görünce üzüntülü olarak geri çekildi, adam seslendi: ey Bayezid, ey müslümanların şeyhi, eve girmedi. Bin bir meşakkatle uzak diyarlardan cennetteki komşunu aramak için bize geldin. Artık onu buldun ve selâmsız kelamsız ve hal hatır sormadan süratle geri dönüyorsun. Bayezid hayretler içinde kaldı. Kendi kendine: bu bir muammâdır, beni nasıl tanıdı? diye düşündü. Adam da dedi ki: ey Şeyh, düşünme ve hayret etme. Seni bana gönderen Allah’a yemîn ederim ki senin geleceğini bana O bildirdi. Gir ey şeyh ve bizimle bir saat otur. Bunun üzerine Bayezid içeri girdi ve onun

¹⁵⁴ Münzirî, et-Terğib vet-Terhib, II, 264, hadis no: 2201.

yanında oturdu ve nedir bu hal diye sordu. Adam: kişinin cennete girmesi himmetinden değildir. Şu gördüklerin seksen fâsık idiler. Çalıştım çabaladım, kırkı tövbe edip fâsıklıktan döndüler ve cennette arkadaş oldular. İşte şu gördüğün kırkı kaldı. Sana düşen buraya kadar gelmişken çalışıp onları bu durumdan kurtarmaktır cevabını verdi. O kırk adam bu sözü işitince ve gelenin Bayezid olduğunu anlayınca hepsi de tövbe ettiler ve cennette seksen iki arkadaş oldular.

Değerlendirme

Bu bölümde yer alan hadis herhangi bir yerde yapılan konuşmalardan sonra tövbe etmeye teşvik mâhiyetindedir. Şerhte yer verilen Bayezid-i Bestâmi ile ilgili hikâye ise insanları kötülüklerden uzaklaştırabilmek için onlardan ayrı durulmaması gerektiğini anlatması bakımından ibret vericidir.

OTUZSEKİZİNCİ HADİS

عن سعيد بن ابى بردة عن ابيه عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم : إذا اجتمع أهل النار فى النار ومعهم من شاء الله تعالى من أهل القبلة قال الكفار للمسلمين ألم تكونوا مسلمين قالوا بلى قالوا فما أغنى عنكم الإسلام وقد صرتم معنا فى النار قالوا كانت لنا ذنوب فأخذنا بها فسمع الله ما قالوا فأمر بأخراج من كان من أهل القبلة فأخرجوا فلما رأى الكفار ذلك قالوا ياليتنا كنا مسلمين فنخرج كما أخرجوا ثم قرأ رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ربما يود الذين كفروا لو كانوا مسلمين).

Saîd b. Ebî Bürde, babasından (r.anhüma)'dan rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cehennemlikler ateşte toplandığı zaman yanlarında kible ehlinde Allah'ın diledikleri de olacak. Kâfirler müslümanlara, sizler müslüman değil miydiniz? diye soracaklar. Onlar da: evet müslümandık, diyecekler. Kâfirler: demek müslüman olmak size bir fayda sağlamamış ki, bizimle beraber ateşte kaldınız, diyecekler. Müslümanlar: bizim günâhlarımız vardı da bu yüzden azâba dûçar kaldık, diyecekler. Allahü Teâlâ kâfirlerin böyle söylemelerinden dolayı kible ehlinde ateşte olanların çıkarılmalarını emredecek. Geride kalan kâfirler bunu gördüklerinde: keşke biz de müslüman olsaydık ve onların cehennemden çıktığı gibi biz de çıksaydık, diyecekler. Sonra Allah Rasûlü (s.a.v.): “Kâfirler bir zaman gelecek ki müslüman olmayı isteyeceklerdir.”¹⁵⁵ âyetini okudu.¹⁵⁶

Hz. Peygamber (s.a.v.) başka bir hadislerinde şöyle buyurdu: Kıyâmet gününde Cebrâil (a.s.) kırk bin yıl dolaşacak da cehennemde benim ümmetinden bir adamın: “Yâ Hannân, Yâ Mennân Yâ zel'Celâli ve'l İkrâm” diye yalvaran sesini duyacak. Hemen Cebrâil (a.s.) gelip Arş'ın yanında secde edecek ve diyecek ki: Yâ Rabbi cehennemde müslüman bir adamın sesini duyuyorum. Kırk bin yıldan beri “Yâ Hannân, Yâ Mennân” diyor. Ben gerçekten biliyorum o , Muhammed'in ümmetidir. Ey Rabbim sen benimle Muhammed (a.s.) arasındaki dostluğu biliyorsun. Muhakkak ben Muhammed (a.s.)'ın mekânında güzel bir iş yapmak istiyorum. Onun ümmetinden bir adam cehennemdedir. Beni ona şefaathçi kıl. Allahü Teâlâ da buyuracak: seni ona şefaathçi kıldım ve onu sana bağışladım. Haydi cehennem bekçisi Mâlik'e git ve ona

¹⁵⁵ Hicr, 1-2.

¹⁵⁶ Kenzu'l Ummal, XIV, 541, hadis no: 39555.

söyle de onu senin hatırına çıkarsın ve onu sana teslim etsin. Bunun üzerine Cebrâil (a.s.) Mâlik'e gelecek ve: Muhakkak ki Allahü Teâlâ falancayı benim için bağışladı. Haydi onu çıkar da bana ver diyecek. Bunun üzerine Mâlik cehenneme girip onu yüz bin yıl arayacak da ona rastlamayacak. Mâlik cehennemden çıkıp: ey Cebrâil cehennem galeyana geldi. Demiri taş gibi, insanları demir gibi yaptı. Onu bulamadım diye haber verecek. Bunun üzerine Cebrâil (a.s.) Arş'ın yanında tekrar secdeye kapanıp: Mâlik onu bulamadı, öyleyse nerededir o? diye soracak. Allahü Teâlâ da: ey Cebrâil o cehennemnin şu vadisinin şu çukurunun şu köşesindeki şu kuyudadır. Cebrâil (a.s.) derhal gelip bunu Mâlik'e haberverir. Mâlik hemen o vâdiye gider Orada baş aşağı asılmış, üzerine yılanlar ve akrepler üşüşmüş, ayaklarında bukağılar, boynunda zincirler görür. Mâlik hemen onu bir tarafından tutar, kömür gibi olmuştur. Onu ırgalar kendine çeker ve üzerinden yılanlar ve akrepler düşer. Tekrar ırgalar, bukağılar ve zincirleri düşer. Hemen Mâlik'e dönüp: beni kurtarmak için mi, yoksa azabımı arttırmak için mi geldin, diye sorar. O da, bunu bilmem, ama Cebrâil seni bekliyor, diyerek elinden tutup onu Cebrâil'e götürür. Cebrâil de elinden tutup onu Arş'ın yanına götürür. Onu hiç kimse ile görüşürmeden şöyle der: bu falancadır kırk bin yıldan beri cehennemdeydi. Arş'ın yanında Cebrâil ile birlikte ayağa kalkacak. Allahü Teâlâ ona: ey kulum, dünyada iken benim kelâmımı duymadın mı, size peygamber göndermedim mi, peygamber size mârufu emredip münkerâttan nehyetmedi mi diye soracak. Evet yâ Rabbi, diyecek, ama ben kendime zulmettim. Günâhımı itiraf ettim, cehennemde kırk bin yıl beni bağışlaman için Yâ Hannân Yâ Mennân demenin hürmetine beni bağışla. Allahü Teâlâ da: seni mağfîret ettim ve Cebrâil'e bağışladım ve seni onun şefaatiyle cehennemden âzad ettim diyecek. Cebrâil hemen onu cennete götürecektir ve hayat suyu ile ve kevser suyu ile yıkayacak. Böylece ondaki cehennem çehresi gidip bundan sonra cennete girecek. Muhammed (a.s.)'a selâm verecek.¹⁵⁷

Hasan Basrî şöyle duâ etmiştir: Allah'ım, günâhım yüzünden cehenneme girmem gerekiyorsa, beni kırk bin sene azab gördükten sonra kurtulanlardan eyle.

¹⁵⁷ Kaynağına ulaşılammıştır.

Değerlendirme

Bu bölümde kıyamet günü günahkâr müminlerin cehennemden çıkarılırken kâfirlerin de müslüman olmadıklarına pişmanlık duyacakları, ayet ile de desteklenerek ifade edilen hadise yer verilmiştir. Bu hadis muteber hadis kaynaklarında yer almamaktadır. Şerh bölümünde anlatılan diğer bir hadiste ise verilen bilgiler tamamen uydurmadır.

OTUZDOKUZUNCU HADİS

عن مجاهد عن سلمان رضى الله تعالى عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: من حفظ على إمتى هذه الأربعين حديثاً دخل الجنة وحشر الله تعالى مع الأنبياء والعلماء يوم القيمة فقلنا يارسول الله أى الأربعين حديثاً فقال عليه السلام أن تؤمن بالله واليوم الآخر والملائكة والكتب والنبين والبعث بعد الموت وبالقدر خيره وشره من الله تعال وتشهد أن لا إله إلا الله وإن محمد رسول الله وتقيم الصلوة با سبأغ الوضوء لوقتها بتمام ركوعها وسجودها ويؤدى الزكوة بحقها وتصوم شهر رمضان وتحج البيت إن إستطعت إليه سبيلا وتصلى إثنى عشر ركعة فى كل يوم وليلة وهى سنتى وثلاث ركعات وترا لاتتركها ولاتشرك بالله شيئاً ولاتعصوا والديك ولاتأكل مال اليتيم ولاتأكل الربا ولاتشرب الخمر ولاتحلف بالله كاذباً ولاتشهد بشهادة الزور على أحد قريب أوبعيد ولاتعمل بالهوى ولاتغتب أخاك ولاتقع فيه من خلفه وقدامه ولاتقذف المحصنة ولاتقل لآخيك يامرأى فتحبط عملك ولاتلعب ولاتله مع اللاهين ولاتقل للقصير ياقصير تريد بذلك عيبه ولاتسخر أحداً من الناس وتصبر عند البلاء ولا تأمن من عقاب الله تعالى ولاتمش بالنميمة فيما بين إالاخوان وتشكر الله على كل نعمة التى أنعم الله بها عليك وتصبر عند البلاء والمصيبة ولاتقنط من رحمة الله وتعلم إنما أصابك لم يكن ليخطيك وإن ماأخطاك لم يكن لصيبك ولاتطلب سخط الرب برضاء المخلوقين ولاتؤثر الدنيا على الآخرة وإذا سنلك أخوك المسلم بما عندك فلا تلخل عليه فانظر فى أمر دينك الى من هو فوقك وفى أمر دنياك الى من هو دونك ولاتكذب ولاتحاطب الشيطان ودع الباطل ولاتأخذبه وإذا سمعت حقاً فلا تكتمه وأدب أهلك وولدك بماينفعهم عند الله ويقربهم الى الله وأحسن الى جيرائك ولاتقطع أقاربك ونوى رحمك وصلهم ولاتلعن أحداً من خلق الله تعالى وأكثر التسبيح والتهليل والتحميد والتكبير ولاتدع قرأة القرآن على كل حال أن تكون جنباً ولاتدع حضور الجمعة والجماعات والعيدين وأنظر كل مالم ترض إن يقال لك ويصنع بك لاترض باحد ولاتصنع به وقال سلمان رضى الله تعال عنه قلت يارسول الله ماثواب هذه الأربعين حديثاً قال عليه السلام والذى بعثنى بالحق نبياً إن الله تعال يحشره يوم القيمة مع الأنبياء والعلماء ومن تعلم هذه الأربعين حديثاً وعلمه الناس كان ذلك خيراً من ان يعطى الدنيا وما فيها والذى بعثنى بالحق نبياً انه من حفظ هذه الأربعين حديثاً ويطلب به ما عند الله تعالى طوقه الله تعالى يوم القيمة بقلادة من نور يتعجب منه الأولون والآخرين من حسنه وبهائه وجماله ومن كرامة الله إياه والذى ببعثنى بالحق نبياً من حفظ هذه الأربعين حديثاً شفعه الله يوم القيمة فى أربعين الف إنسان ممن إستوجب النار ويشفع كل واحد فى أربعين الف أخرى ثلاث مرات والذى بعثنى بالحق نبياً من حفظ هذه الأربعين حديثاً وعلمها الناس أعطاه الله يوم القيمة نصيباً من ثواب أربعين رجل من الابدال ويعطى الله تعالى لمن حفظ هذه الأربعين حديثاً لكل حديث منها الف ملك من الملائكة يبنون له القصور والمدائن ويفرسون له الاشجار فى الجنة والذى بعثنى بالحق نبياً من حفظ هذه الأربعين حديثاً ينتفع به الناس حرم الله جسده على النار ويكون يوم القيمة على منارة من نور وقد أمن من الفرع الأكبر ونجاه الله تعال من الحساب ويعطى صاحب هذه الأربعين حديثاً لمن تعلمه يوم القيامة منزلة العلماء ويقعد معهم ويعطيه الله تعالى ما اعطيهم.

Selmân (r.a.)’dan rivâyet edilmiştir; Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur. “Ümmetimden kim şu kırk hadisi ezberlerse cennete girer ve Allahü Teâlâ onu kıyâmet gününde peygamberler ve âlimlerle haşreder. Bunun üzerine Selmân: Ey Allah’ın Elçisi, hangi kırk hadisi? diye sordu. Buyurdu ki: Allah’a, âhiret gününe, meleklerle, kitaba, peygamberlere, öldükten sonra dirilmeye, kadere yâni hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna îmân etmen, Allah’tan başka Tanrı olmadığına Muhammed’in Allah’ın elçisi olduğuna şahadet etmen, abdestini tam alarak namazı vaktinde rükû ve secdelerinin hakkını vererek kılman, zekâtı hakkıyla vermen, ramazanda oruç tutman, eğer gücün yeterse haccetmen, her gün ve gece benim sünnetim olan on iki rekat namaz ve üç rekat vitri kılmandır.

Bunları terk etme ve Allah’a hiçbir şeyi ortak koşma. Ana babana âsî olma. Yetim malı yeme. Fâiz yeme. Şarap içme. Yalan yere Allah’a yemîn etme. Yakınının olsun uzağın olsun hiçbir kimsenin aleyhinde yalan şahitlik yapma. Nefsânî arzularına uygun iş yapma, din kardeşini gıybet etme ve onun hakkında önünden arkasından konuşma, namuslu kadınlara iftirâ atma. Din kardeşine ey mürâî deme. Yoksa amellerin boşa çıkar. Oyun oynama ve eğlence adamlarıyla düşüp kalkma. Kısa boyluya onun kusurunu kasd ederek ey kısa boylu deme. Hiçbir insanla alay etme. Belâ anında sabret. Allahü Teâlâ’nın cezâsından emîn olma. İki müslüman arasında koğuculuk yapma. Sana verdiği her bir nîmet için Allah’a şükret. Belâ ve musîbet ânında sabret. Allah’ın rahmetinden umudunu kesme. Biliyorsun ki, başına gelen belâ seni hatâyâ sevk etmek için değildir. Hatâların da sana belâ vermek için değildir. İnsanları memnun edeceğim diye Allah’ın gazabını üzerine çekme. Dünyâyı âhirete tercih etme. Müslüman kardeşin senden bir şey istediği zaman cimrilik yapma. Din işlerinde senden üstün olanlara, dünya işlerinde de senden aşağıda olanlara bak. Yalan söyleme. Şeytanla oturup kalkma. Bâtılı bırak ve onu alma. Hak bir söz duyduğun zaman onu gizleme. Çoluk çocuğunu Allah katında onlara faydalı olacak ve onları Allah’a yaklaştıracak ahlâk ve amel ile terbiye et. Komşularına yardım et. Akraba ve ana babanla ilgiyi kesme ve onları ziyâret et. Allahü Teâlâ’nın mahlukâtından hiçbir kimseye lânet etme. Çok tesbih, tehlil, tahmid ve tekbir oku. Cünüplük hariç, hiçbir zaman Kur’ân okumayı ihmal etme. Cuma ve bayram namazlarını ve beş vakit namazı cemaatle kıl. Hoşnut kalmadığın zaman sana söylenilecek söze ve sana yapılacak muameleye bak.

Selmân (r.a.) şöyle diyor: “Dedim ki; Yâ Rasûlellah, bu kırk hadisin sevâbı ne kadardır?” Efendimiz buyurdu: Beni Hak Peygamber olarak gönderen Allah’a yemîn ederim; muhakkak Allahü Teâlâ onu peygamberler ve âlimlerle beraber haşredecektir. Her kim bu kırk hadisi öğrenir ve onu başkalarına öğretirse onun için dünyâdan ve içindekilerden daha hayırlıdır. Beni hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemîn ederim; her kim bu kırk hadisi ezberlese ve sevabını Allah’tan isterse, Allahü Teâlâ kıyâmet gününde ona nûrdan bir gerdanlık takacak ki, onun hüsnü bahasına, güzelliğine ve Allah’ın ona ikrâmına evvelki ve sonraki ümmetler hayran kalacaklar. Beni hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemîn ederim; her kim bu kırk hadisi ezberlese, Allah ona cehennemliklerden kırk bin kişiye şefaathakki verecek ve onlardan her biri de üç kere kırk bin kişiye şefaathakki edecektir. Beni hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemîn ederim, her kim bu kırk hadisi ezberlese ve onu başkalarına öğretirse Allahü Teâlâ kıyâmet gününde ona kırk Abdal sevabı verir. Allahü Teâlâ kırk hadisi ezberleyen kimseye her bir hadis için bin melek verir ki, onlar onun için saraylar ve şehirler yaparlar ve cennette onun için ağaçlar dikerler. Beni hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemîn ederim ki, her kim bu kırk hadisi ezberler de başkaları da onlardan faydalanırsa Allah onun cesedini cehenneme haram kılar, nûrdan bir minber üzerinde bulunur, büyük sarsıntıdan emîn olur ve onu hesaptan kurtarır. Bu kırk hadisi öğrenenlere kıyâmet gününde âlimlerin makamını verir, onlarla beraber oturur. Allahü Teâlâ onlara verdiklerini ona da verir.”¹⁵⁸

Nesefî merhum Selmân (r.a.)’dan rivâyet edilen bu hadîsi kast ederek demiştir ki: and olsun, işte size kırk hadis gelmiştir. Onları anlayın ve neredeyse hiçbir sözden anlamayan topluluk gibi olmayın.

Değerlendirme

Bu hadisi bir bütün olarak hadis kaynaklarında müşahede edemedik. Ancak içindeki bazı cümlelerin bazı hadis kaynaklarında yer aldığı müşahede edilmiştir.

¹⁵⁸ Kaynağına ulaşamadım.

Hadisin baş tarafında yer alan: “Ümmetimden kim şu kırk hadisi ezberlese cennete girer ve Allahü Teâlâ onu kıyamet gününde peygamberler ve âlimlerle haşreder.” bölümü ile ilgili olarak Abdulkadir Karahan “İslâm Türk Edebiyatında Kırk Hadis” adlı eserinde şu değerlendirmeyi yapmaktadır. “Gerçi hadis hafızları bu hadisin, birçok senedleri olmasına rağmen, zayıf olduğunda birleşmişlerdir. Fakat buna rağmen kırk hadis kitaplarının cem ve tasnifinde birinci rolü bu hadis ve onun manasındaki uhrevî va’d oynamakta, malûm ve meçhûl bir çok taliplerden başlayarak Muhaddislere kadar ehli ulûmun ve büyük üstaplardan itibaren müptedilere varıncaya kadar da bil hassa üdebâ sınıfının bu kategoriden eser vücuda getirmelerinin bazen ağırlık ve çoğu zaman da hareket noktası olmaktadır.”

KIRKINCI HADİS

عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه انه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم : يخرج في آخر الزمان اقوام وجوههم وجوه الادميين وقلوبهم قلوب الشياطين و امثالهم كأمثال الذناب الضرار ليس في قلوبهم شئ من الرحمة ، سفاكون الدماء لا يرغبون عن القبيح إن بايعتهم اربوك و ان توانيت عنهم اغتابوك و ان امنتم خانوك، صبيانهم غارمون و شبابهم شاطرون وشيوخهم فاجرون لا يأمرن بالمعروف، ولا ينهون عن المنكر، و الاعتزاز بهم ذل، و طلب ما في أيدهم فقر الحكم فيهم بدعة و البدعة فيهم سنة، فعند ذلك يسلط الله عليهم شرارهم، ثم يدعو خيارهم فلا يستجاب لهم دعاء.

İbni Abbas (r.a.) rivâyet etmiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki: Âhir zamanda bir takım insanlar türeyecek, yüzleri insan yüzü kalpleri ise şeytanların kalbidir. Zararlı sivri sineklere benzerler. Kalplerinde zerre kadar merhamet yoktur. Çok kan dökücüdürler. Çirkin hareketlerden kaçmazlar. Onlara tâbi olursan seni gözetirler. Onlara yanaşmazsan, seni kötülerler. Onlara güvenirsen sana hâinlik yaparlar. Çocukları arsız, gençleri ahlâksız, ihtiyarları günahkârdır. Ma'rûfu emretmezler. Onlarla hemhal olmak alçaklıktır ve onlardan bir şey istemek fakirliktir. Sünnet, aralarında bid'at, bid'at ise aralarında sünnet gibidir. İşte o zaman Allah onların başına en şerhilerini musallat eder. Sonra onların hayırlıları duâ eder ama, onların hiçbir duâsı kabul edilmez.¹⁵⁹

Müslim'ül Abâdânî diyor ki: Bize Mervli Sâlih, Abdülvâhid b. Zeyd, Uteybe b. Gulam ve Selemet'ül Esvedî gelip sahile yerleştiler. Bir gece onlara yemek hazırlayıp dâvet ettim. Dâvetime icabet ettiler. Evimi teşrif ettiklerinde onlara yemek ikram ettim. Tam o esnada sahilde biri yüksek sesle şöyle diyordu: Yemekleriniz ve hoşâ giden şeyler sizi ebediyet yurdu ile meşgul olmaktan alıkoydu. Bunu duyan Uteybe bir çığlık attı ve yere düşüp bayıldı. Oradakiler de ağladılar. Artık yemeği kaldırdık, kimse bir lokma tatmadı.

Muaz en-Neseî (r.a.) demiştir ki: Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur: “Bir zaman gelecek insanlar benim sünnetime aykırı davranacak ve bid'ata sarılacaklar. Her

ع

¹⁵⁹ Gümüshânevî, Râmuz el Ehâdis, hadis no:502/11

kim o gün benim sünnetime sarılırsa garip olur ve tek başına kalır. Her kim insanların bid'atına uyarsa elli hatta daha fazla arkadaş bulur. Rasûlüllah'ın sahâbeleri sordular:

- Bizden sonra bizden daha üstün bir kimse olacak mı?
- Evet, dedi.
- Yâ Rasûlellah, Onlar seni görecekler mi?
- Hayır.
- Onlara vahiy inecek mi?
- Hayır, dedi.
- O zaman onlar nasıl olacaklar?
- Yemekteki tuz gibi. Kalpleri tuzun suda eridiği gibi eriyecetir.
- Onlar nasıl yaşayacaklar?
- Sirkedeki kurt gibi,
- Dinlerini nasıl koruyacaklar?
- Eldeki kor gibi ki, eğer bırakırsan söner, elde tutarsan yakar.”¹⁶⁰

Değerlendirme

Kırkinci hadisin yer aldığı son bölümde ise kıyamet alametleri ile ilgili iki hadise yer verilmiştir. Bunlardan birincisi kıyamete yakın yaşayacak olan insanların durumunu ve özelliklerini ortaya koymaktadır.

İkinci hadis ise âhir zamanda dini yaşamının çok zor olacağını ifade etmektedir.

¹⁶⁰ Kaynağına ulaşılmanmıştır.

SONUÇ

Hadis ilmi alanında günümüze kadar sayısız denilebilecek eserler yazılmıştır. Bu alandaki çalışmalar bugün de devam etmektedir. Hadis çalışmaları arasında “Kırk Hadis” ve “Kırk Hadis Şerhleri” ise bir hayli yer tutmaktadır. Bunların derli toplu bir dökümü ve özellikleri ile tanıtılması ise bu ilme büyük bir hizmet ve katkı sağlayacaktır.

Biz bunlardan sadece birisi olan “Usfûrî’nin Kırk Hadis Şerhi” üzerinde çalıştık. Müellifin eserini özet olarak şöyle değerlendirmek mümkündür. Muhammed b. Ebî Bekir bu hadisleri kendisi toplamış ve şerh etmiştir. Giriş bölümünde eseri yazmasının sebebini okuyan ve faydalananlardan duâ almak, Allah’ın azâbından emîn olmak, âhirette de umduklarına kavuşmak olarak ifade etmektedir. Eserde esas alınmış olan kırk hadis vardır. Her bir hadisi konu ile ilgisi olan diğer hadislere de yer vermek sûretiyle şerh etmiştir. Ayrıca İslâm ve Tasavvuf büyüklerinden nakledilen menkıbeler ve haberlerle süslemiştir. Esas aldığı hadislerin yarısına yakını muteber hadis kaynaklarında olmadığı gibi zayıf hadis kaynaklarında da, hattâ mevzu hadisleri ihtiva eden eserlerde de yer almamaktadır. Bu hadislerin, araştırmalarımız esnasında kaynaklarına ulaşamadık. Metinde yer verilen bazı hadisleri sahih hadislerle şerh etme yoluna gidilmiştir. Esas alınan hadisler, sahih hadislerden seçilmiş olsaydı kanaatimizce çok daha isabetli olurdu. Metinde yer alan hadisler yer yer birbirine tamamen karışmış vaziyettedir. İlk bakışta bunların bir tek hadis olduğu sanılıyor. İncelendiğinde ise müstakil hadislerin peş peşe yazılmış olduğu anlaşılmaktadır. Hikâyelerin içinde İslâm inancına ters olanları bulunduğu gibi, gerçek müminde bulunması gereken samimiyeti ortaya koyanları da vardır. 28 ve 30. hadislerin hikâyeleri bu tespitimize güzel örnek teşkil etmektedir.

Usfûrî’nin (Muhammed b. Ebî Bekir) vefâtı ve hayâtı ile ilgili kesin bilgilere ulaşamadık. Usfûrî lakabı eserin yazma nüshalarında mevcut olmayıp, matbu olan nüshalarda yer almaktadır. Metindeki hikâyelerin tamamının kaynağına ulaşma imkanı bulamadık. Ancak metinde geçen bazı hikâyelere “Ravzatü’l Ulemâ” isimli eserde yer verilmiş olduğunu müşahade ettik. Müellifin eserinde Kutsi hadis, sahih hadis, zayıf

hadis ve mevzu hadislerin bulunduğunu tespit ettik. Metinde esas alınan kırk hadisten 16 tanesine muteber hadis kaynaklarında yer verilmediğini müşahede ettik. Geriye kalan 24 hadisten 8'inin Kütübü Sitte'den en azından birinde geçtiğini tespit ettik. Diğer 16 hadisin ise Kütübü Sitte dışında kalan ve hadis âlimlerinin bol miktarda içinde zayıf hadislerin de bulunduğunu söylediği diğer hadis kaynaklarında geçtiğini belirledik.

Günümüzde câmilerde müftü, vâiz ve İmam Hatipler, okullarda ise Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri işledikleri konularla ilgili hadislere yer verirken özellikle muteber hadis kaynaklarında yer alan hadisleri esas almalıdırlar. Zayıf ve mevzû hadisleri dile getirmek gerekiyorsa o zaman da bunların sıhhat derecesini de belirtmeleri gerekmektedir. Özellikle mevzû hadisleri halka ve öğrencilere gelişigüzel nakletmenin İslâm'a ve Müslümanlara hiçbir faydası olmadığı gibi, büyük zararları olmuştur ve olmaktadır. Bu konuda okuyucu ve meslektaşlarımın hassas olmalarını dilerim.

BİBLİYOGRAFYA

1. Abdalbâkî, Muhammed Fuad, el-Mü'cemül – Müfehres li Elfâzi'l – Kur'ani'l- Kerim, el-Kahire, 1378.
2. Aclûnî, İsmail b. Muhammed (ö. 1162/1652), Keşfu'l Hafâ ve Muzîlü'l – İlbas Ammeştehera Mine'l – Ehâdis-i Ala Elsinetin – Nas, I-II, 4. Baskı, Müessesetü'r – Risaleh, Beyrut, 1984.
3. Ahmed bin Hanbel, (ö. 241/855), el-Müsned, I-VI, Müessesetü Kurtuba, Mısır, trs.
4. Başaran, Sönmez, (Prof. Dr. Selman, Prof. Dr. M.Ali), Hadis Usulü ve Tarihi, 2. Baskı, Bursa, 1998.
5. Beyhakî, Ebübekr Ahmed b. El-Hüseyn, (ö. 458/ 1066), es-Sunenü'l – Kübrâ, (thk. Muhammed Abdülkadir Ata), I-X. Mektebetü Dârulbaz, Mekke, 1994.
6. Beyhakî, Ebübekr Ahmed b. el- Hüseyin (ö.458/ 1066), Şua'bu'l İman, (thk. Muhammed es-Said b. Beysoni Zağlol), I-VIII, 1. Baskı, Darü'l Kütübü'l İlmiyye, Beyrut, 1990.
7. Bezzâr, Ebü Bekir Ahmed b. Amr b. Abdilhalik el-Aktikî (ö.292/ 905) el-Bahru'z-Zehhâr el-ma'ruf bi musnedi Bezzâr, Medine, 1998.
8. Buhâri, Ebü Abdillâh Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-Buhâri el-Cü'fi, (ö. 256/ 870) el-Câmius-Sahih, I-VI, 3. Baskı, Beyrut, 1987.
9. Bursavî, İsmâil Hakkı (ö. 1137/ 1728) Tefsîr'u Rûhû'l-Beyan, I-X, Beyrut, 1985.
10. Çakan, İsmail Lütfi, Hadis Edebiyatı, İstanbul, 1985.
11. Çakan, İsmail Lütfi, Hadis Usulü, 7.basım, İstanbul, 1998.
12. Dârimî, Abdullah b. Abdirrahman es-Semerkindi (ö. 255/ 869) Sunenu'd-Dârimi, (thk. Fevvâz Ahmed Zemreli, Halid es-Seb'el-Alemi), I-II, I. Baskı, Darü'l Kitabil-Arabi, Beyrut, 1986.
13. Deylemî, Ebü Şuca' Şirveyh b. Şehrdar (ö. 509/ 1115), el-Firdevs bi Me'sür-il Hitâb, (Nşr. Said b. Beysoni zağlol), V, 1. baskı, Darü'l Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1986.
14. Doğan, Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük, 11. baskı, 1996.

15. Ebû Avâne, Yakup b. İshak el-İsferâinî (ö. 316/ 928), Müsned-ü Ebû Avâne, I, II, Darü'l Ma'rife, Beyrut, trs.
16. Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as (ö. 275/ 888), Sünenü Ebi Dâvud, (thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamid,) I-IV, Darü'l Fikr, trs.
17. Ebû'l Ferec, Abdurrahman b. Ahmed b. Recep, el-Hanbelî, (ö. 795/ 1392), et-Tahvif Min en-Nar, I, Mektebetü Darü'l Beyan, Şam, 1399.
18. Ebû'l Mehâsin, Yusuf b. Mûsâ, Mü'tesir el-Muh'tesar, I-II, Âlemü'l Kütüp, Beyrut, trs.
19. Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-Esbehanî (ö. 430/ 1039), Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l – Asfiyâ, I-X, 4.baskı, Darü'l- Kitâb'il Arabî, Beyrut, 1984.
20. el-Bezzâr, Ebü Bekir Ahmed b. Amr b. Abdülhâlik, (ö. 292/ 904) Müsnedü'l-Bezzâr, (Nşr. Dr. Mahfu'z-ur – Rahman Zaynullah), I-X, 1. baskı, Müessesetü'l Ulümü'l Kur'an, Beyrut, 1409.
21. el-Hâkim, et-Tirmizî, Ebü Abdillâh Muhammed (ö. 285/ 898), Nevâdirü'l – Usû'l fî Ma'rifeti Ehâdis-ir Rasûl (thk. Dr. Abdurrahman Umeyreh), I-IV, 1. baskı, Darü'l Ceyl, Beyrut, 1992.
22. el-Hatîb el-Bağdâdî, Ebûbekr Ahmed b. Ali (ö. 463/ 1071), Tarihu Bağdad, I-XIV, Darü'l- Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, trs.
23. el-Hindî, Alaaddin Müttekî, Kenzu'l Ummal fî Süneni'l Akvâl ve'l-Efâ'l, I-XVIII, 1969-1977, Haleb.
24. el-Mervezî, Muhammed b. Nasr b. el-Haccâc (ö. 294/ 906), Ta'zîm Kaderu's-Salah (thk. Dr. Abdurrahman Abdülcebbâr), I-II, 1. baskı, Mektebetüddâ'r, Medine, 1985.
25. Gümüştanevî, Ahmed Ziyâuddîn (ö.m. 1893) Râmüz el-Ehâdis (Mütercim: Abdülaziz Bekkine, (Hadisler Deryası)) (Neşre hazırlayanlar: Lütfi Doğan – M. Cevad Akşit), I-II, İstanbul, 1982.
26. Heysemî, Ali b. Ebîbekr (ö. 807/ 1404) Mecme'uz-Zevaîd, I-X, Darü'l Kitâbi'l Arabî, Beyrut, 1986.
27. İbni Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvinî (ö. 275/ 888) Sünenü İbni Mâce, (thk. Muhammed Fuad Abdülbâki), I-II, Darü'l Fikr, Beyrut, trs.
28. Kandemir, M. Yaşar, Mevzû Hadisler, Ankara, 1975.
29. Karahan, Abdülkâdir, İslam-Türk Edebiyatında Kırk Hadis, Ankara, 1991.

30. Karaman, Hayreddin, Hadis Usulü, 1965.
31. Koçyiğit, Talat, Hadis İstılahları, 2. baskı, Ankara, 1981.
32. Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, (Heyet), Ankara, 1993.
33. Mâlik b. Enes (ö. 179/ 795), el-Muvatta',(thk. Muhammed Fuad Abdülbâki), I-II, Dâr'ü-İhyâ i'ttürası'l Arabî, Mısır, trs.
34. Münzirî, ebü Muhammed Abdül'Azîm b. Abdülkavi (ö. 656/ 1258), et-Terğib ve't-Terhib (Nşr. İbrahim Şemsüddin), I-IV, 1. baskı, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1417.
35. Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî (ö. 261/ 875), el-Câmi'us-Sahih, (Nşr. Muhammed Fuad Abdülbaki), Darü'l-Türası'l-Arabi, I-V, Beyrut, trs.
36. Nesâî, Ahmed b. Şuayb (ö. 303/ 915), Sünenü'n-Nesâî, (Terc. A. Muhtar Büyükçınar ve diğerleri), I-VIII, İstanbul, 1981.
37. Sandıkçı, Kemal, İlk Üç Asırda İslam Coğrafyasında hadis, Ankara, 1991.
38. Suyûtî, Celâlü'd-din Abdurrahman b. Ebîbekr (ö. 911/ 1505) el-Câmiu's-Sağır lis'suyûti, (thk. Muhammed Abdürraîf el-Münâvî), I, Dârü' Tâiru'l ilm, Cidde, trs.
39. Suyûtî, Câmiu's Sağîr, (Muhtasarı, tercüme ve şerhi) İsmail Mutlu, Şaban Döğen, Abdülaziz Hatip, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 1996.
40. Şimşek, Uzun, (Doç. Dr. M. Said – Yrd. Doç. Dr. Taceddin) Arapça-Türkçe Deyimler Kalıp İfadeler Atasözleri Sözlüğü, Beyan Yayınları, İstanbul, 1991.
41. Taberânî, Süleyman b. Ahmed (ö. 360/ 971), el-Mü'cemu'l-Kebîr, (thk. Hamdî b. Abdülmecid es-Silefi), I-XX, 2. baskı, Mektebetü'l Ulûm ve'l Hukm, Elmevsil, 1983.
42. Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ es-Sülemî (ö. 279/ 892), Sünen, I-V, Dârü İhyâ-it-Türâsü'l-Arabî (thk. Ahmed Muhammed Şâkir ve diğerleri), Beyrut, trs.
43. Uğur, Müctebâ, Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü, Ankara, 1992.
44. Unat, Fâik Reşid, Hicrî Tarihleri Mîlâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu, Türk tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.

45. Ünal, Yavuz, Cumhuriyet Türkiye'sinde Hadis Çalışmaları (1920-1997), Samsun, 1997.
46. Weinsinck, A.J., el-Mücemül-Mufehres li Elfâzi'l-Hadîsi'n-Nebevî (Concordance et indice dela Tradition Musulmane), Leiden, 1936-1969.
47. Yardım, Ali, Hadis I-II, İzmir, 1984
48. Yıldırım, Selahattin, Osmanlıda Kırk Hadis Çalışmaları, İstanbul, 2000.
49. Yılmaz, Hasan Kâmil, Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî'nin Kırk Hadis Şerhi, İstanbul, 1990.
50. Zehebî, Muhammed b. Ahmed (ö. 748/ 1374), Mîzânü'l-Îtidâl fî Nakdir'-Ricâl, (thk. Ali Muhammed Meüz, Adil Ahmed Abdülmevcud), I-VIII, 1. baskı, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995.
51. Zündüsî, Alaaddin, (ö.h. 400) Ravzatü'l Ulema, I-II, (Bursa Eski Eserler Kütüphanesi, Ulucami, 1797, Haraççı, 814 numarada kayıtlı yazma eser)
52. el-Mektebetü'l el-Fiyye li Sünneti'n Nebeviyye CD'si
53. Kütüb-ü Tis'a CD'si
54. el-Muhaddis CD'si